

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Reda ŠIMALYTĖ

Vadybos (spec. viešasis administravimas) studijų programos studentė

**VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMO KAITOS TENDENCIJOS:
VALSTYBĖS ĮMONĖS “ŠIAULIŲ REGIONO KELIAI” ATVEJIS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2013

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Reda ŠIMALYTĖ

Vadybos (spec. viešasis administravimas) studijų programos studentė

**VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMO KAITOS TENDENCIJOS:
VALSTYBĖS ĮMONĖS “ŠIAULIŲ REGIONO KELIAI” ATVEJIS**

Magistro darbas

Socialiniai mokslai, Vadyba (N200)

Darbo vadovas:

prof. dr. Teodoras TAMOŠIŪNAS

Teigiu, kad magistro darbas, kurį teikiu vadybos studijų krypties magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Reda Šimalytė. Viešųjų pirkimų organizavimo kaitos tendencijos: VI „Šiaulių regiono keliai“ atvejis. Vadybos (specializacija - viešasis administravimas) magistrantūros studijų baigiamasis darbas. Mokslinis vadovas – prof. dr. Teodoras Tamošiūnas. Šiaulių universitetas, Viešojo administravimo katedra. Šiauliai, 2013. 98 psl. (su priedais - 117 psl.)

SANTRAUKA

Magistro darbe atlikta viešojo ir strateginio valdymo teorinių koncepcijų analizė, išnagrinėti teisės aktai ir kiti norminiai dokumentai, reglamentuojantys viešųjų pirkimų organizavimą ir vykdymą Lietuvoje bei Europos Sąjungoje, įvertintos viešųjų pirkimų tvarkos kaitos perspektyvos, tikslai bei prioritetai.

Magistro darbu siekta ištirti valstybės įmonės „Šiaulių regiono keliai“ viešųjų pirkimų tvarką ir jos kaitos tendencijas. Darbo tikslas įgyvendintas taikant ekspertinį tyrimą, kuriame dalyvavo tiriamos organizacijos darbuotojai bei išoriniai ekspertai, dirbantys viešųjų pirkimų srityje. Išanalizavus viešųjų pirkimų praktiką tiriamoje organizacijoje bei identifikavus pagrindines viešųjų pirkimų sistemos problemas, remiantis teoriniais šaltiniais, dokumentais, ekspertų rekomendacijomis, sudaryta ir pagrįsta VI „Šiaulių regiono keliai“ pritaikyta viešųjų pirkimų tobulinimo sistema, kurią sudaro esamos viešųjų pirkimų tvarkos analizė, jos trūkumų nustatymas bei viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo modelis. Modelyje apibrėžtos pagrindinės viešųjų pirkimų planavimo, mažos vertės pirkimų organizavimo, išimčių taikymo, viešųjų pirkimų apskaitos ir kontrolės, centralizuotų, socialinių ir žaliųjų pirkimų vykdymo tobulinimo sritys, priemonės ir numatyti rezultatai, kurių tikimasi įvykdžius nurodytus tvarkos pakeitimus.

Patvirtinti pagrindiniai ginamieji teiginiai, išreiškiantys esmines viešųjų pirkimų kaitos tendencijas VI „Šiaulių regiono keliai“ dėl įmonės padalinių ir skyrių viešųjų pirkimų poreikio formavimo ir klasifikavimo viešųjų pirkimų planavimo procese, bendros viešųjų pirkimų vykdymo ir kontrolės valdymo sistemos kūrimo, informacijos sklaidos ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimo mažos vertės pirkimų organizavime, teisės aktuose numatytų išimčių taikymo komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms ir centralizuotų, socialinių bei žaliųjų pirkimų vykdymo.

Pateiktos rekomendacijos dėl viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo tiriamai organizacijai padės išvengti galimų teisės aktų pažeidimų, leis sklandžiai vykdyti ir kontroliuoti viešųjų pirkimų procesus bei racionaliai naudoti įmonės lėšas.

Reikšminiai žodžiai: viešieji pirkimai, kaita, tobulinimas.

Reda Šimalytė. Trends in Public Procurement Organizing Changes: case of VĮ „Šiaulių regiono keliai“. Management (specialization: public administration) master's studies final paper. Advisor: prof. dr. Teodoras Tamošiūnas. Šiauliai University, Public Administration Chair. Šiauliai, 2013. 98 p. (su priedais - 117 p.)

SUMMARY

In the master's paper I did analysis of public and strategic management theoretical concepts, examined legislation and other normative documents regulating the procurement organization and execution in Lithuania and the European Union, assessed public procurement procedures' change perspectives, goals and priorities.

Master's thesis was sought to investigate the procurement procedure and its development trends in the state enterprise „Šiaulių regiono keliai“. The aim was achieved through expert study which included the organization staff and outside experts working in the field of public procurement. Basing upon analysis of public procurement practices in the target organization and identification of the key problems in the system of public procurement, on the basis of theoretical sources, documents, expert advices, tailored procurement improvement system for VĮ „Šiaulių regiono keliai“ was offered which consists of analysis of the existing procurement procedures determination of its shortcomings and procurement procedures development model. The model defines the main procurement planning, low-value procurement organization, exemption application, procurement accounting and control, centralized, social and green procurement performance improvement areas, tools and results to be expected after completion of the procedural changes.

The key defensive statements were confirmed, expressing substantial procurement change tendencies in VĮ „Šiaulių regiono keliai“ regarding formation of the need in procurement of company's divisions and departments in the procurement planning process, creation of the overall procurement execution and control systems, information dissemination, and raising employees' qualification on low-value procurement organization, application of statutory exceptions provided for municipal sector procurers and execution of centralized social and green procurement.

The recommendations given to target organization regarding improvement of public procurement procedures will help preventing potential violations of law, and allow the smooth execution and control of procurement processes as well to rationally use the company's funds.

Key words: procurement, change, improvement.

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	6
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	7
SANTRUMPŲ IR PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ SĄRAŠAS.....	8
ĮVADAS.....	10
1. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMAS KAIP SUDĖTINĖ VIEŠOJO VALDYMO DALIS.....	13
1.1. Viešųjų pirkimų organizavimo kaita kaip pokyčių viešajame valdyme ir strateginio valdymo dalis.....	13
1.1.1. Pokyčiai viešajame valdyme.....	13
1.1.2. Viešojo sektoriaus modernizavimas.....	13
1.1.3. Strateginio planavimo reikšmė organizacijai.....	15
1.1.4. Strateginio valdymo ypatumai viešojo sektoriaus organizacijose.....	18
1.1.5. Strateginio planavimo prioritetai viešųjų pirkimų politikoje.....	21
1.2. Viešųjų pirkimų procesai ir jų reglamentavimas.....	24
1.2.1. Viešojo pirkimo procesas, tikslai, pirkimo būdai.....	24
1.2.2. Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų vykdymo tvarką analizė.....	28
1.2.3. Viešųjų pirkimų teisinės bazės raidos Lietuvoje analizė.....	31
1.2.4. Viešųjų pirkimų vykdymo teisinės bazės pokyčių Europos Sąjungoje analizė.....	39
2. VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMO KAITA VALSTYBĖS ĮMONĖJE “ŠIAULIŲ REGIONO KELIAI”.....	48
2.1. Tyrimo metodika.....	48
2.1.1. Magistro darbo loginė schema.....	48
2.1.2. Tyrimo metodai.....	49
2.1.3. Tyrimo organizavimas ir tyrimo instrumento pagrindimas.....	51
2.2. Viešųjų pirkimų sistemos išorinių veiksnių analizė.....	52
2.3. Vidinės viešųjų pirkimų vykdymo VĮ “Šiaulių regiono keliai” aplinkos analizė.....	55
2.4. Viešųjų pirkimų vykdymo pokyčiai VĮ “Šiaulių regiono keliai”.....	64
2.5. Ekspertų nuostatų tyrimo rezultatų analizė.....	70
2.6. Viešųjų pirkimų tvarkos VĮ “Šiaulių regiono keliai” tobulinimo sistema.....	78
2.6.1. Tobulinimo modelis.....	81
2.6.2. Tobulinimo sritys.....	82
2.6.3. Tobulinimo priemonės.....	88
2.6.4. Tobulinimo rezultatai.....	89
IŠVADOS.....	91
REKOMENDACIJOS.....	93
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	94
DOKUMENTAI.....	96
PRIEDAI.....	99

PAVEIKSLŲ SARAŠAS

1.1 pav. Viešojo ir privataus sektoriaus sąveikos modelis.....	14
1.2 pav. Strateginio planavimo savybės.....	17
1.3 pav. Strategija ir struktūra: grįžtamasis ryšys.....	17
1.4 pav. Strateginio valdymo ir viešojo administravimo santykis.....	20
1.5 pav. Viešųjų pirkimų efektyvumą įtakojantys veiksniai.....	26
1.6 pav. Viešųjų pirkimų būdai.....	26
1.7 pav. Supaprastinto atviro konkurso procedūrų trukmė.....	27
1.8 pav. Pirkimų per centrinę perkančiąją organizaciją dinamika 2007-2010 metais.....	34
1.9 pav. Pirkimų per centrinę perkančiąją organizaciją dalis bendroje viešųjų pirkimų sumoje Lietuvoje, Suomijoje, Danijoje.....	35
1.10 pav. Žaliųjų pirkimų vertės procentais nuo bendros pirkimų vertės 2009 – 2012 metais.....	37
1.11 pav. Nacionalinės 2014-2020 m. programos prioritetų schema.....	40
1.12 pav. Nacionalinės 2014-2020 m. programos prioritetai.....	40
1.13 pav. Viešojo valdymo tobulinimo veiksniai.....	41
1.14 pav. Valdžios sektoriaus pajamos ir išlaidos 2011 m.(procentas nuo bendro vidaus produkto).....	44
1.15 pav. Viešieji pirkimai, 2004 ir 2009 m. (viešai skelbiamų viešųjų pirkimų vertė, procentais nuo bendro vidaus produkto).....	44
2.1 pav. Viešųjų pirkimų organizavimo sistemos tyrimo tvarka.....	49
2.2 pav. Valstybinės reikšmės kelių finansavimo dinamika 2002-2013 metais.....	54
2.3 pav. 1 km skiriamas finansavimas valstybiniam keliams 2008 m. Pasaulio banko duomenimis.....	55
2.4 pav. 2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" veiklos pajamų struktūra.....	56
2.5 pav. Kelių priežiūrą atliekančių valstybės įmonių pajamos 2012 m.....	57
2.6 pav. Darbuotojų (apdraustųjų) skaičius įmonėje 2013 metais.....	59
2.7 pav. 2011-2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdyti viešieji pirkimai.....	66
2.8 pav. 2011-2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdyti prekių, paslaugų ir darbų viešieji pirkimai.....	67
2.9 pav. 2011-2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdytų viešųjų pirkimų skaičius.....	67
2.10 pav. 2011-2012 m. vidutinės VĮ "Šiaulių regiono keliai" 2011-2012 m. įvykdytų viešųjų pirkimų vertės.....	68
2.11 pav. 2010-2011 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdyti viešieji pirkimai pagal dalyvių skaičių.....	68
2.12 pav. 2010-2011 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" viešieji pirkimai pagal dalyvių skaičių ir vertę.....	69
2.13 pav. Bendros įmonės įvykdytų viešųjų pirkimų ir sutarčių kontrolės tvarkos schema.....	75
2.14 pav. Viešųjų pirkimų tvarkos VĮ "Šiaulių regiono keliai" schema.....	79
2.15 pav. Viešųjų pirkimų tvarkos VĮ "Šiaulių regiono keliai" tobulinimo modelis.....	82

LENTELIŲ SARAŠAS

1.1 lentelė. Strategijos apibrėžimai.....	16
1.2. lentelė. Privataus ir viešojo sektorių strateginio valdymo skirtumai.....	20
1.3 lentelė. Viešojo pirkimo privalumai ir trūkumai.....	28
1.4 lentelė. Elektroninės viešųjų pirkimų sistemos Lietuvoje analizė.....	30
1.5 lentelė. CPO nauda privačiam ir viešajam sektoriui.....	34
1.6 lentelė. Inovatyvių pirkimų vykdymo dinamika 2011-2013 metais.....	38
1.7 lentelė. Valstybės ekonominės politikos, skatinančios ES integracinius procesus, gairės...	42
1.8 lentelė. Integracijos priemonių poveikis Lietuvos ekonominėms reformoms.....	43
1.9 lentelė. Viešųjų pirkimų vykdymo ypatumai kitose Europos Sąjungos šalyse.....	45
1.10 lentelė. ES šalyse narėse viešojo pirkimo proceso metu skelbiamos informacijos, kurios nereikalaujama skelbti pagal direktyvas (2004/18/EB ir 2004/17/EB) palyginimas.....	47
2.1 lentelė. Informacija apie tyrime dalyvaujančius ekspertus.....	50
2.2 lentelė. VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų komisija.....	59
2.3 lentelė. VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų organizatoriai.....	60
2.4 lentelė. Įmonės viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančių dokumentų pakeitimai.....	62
2.5 lentelė. VĮ “Šiaulių regiono keliai” SSGG analizė.....	64
2.6 lentelė. 2009-2011 m. įstatymo pakeitimai komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms.....	65
2.7 lentelė. Tarptautinio pirkimo vertės ribos.....	70
2.8 lentelė. Viešųjų pirkimų eksperto E6 pateiktos pastabos ir rekomendacijos.....	74
2.9 lentelė. Elektroninio viešųjų pirkimų registracijos ir sutarčių kontrolės žurnalo forma.....	76

SANTRUMPŲ IR PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ SĄRAŠAS

Santrumpos:

BVPŽ - bendras viešųjų pirkimų žodynas;

CPO – centrinė perkančioji organizacija;

CVP IS – centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema;

PO – perkančioji organizacija;

VPI – Viešųjų pirkimų įstatymas;

VPT – Viešųjų pirkimų tarnyba.

Pagrindinės sąvokos:

Šios sąvokos aiškinamos remiantis LR Viešųjų pirkimų įstatymu¹.

Atviras konkursas – pirkimo būdas, kai kiekvienas suinteresuotas tiekėjas gali pateikti pasiūlymą.

Bendrasis viešųjų pirkimų žodynas (toliau – **CPV**) – viešuosiuose pirkimuose taikoma klasifikacijos sistema, priimta Reglamentu (EB) Nr. 2195/2002 ir užtikrinanti, kad ji atitinka kitus galiojančius klasifikatorius.

Centrinė perkančioji organizacija – perkančioji organizacija, kuri:

- 1) įsigyja prekes ir (ar) paslaugas, skirtas perkančiosioms organizacijoms, arba
- 2) atlieka prekių, paslaugų ar darbų, skirtų perkančiosioms organizacijoms, pirkimų procedūras arba sudaro preliminarįsias sutartis.

Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema – Viešųjų pirkimų tarnybos tvarkoma informacinė sistema, skirta:

- 1) suteikti elektronines priemones viešųjų pirkimų skelbimams ir ataskaitoms teikti bei tvarkyti;
- 2) suteikti elektronines priemones viešųjų pirkimų procedūroms atlikti;
- 3) informacijai apie viešuosius pirkimus skelbti internete.

Dalyvis – pasiūlymą pateikęs tiekėjas. Elektroninis aukcionas – kartojamasis procesas, atliekamas naudojantis elektroniniais prietaisais naujoms sumažintoms kainoms ir (ar) tam tikrų pasiūlymo elementų naujoms vertėms pateikti. Jis vyksta iš pradžių išsamiai įvertinus pasiūlymus, o taikomi automatiniai vertinimo metodai sudaro galimybę pasiūlymus išdėstyti eilės tvarka.

¹ Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymas. Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/ta/40606>> [žiūrėta 2012-08-24]

Elektroninės priemonės – elektroninė įranga, naudojama duomenims, perduodamiems ir gaunamiems laidinėmis, radijo, optinėmis ar kitomis elektromagnetinėmis priemonėmis, apdoroti (įskaitant skaitmeninę kompresiją) ir saugoti.

Konfidencialumo pasižadėjimas – Viešojo pirkimo komisijos nario, eksperto ar kito asmens rašytinis pasižadėjimas, kad jis neteiks tretiesiems asmenims informacijos, kurios atskleidimas prieštarautų šio įstatymo reikalavimams, visuomenės interesams ar pažeistų teisėtus pirkimuose dalyvaujančių tiekėjų ir (ar) perkančiosios organizacijos interesus.

Kvalifikacinė atranka – pirkimo procedūra, kurios metu perkančioji organizacija pagal pirkimo dokumentuose nustatytus kvalifikacinius kriterijus atrenka kandidatus, kviestinus dalyvauti tolesnėse pirkimo procedūrose.

Mažos vertės viešasis pirkimas – supaprastintas pirkimas, kai prekių ar paslaugų pirkimo vertė yra mažesnė kaip 100 tūkstančių Lt (be pridėtinės vertės mokesčio), o darbų pirkimo vertė mažesnė kaip 500 tūkstančių Lt (be pridėtinės vertės mokesčio);

Nešališkumo deklaracija – Viešųjų pirkimų komisijos nario ar eksperto arba kito asmens pareiškimas raštu, kad jis nešališkas tiekėjams.

Pasiūlymas – tiekėjo raštu pateiktų dokumentų ir elektroninėmis priemonėmis pateiktų duomenų visuma ar žodžiu pateiktas siūlymas tiekti prekes, teikti paslaugas ar atlikti darbus pagal perkančiosios organizacijos nustatytas pirkimo sąlygas.

Pirkimo dokumentai – perkančiosios organizacijos raštu pateikiami tiekėjams dokumentai ir elektroninėmis priemonėmis pateikti duomenys, apibūdinantys perkamą objektą ir pirkimo sąlygas: skelbimas, kvietimas, techninė specifikacija, aprašomieji dokumentai, pirkimo sutarties projektas, kiti dokumentai ir dokumentų paaiškinimai (patikslinimai).

Preliminarioji sutartis – vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų ir vieno ar kelių tiekėjų susitarimas, kurio tikslas – nustatyti sąlygas, taikomas sutartims, kurios bus sudarytos per tam tikrą nurodytą laikotarpį, visų pirma susijusias su kainų ir, kur to reikia, numatomų kiekių nustatymu.

Tiekėjas (prekių tiekėjas, paslaugų teikėjas, rangovas) – kiekvienas ūkio subjektas – fizinis asmuo, privatusis juridinis asmuo, viešasis juridinis asmuo, kitos organizacijos ir jų padaliniai ar tokių asmenų grupė – galintis pasiūlyti ar siūlantis prekes, paslaugas ar darbus.

Viešasis pirkimas – perkančiosios organizacijos atliekamas ir šiuo įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo-pardavimo sutartį.

Viešojo pirkimo-pardavimo sutartis – dėl ekonominės naudos vieno ar daugiau tiekėjų ir vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų raštu, išskyrus atvejus, kai viešojo pirkimo sutartis gali būti sudaroma žodžiu, sudaryta sutartis, kurios dalykas yra prekės, paslaugos ar darbai.

IVADAS

Temos aktualumas. Viešųjų pirkimų sistema turi didelę reikšmę šalies ekonomikai ir finansams bei leidžia valstybei įgyvendinti racionalų lėšų panaudojimą, skaidrumo, racionalumo, antikoruacijos principus. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos pokyčiams reikšmingą įtaką padarė šalies narytė Europos Sąjungoje, kurios direktyvomis vadovaujantis į nacionalinius teisės aktus diegiami skaidrumo, aplinkosaugos, korupcijos mažinimo principai, įtakojantys nuolatinę viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų kaitą. Išanalizavus Lietuvos ir Europos Sąjungos viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančius teisės aktus bei strateginio planavimo dokumentus, galima teigti, kad juose vyrauja tokios kaitos tendencijos bei perspektyvos: viešųjų pirkimų efektyvumo didinimas (taikant ne tik mažiausios pasiūlymo kainos, bet ir ekonominio pasiūlymų vertinimo kriterijus), darniųjų viešųjų pirkimų skatinimas (ilgaamžiškesnių, patvaresnių, nedarančių neigiamo poveikio aplinkai pirkimo objektų įsigijimas, įtraukiant socialinių įmonių tiekėjus), viešųjų pirkimų skaidrumo didinimas bei skaitmeninimas (elektroninių viešųjų pirkimų skaičiaus didinimas), smulkių ir vidutinių įmonių dalyvavimo skatinimas (neribojant šių įmonių konkurencijos ir sudarant palankias sąlygas dalyvauti viešuosiuose pirkimuose), korupcijos mažinimas viešinant informaciją, susijusią su viešaisiais pirkimais (paskutiniaisiais Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais perkančiosios organizacijos įpareigotos skelbti net su mažos vertės pirkimais susijusią informaciją).

Tyrimo problema. Pokyčių viešajame valdyme temą savo straipsniuose analizuoja autoriai Guogis, Gudelis (2009), Staponkienė (2004), Astrauskas, Česonis (2008), Raipa (2009), Diskienė, Marčinskas (2006). Autoriai Smilga, Laurėnas (2005), Vasiliauskas (2006), Arimavičiūtė (2005), David (2011) ir kiti akcentuoja strateginio planavimo reikšmę viešojo sektoriaus organizacijose. Pasak Ambrazevičienės (2004), strateginis planavimas labai svarbus ir viešųjų pirkimų politikoje, kurioje palaipsniui dėmesys sutelkiamas ne į pirkimo procedūras ir mažiausią kainą, o į pirkimo strategiją bei pirkimo vertę. Kaip pagrindinius tarptautinius Europos Sąjungos viešųjų pirkimų strateginio planavimo dokumentus galima būtų paminėti Europos Komisijos komunikatą “2020 m. Europa pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija” (Europos komisija, 2011), “Elektroninių viešųjų pirkimų strategija” (Europos komisija, 2012). Šiose strategijose numatyti tikslai daro įtaką nacionaliniams viešuosius pirkimus reglamentuojantiems teisės aktams, todėl perkančiosios organizacijos siekis įvykdyti šiuos reikalavimus neretai tampa sunkia užduotimi tiek viešuosius pirkimus vykdančioms specialistams, tiek pačiai organizacijai. Šioje situacijoje didelę reikšmę turi atitinkama specialistų kvalifikacija ir patirtis, bendra viešųjų pirkimų organizavimo tvarka organizacijoje bei praktinis viešųjų pirkimų organizavimą reglamentuojančių teisės aktų taikymas. Minėtas problemas valstybinių auditų ataskaitose analizuoja Lietuvos Valstybės kontrolė (2009, 2011, 2012). Leidinyje “Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys” Lietuvos

Respublikos Ūkio ministerija (2011) iškelia pagrindinius viešųjų pirkimų vykdymo sunkumus bei teikia pasiūlymus kaip juos spręsti. Šerpytis (2011) daktaro disertacijoje analizuoja viešųjų pirkimų centralizavimo finansinę naudą valstybei. Šiuose moksliniuose šaltiniuose ir dokumentuose viešųjų pirkimų organizavimas apžvelgiamas valstybės mastu. Keturis metus atliekant VĮ „Šiaulių regiono keliai“ viešųjų pirkimų organizatorės pareigas teko įsigilinti į šios organizacijos viešųjų pirkimų sistemą. Šiame darbe kylantys sunkumai paskatino ieškoti galimybių patobulinti esamą tvarką.

Viešųjų pirkimų organizavimo tvarką reglamentuojančiuose teisės aktuose, Viešųjų pirkimų tarnybos metodinėse rekomendacijose nurodoma, kas turi būti daroma, tačiau trūksta informacijos kaip tai įgyvendinti praktiškai. Kokia forma vykdyti viešųjų pirkimų apskaitą ir kontrolę? Kaip planuoti viešuosius pirkimus kai poreikis nuolat kinta? Kaip išvengti klaidų organizuojant mažos vertės pirkimus? Kokiomis išimtimis gali pasinaudoti įmonės, kurių veiklą įtakoja konkurencija? Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, magistro darbe nagrinėjamas VĮ „Šiaulių regiono keliai“ atvejis.

Tyrimo objektas. VĮ „Šiaulių regiono keliai“ - viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo bei vykdymo kaitos procesai.

Darbo tikslas – išanalizavus viešųjų pirkimų praktiką tiriamoje organizacijoje bei identifikavus pagrindines viešųjų pirkimų sistemos problemas, remiantis teoriniais šaltiniais, dokumentais, ekspertų rekomendacijomis, sudaryti ir pagrįsti VĮ „Šiaulių regiono keliai“ pritaikytą viešųjų pirkimų tobulinimo sistemą.

Darbo uždaviniai:

1. Atlikti viešojo ir strateginio valdymo teorinių koncepcijų analizę.
2. Išnagrinėti teisės aktus ir kitus norminius dokumentus, reglamentuojančius viešųjų pirkimų organizavimą ir vykdymą Lietuvoje bei Europos Sąjungoje, įvertinti viešųjų pirkimų statistiką.
3. Įvertinti viešųjų pirkimų tvarkos kaitos perspektyvas, tikslus bei prioritetus.
4. Įvertinti viešųjų pirkimų organizavimo problemas, naujoves ir pokyčius VĮ „Šiaulių regiono keliai“, parengti viešųjų pirkimų organizavimo tobulimo sistemą.

Mokslo šaltinių, dokumentų ir ekspertų nuostatų analizės dėka suformuluoti ir pagrįsti šie **Pagrindiniai ginamieji teiginiai**, išreiškiantys esmines viešųjų pirkimų kaitos tendencijas VĮ „Šiaulių regiono keliai“:

1. Viešųjų pirkimų planavimo procese būtina rinkti informaciją apie visos įmonės poreikį, kuri formuojant metinį pirkimų planą reikėtų vertinti bendrai, klasifikuoti pirkimus pagal BVPŽ kodus.
2. Informacijos sklaida ir visų viešuosius pirkimus vykdančių darbuotojų kvalifikacijos kėlimas yra būtinas, siekiant sumažinti klaidų mažos vertės viešųjų pirkimų organizavime tikimybę.
3. Tinkamam organizacijos viešųjų pirkimų procesų planavimui, vykdymui ir kontrolei reikia sukurti bendrą įmonės viešųjų pirkimų valdymo sistemą.

4. Centralizuotų, žaliųjų pirkimų vykdymas leistų organizacijai racionaliai panaudoti lėšas ir išigyti ilgaamžiškesnes, aplinką tausojančias prekes.

5. Siekiant viešųjų pirkimų organizavimą padaryti lankstesniu ir paprastesniu, reikėtų pasinaudoti teisės aktuose numatytais lengvatomis komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms.

Tyrimo metodai. Darbo uždavinių įgyvendinimui naudoti šie tyrimo metodai:

1. *Mokslinių šaltinių analizė.* Išanalizuoti straipsniai ir kiti mokslo šaltiniai pokyčių viešajame valdyme, strateginio planavimo temomis. Atskleista strateginio planavimo reikšmė viešojo sektoriaus organizacijoms, atliktas palyginimas su privačiu sektoriumi.

2. *Dokumentų ir statistinių duomenų analizė.* Išnagrinėti naujausi viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai, jų kaita, nacionalinės ir tarptautinės strategijos, kuriose numatytos tolimesnės viešųjų pirkimų perspektyvos bei tikslai, tiriamos organizacijos dokumentai. Lyginant 2010-2012 metų Lietuvos perkančiųjų organizacijų statistinius duomenis apie įvykdytus viešuosius pirkimus, apžvelgti viešųjų pirkimų vykdymo pokyčiai ir šių pokyčių priežastys.

3. *Viešųjų pirkimų ekspertų vertinimų analizė.* Informacija iš VĮ “Šiaulių regiono keliai” specialistų, susijusių su viešųjų pirkimų sritimi, rinkta pokalbių, susirinkimų metu, išsiaiškinta jų nuomonė įvairiais viešųjų pirkimų vykdymo aspektais. Tyrimas atskleidė su kokiais sunkumais susiduria organizacijos taikydamos naujoves viešuosiuose pirkimuose, kokią įtaką viešųjų pirkimų organizavimo pokyčiai daro pirkimų rezultatams. Išorinių ekspertų apklausa vykdyta elektroniniu paštu pateikiant klausimyną kelių priežiūros organizacijoms, kuriame išdėstyti tiriamai organizacijai aktualūs klausimai. Vidinių ir išorinių ekspertų išsakytos problemos aptartos su viešųjų pirkimų konsultantu. Remiantis ekspertų pasiūlymais, nacionaliniuose bei tarptautiniuose dokumentuose numatytais perspektyvomis, sukurta tiriamos organizacijos viešųjų pirkimų tobulinimo sistema.

Tyrimo rezultatų naujumas ir praktinis reikšmingumas. Viešieji pirkimai ir jų vykdymo metu kylančios problemos dažniausiai analizuojamos šalies mastu. Viešųjų pirkimų valdymo programos šiuo metu tik pradėtos kurti, todėl kiekviena organizacija privalo savo nuožiūra kontroliuoti šiuos procesus, kas vykdant didesnius viešųjų pirkimų kiekius neretai būna sudėtinga ir netikslu.

Metodinės viešųjų pirkimų vykdymo rekomendacijos dažnai būna abstrakčios, pritaikytos klasikinio sektoriaus organizacijoms, nuolat keičiasi teisės aktų reikalavimai, todėl labai svarbu laiku ir teisingai juos pritaikyti praktikoje. Magistro darbe remiantis teisės aktų reikalavimais ir tyrime dalyvavusių ekspertų rekomendacijomis, įmonės vadovybei pateikti pasiūlymai dėl mažos vertės pirkimų organizavimo, viešųjų pirkimų planavimo, kontrolės bei apskaitos, centralizuotų, socialinių, žaliųjų pirkimų vykdymo, kurie leis tiriamai organizacijai sklandžiai vykdyti viešuosius pirkimus. Pažyma apie tyrimo rezultatų pristatymą tiriamojoje įmonėje pateikta magistro darbo 9 priede.

1. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMAS KAIP SUDĖTINĖ VIEŠOJO VALDYMO DALIS

1. 1. Viešųjų pirkimų organizavimo kaita kaip pokyčių viešajame valdyme dalis

1. 1.1. Pokyčiai viešajame valdyme

Pasak Guogio, Gudelio (2009), tokios viešojo administravimo bei verslo savybės kaip lankstumas, efektyvumas, kokybė bei socialinė atsakomybė yra pagrindiniai vieno iš viešojo administravimo modelių - "Naujosios viešosios vadybos"- principų.

Guogio, Gudelio teigimu, "naujoji viešoji vadyba gali būti apibūdinta kaip verslo vadybos principų, metodų ir technologijų taikymas viešojo sektoriaus organizacijose". Naujajai viešajai vadybai alternatyvus modelis būtų naujasis viešasis valdymas arba kitaip naujoji viešoji tarnyba (angl. New Public service). Abu šie modeliai teoriškai apibūdina, koks turėtų būti viešasis administravimas.

Pasak Staponkienės (2004), strateginis valdymas per paskutinius kelis dešimtmečius tapo didelę reikšmę turinčia valdymo naujove ir privataus, ir viešojo sektoriaus organizacijose. Remiantis strateginio planavimo principais sudaromi organizacijų veiklos planai leidžia įvertinti esamą situaciją ir numatyti ilgalaikius tikslus.

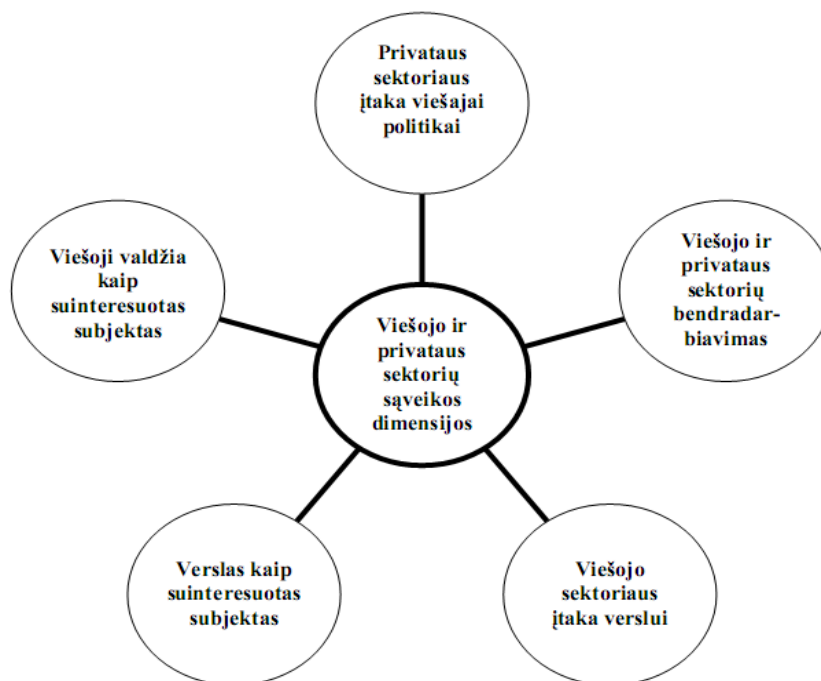
Pažymėdami, kad nors mokslininkai nesutaria dėl to, Astrauskas ir Česonis (2008) teigia, kad strateginio planavimo principai visų pirma pradėti diegti privataus sektoriaus organizacijose, o viešajame sektoriuje jie paprastai pradedami taikyti 10-15 metų vėliau ir iš dalies remiasi privataus sektoriaus patirtimi. Tačiau strateginio planavimo principai viešajame sektoriuje lyginant su privačiu sektoriumi taikomi skirtingai. Astrausko, Česonio teigimu, vienas iš pagrindinių skirtumų yra tai, kad viešajame sektoriuje rengiami ar įgyvendinami ne tik vienos organizacijos strateginiai veiklos planai, bet ir valstybės ar savivaldybės plėtros strategijos. Iš to galima daryti išvadą, kad viešojo sektoriaus strateginiai planai yra įvairiapusiai, juos sudarant orientuojamasi ne tik į organizacijos veiklos perspektyvas, bet ir visos šalies situaciją.

Viešojo valdymo pokyčiai daro didelę įtaką ir šiame darbe analizuojamos srities - viešųjų pirkimų politikos, principų bei prioritetų formavimui, jų įgyvendinimui, todėl tolimesniuose magistro darbo skyriuose bus aptariama viešųjų pirkimų politikos, teisės aktų ir viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos kaita, nagrinėjami Lietuvos ir Europos Sąjungos strateginio planavimo dokumentai, susiję su viešųjų pirkimų srities planavimu bei reguliavimu.

1.1.2. Viešojo sektoriaus modernizavimas

Raipos (2009) nuomone, šiuolaikinis viešojo administravimo modernizavimas labiausiai priklauso nuo pagrindines reformų kryptis formuojančių politikų kompetencijos, jų gebėjimų planuoti ir įgyvendinti bei vertinti reformas ir jų padarinius, prognozuoti tolimesnę jų eigą.

Remiantis aptartų viešojo administravimo modelių savybėmis Guogis, Gudelis (2009) sudarė viešojo ir privataus sektoriaus sąveikos modelį, kuriame išskirtos 5 viešojo ir privataus sektoriaus sąveikos dimensijos: privataus sektoriaus įtaka viešajai politikai, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas, viešojo sektoriaus įtaka verslui, verslas kaip suinteresuotas subjektas ir viešoji valdžia kaip suinteresuotas subjektas. 1.1 paveiksle pateikti privataus ir viešojo sektoriaus ryšiai, kuriais remiantis galima teigti kad daroma įtaka yra abipusė.

1.1 pav. Viešojo ir privataus sektoriaus sąveikos modelis

Šaltinis: Guogis, A., Gudelis, D. (2009). Viešojo administravimo ir verslo integracijos perspektyvos: viešojo ir privataus sektoriaus sąveikos modelis. Viešoji politika ir administravimas, Nr. 28.

Cituodami Castells (2005) "tinklinės visuomenės" sąvoką Guogis, Gudelis (2009) pabrėžia, kad "naujojo viešojo valdymo atveju, viešosios politikos įgyvendinimas nėra tik hierarchiškai organizuotų valstybės institucijų sprendimų ir veiklos rezultatas, kaip tradiciniame viešajame valdyme, bet įvairių suinteresuotų subjektų (verslo, nevyriausybinių organizacijų, viešojo sektoriaus organizacijų), susijusių tarpusavyje "tinkliniais ir horizontaliais ryšiais", padarins". Tai galima paaiškinti vienos valstybės srities ar sektoriaus įtaka kitai, taip pat organizacijų bendradarbiavimu.

Pasak Raipos (2009), naujos teorinės nuostatos įpareigoja tobulinti viešojo valdymo struktūrines dalis – viešąją politiką ir viešąjį administravimą. Pokyčiai viešajame sektoriuje vyksta palaipsniui, pagal inkrementinį (palaipsniškumo) modelį. Autorius, cituodamas Dunn (2006) teigia, kad valdymo reformų analizę sudaro tokie etapai kaip darbotvarkės nustatymas, politikos

formavimas, politikos įvedimas, politikos įgyvendinimas, politikos įvertinimas, politikos tęstinumas, politikos užbaigimas.

Raipa (2009) sutinka su Parsons (2001) išsakyta mintimi, kad reformuojant viešąjį valdymą reikia įvertinti ne tik tai, kad pokyčiai vyksta racionalių politinių sistemų, bet ir pasaulinės sistemos lygmeniu, o tai reiškia, kad valstybė turi mažiau galimybių kontroliuoti savo valdymo procesų darbotvarkę.

“Diegiant pokyčius organizacijose esminis dėmesys turi būti sutelkiamas į vertybių visiems darbuotojams perdavimą” (Raipa, 2008). Pasak autoriaus, organizacijos naudoja tokius metodus kaip standartizaciją, gerąją praktiką, žodinę vertybių sklaidą. Raipa (2008), cituodamas Alekniene, Diskiene, Marčinską (2006), pabrėžia, kad organizacinės kultūros pokyčių įgyvendinimas yra nukreiptas į žmonių valdymą ir turi įtakos organizacijos tikslams, veiklos kokybei bei profesiniams įgūdžiams. Pasipriešinimas pokyčiams turi tiesioginę įtaką pokyčių rezultatams, kuri gali būti tiek teigiama, tiek neigiama, todėl siekiant sėkmingai valdyti pokyčius būtina išsiaiškinti pasipriešinimo atsiradimo priežastis (Raipa, 2008).

Apibendrinant galima teigti, kad pokyčiai viešajame administravime nevyksta staiga. Ruošiantis įgyvendinti pokyčius, būtina įvertinti jų reikšmę ne tik šalies, bet ir pasauliniu lygmeniu, numatyti nuoseklius žingsnius ir įvertinti galimą pasipriešinimą bei jo pasekmes pokyčių rezultatams.

1.1.3. Strateginio planavimo reikšmė organizacijai

Smilga, Laurėnas (2005) teigia, kad “viešojo sektoriaus praktikų kasdieniame žodyne vis dažniau vartojamos restruktūrizavimo, reorganizavimo, naujojo (modernaus) viešojo valdymo (administravimo) sąvokos. Vis tvirčiau įsigali tendencija visuomenės narius, jų grupes traktuoti kaip vartotojus, o viešajame sektoriuje naudoti verslo praktikoje patikrintus ir teigiamai užsirekomendavusius instrumentus”. Autoriai (Smilga, Laurėnas) pabrėžia, kad vienas iš tokių efektyvių instrumentų yra strateginis planavimas, kurio taikymo viešajame sektoriuje tikslingumas pripažįstamas ir tarptautiniu mastu, o Lietuvoje institucijų strateginis planavimas jau keletą metų reglamentuojamas teisės aktais.

Veikiamos nuolatinių pokyčių organizacijos dirba pagal savo veiklos planus bei strategijas. Astrauskas ir Česonis (2008) savo straipsnyje atkreipa dėmesį, kad „vadybos mokslo specialistai, teorijų apie strateginį planavimą ir valdymą kūrėjai (I. Ansoff, K. Andrews, R. Ackoff, J. M. Bryson, P. F. Drucker, H. Mintzberg, M. Porter ir kt.), kiek skirtingai supranta ir apibrėžia strategijos, strateginio planavimo, strateginio valdymo sąvokas...“.

Skirtingi autorių strategijos apibrėžimai pateikti 1.1 lentelėje.

Strategijos apibrėžimai

Šaltinis	Apibrėžimas
Melnikas, Smaliukienė, 2007	“Strategija – tai valdymo sprendimas (kompleksinis valdymo sprendimas, valdymo sprendimų visuma arba šių sprendimų kompleksas) tam tikros sistemos problemoms spręsti, kokybiniais pačios sistemos pokyčiams skatinti ar padėti jai prisitaikyti prie kokybiškai naujų aplinkos ar kitų sąlygų, numatant dabartinės problemiškos būsenos pokytį – perėjimą į kokybiškai naują būseną, kad nekiltų problemų, būdingų šiai sistemai dabartiniu metu (tokia strategijos samprata reiškia jos, kaip valdymo sprendimo ar sprendimų, orientavimą į dabartinės būsenos kokybinius pokyčius bei į neproblemišką, palyginti su ankstesne, būseną).”
Vasiliauskas, 2006	“Strategija – sprendimų visuma, apibrėžianti organizacijos svarbiausius ateities tikslus ir veiksmus bei priemones tiems tikslams pasiekti.”
Volberda et al, 2011	“Strategija yra integruotas ir suderintas išsipareigojimų ir veiksmų rinkinys, skirtų plėtoti ir panaudoti pagrindines kompetencijas ir įgyti konkurencinį pranašumą.”
Rumelt, 1979	“Vieno žmogaus strategija yra kito taktika – tai, kas yra strategija priklauso nuo to, kuri pozicija yra pasirinkta.”
Arimavičiūtė, 2005	“Strategija reiškia tiesiog planą, schemą arba programą, nurodančią, kaip pasiekti numatytus tikslus.”

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė.

Apibendrinus autorių (Melnikas, Smaliukienė, 2007; Vasiliauskas 2006; Volberda et al 2011; Rumelt, 1979; Arimavičiūtė, 2005) teiginius, strategijos apibrėžimą galima formuluoti kaip valdymo sprendimų bei veiksmų visumą (planą arba programą), padedantį organizacijoms įvertinti savo galimybes ir įgyti pranašumą, numatant ilgalaikius tikslus.

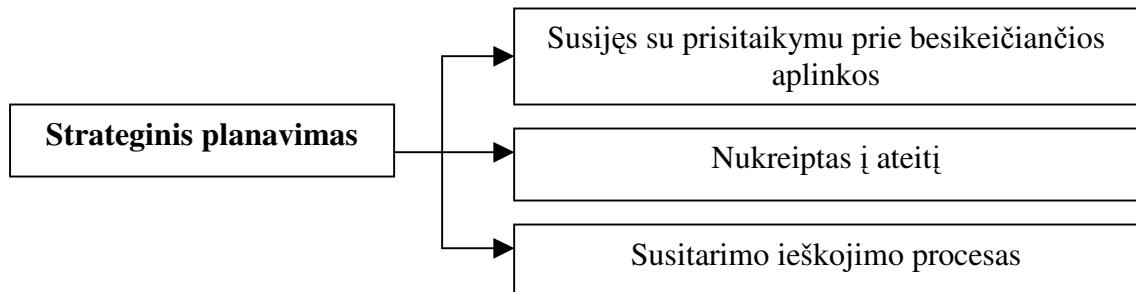
Arimavičiūtė (2005) teigia, kad rengdama strateginį veiklos planą organizacija privalo numatyti tikslus, kryptis bei būdus šiems tikslams įgyvendinti. Arimavičiūtė nurodo tokius pagrindinius strateginio veiklos plano elementus:

- 1) aplinkos, išteklių ir SSGG analizė;
- 2) misijos nustatymas;
- 3) strateginių tikslų nustatymas;
- 4) institucijos programų rengimas;
- 5) institucijos programų įgyvendinimas;
- 6) stebėseną ir atsiskaitymas už rezultatus.

Planavimas, kaip galimų veiksmų pasirinkimo rinkinys, jau savaime yra organizuotas procesas. Šio proceso esmė – pakeisti, įsisavinti tikslus, normas, išteklius. Manoma, kad ilgalaikis planavimas padeda nustatyti ateities išteklius. (Volberda et al, 2011). Planavimas yra svarbiausia vadybos funkcija, nes tai “pagrindas kitoms funkcijoms (organizavimui, vadovavimui ir kontrolei) realizuoti” (Želvys, 1999; Vasiliauskas, 2006). Pasak Vasiliausko (2006), Kundrotienės, Rekertos (2002), “strateginis planavimas - formali planavimo sistema, skirta parengti ir įgyvendinti strateginiam planui arba strategijai, susijusiai su organizacijos misija ir tikslais”. R. Jucevičius, P. Jucevičienė, B.

Janiūnaitė (2003) strateginį planavimą apibūdina kaip požiūrį į ateitį, „kai numatomos veiklos kryptys, reikalingi ištekliai ir veiklos būdai“. B. Fidler (2006) strateginiu planavimu vadina procesus, vykstančius kuriant strateginį planą.

V. Beresnevičiūtė, G. Kadziauskas, R. Diržys (2006) savo mokomojoje medžiagoje įvardijo pagrindines strateginio planavimo savybes (1.2 pav.).

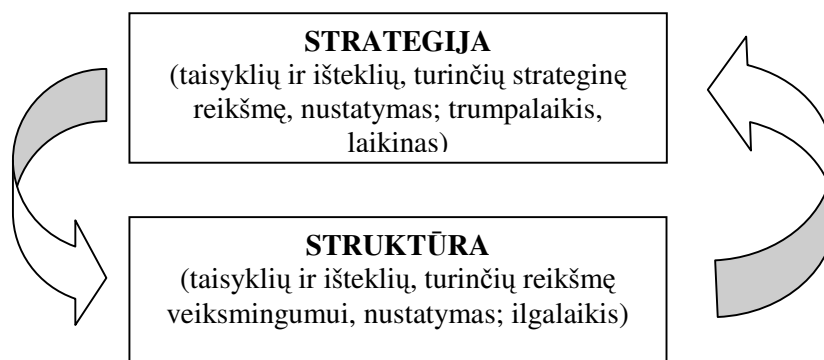

1.2 pav. Strateginio planavimo savybės.

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, pagal V. Beresnevičiūtę, G. Kadziauską, R. Diržį, 2006.

Kaip teigia Volberda et al (2011) ”strateginis valdymas padeda įmonėms sėkmingai plėtoti ir įgyvendinti strategijas”. Tuo tarpu Rickard, Séan (2006) nurodo, kad “strateginis valdymas, kaip disciplina, suprantamas, kokia yra įmonės padėtis ir kaip tą įmonę valdyti bei kaip kurti ir saugoti ekonomines rentas.” Autorių (Volberda et al, 2011; Rickard, Séan, 2006) apibrėžimai papildė vienas kitą.

Baum, Lampel (2010) teigia, kad strateginis valdymas atsirado Šiaurės Amerikoje ir čia atliekami tyrimai skyrėsi nuo kituose žemynuose atliktų tyrimų. Šiaurės Amerika buvo laikoma pavyzdžiu kitoms šalims. Atlikti tyrimai pateikė naujų idėjų strateginiam valdymui bei davė idėjų tolimesniems tyrimams. Pasak autorių (Baum, Lampel) įmonės strategija yra kuriama atsižvelgiant į struktūrą ir atvirkščiai. Organizacijos struktūra lemia strategijos įgyvendinimą ir pati strategija bus veiksminga bei efektyvi tik tada, kai ji bus pritaikyta prie organizacijos struktūros. Organizacijos strategijos ir struktūros ryšys pateiktas 1.3 paveiksle.

1.3 pav. Strategija ir struktūra: grįžtamasis ryšys.

Šaltinis: Baum, J., Lampel, J. (2010). The globalization of strategy. Bingley: Emerald

“Strateginė analizė yra fundamentalus elementas formuojant organizacijos strategiją. Strateginė analizė gali būti apibrėžiama kaip organizacijos ir jos aplinkos pažinimas ilgalaikės perspektyvos prasme” (Vaitkevičius, Jucevičius, Kriaučionienė, 2005).

David (2011) teigia, kad “strateginis organizacijų valdymas pakeitė planavimo procesą, tačiau strateginio valdymo idealas netgi pažangiausiose organizacijose įgyvendinamas tik iš dalies. Strateginis valdymas gali būti apibrėžiamas kaip menas ir mokslas formuluojant, įgyvendinant ir vertinant funkcinis sprendimus, kurie leistų organizacijai pasiekti savo tikslus”.

Anot Arimavičiūtės (2005), viešojo sektoriaus strateginis valdymas remiasi privataus verslo patirtimi. Strateginio valdymo ir planavimo trūkumas turėjo neigiamą įtaką šalies socialinio bei ekonominio gyvenimo raidai. (Jančiauskas, 2002). “Pastaruosius kelerius metus strateginis planavimas Lietuvos viešajame sektoriuje plėtojamas intensyviau. Net kelis kartus atnaujinta strateginio planavimo teisinė bazė, didinami reikalavimai valstybės institucijų rengiamiems strateginiams planams, institucijų vadovai ir specialistai kelia strateginio valdymo kvalifikaciją. Kita vertus, ir šiandieninė viešojo sektoriaus institucijų strateginio planavimo praktika, deja, daugiau forma negu turiniu atitinka modernaus strateginio planavimo reikalavimus” (Bivainis, Tunčikienė, 2006).

Gudauskas (2000) kaip esminę problemą iškelia tai, kad netgi politinių lyderių pasikeitimai nepadaro įtakos valstybės darbo metodams bei biurokratijai. “Lietuvos "valstybės kultūra" neskatina rizikos ir novatoriškumo. Tam tikros visuomenės dalys dėl įvairių priežasčių taip pat ne visada entuziastingai sutinka permainas. Norėdami įveikti šį pasipriešinimą, politiniai lyderiai bei informacinės visuomenės ekspertai turi visuomenei pristatyti veiksmingesnės ir operatyviau reaguojančios elektroninės vyriausybės viziją, paremtą aiškiais pragmatiškais pavyzdžiais, kokią naudą tai gali duoti.”(Gudauskas, 2000).

Apibendrinant galima teigti, kad strateginis planavimas viešajame sektoriuje tobulinamas ir modernizuojamas, tačiau siekiant kad šis procesas vyktų efektyviai būtina šalies valdančiųjų kompetencija bei pokyčių skatinimas.

1.1.4. Strateginio valdymo ypatumai viešojo sektoriaus organizacijose

Viešojo sektoriaus strateginio valdymo reikšmė Lietuvoje ypač padidėjo po 1991 m., kai pradėjo kurtis naujos valstybės struktūros. Viešasis sektorius, kad ir kaip būtų traktuojamas, bet kuriai visuomenei daro didžiulį poveikį. Pagal tradicinį modelį viešasis sektorius yra visuomenei hierarchinių struktūrų, atliepančių politikų nuostatas, sistema. Viešojo sektoriaus institucijos reikalingos apibrėžti atitinkamos veiklos srities politikai, jai įgyvendinti ir administruoti. Siekiant kuo

rezultatyvesnės viešojo sektoriaus organizacijų veiklos, jos turi būti kryptingai valdomos (Staponkienė, 2004).

Vilpišausko (2000) nuomone, Lietuvos narystė Europos Sąjungoje padarė didelę įtaką reformuojant šalies ekonomiką. Kaip svarbiausius aspektus autorius išskiria ekonominės aplinkos stabilizavimą, Europos Sąjungos paramą rinkos institucijų kūrimui, viešojo administravimo reformą, bendrą regioninę bei žemės ūkio politiką, prekių ir procesų standartizavimą.

“Pagrindinė sėkmingos Lietuvos ekonomikos plėtros ir gerovės augimo sąlyga yra ekonominių reformų įgyvendinimas bei viešosios administracijos institucijų pertvarka. Šios priemonės savaime sudaro prielaidas sklandžiai Lietuvos integracijai į Europos Sąjungą, kuri taip pat yra tik viena iš sąlygų kurtis laisvai ir klestinčiai Lietuvos visuomenei.” (Lietuvos integracija..., 2013). Tačiau kaip integraciją stabdantį veiksniį galima būtų įvardinti neužbaigtas ekonomines reformas energetikos, socialinės apsaugos, žemės ūkio srityse, nesudarytas sąlygas laisvajai rinkai. Tik stabilios ir aiškios verslo sąlygos gali sudaryti prielaidas sklandžiai šalies įmonių veiklai tarptautinėje rinkoje (Lietuvos integracija...).

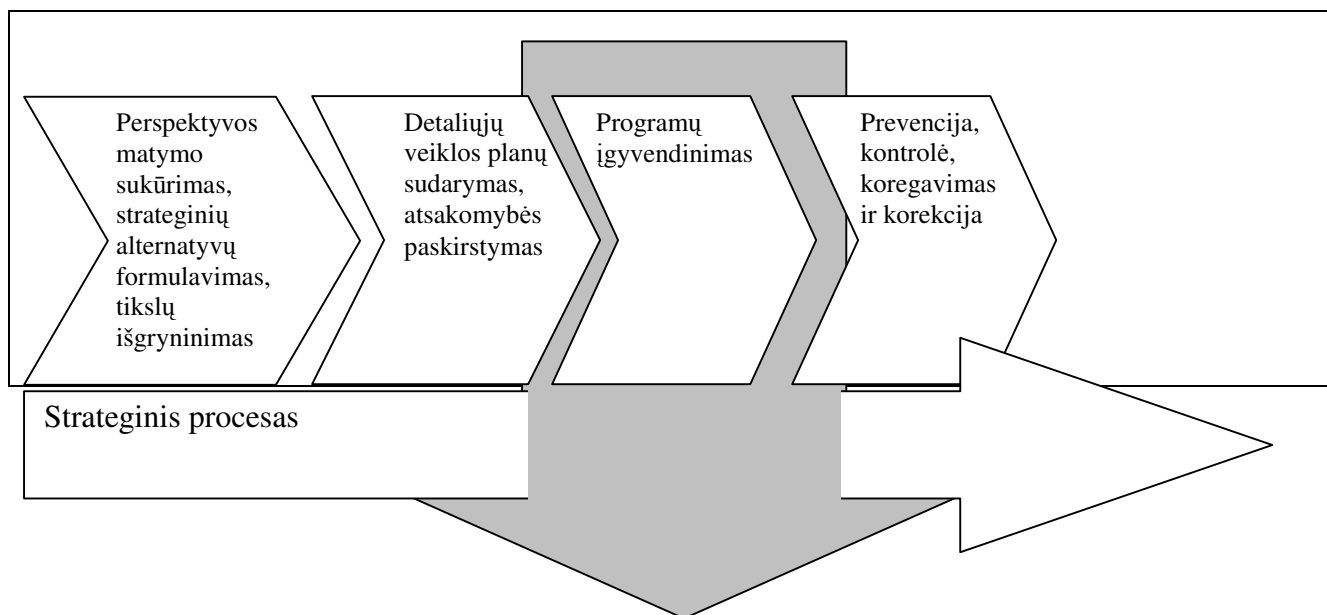
Pasak Guogio, Gudelio (2009), viešasis administravimas perima idėjas iš verslo vadybos ir privačiame sektoriuje suformuluotų idėjų. Jos nėra vyraujančios ir vienintelės viešajame sektoriuje, nes čia atsižvelgiama į tokius aspektus kaip politikos ir administravimo santykis tarp centrinės ir vietos valdžių, atskaitomybės užtikrinimas valstybės viešajame valdyme, kas privačiame sektoriuje nėra aktualu. Thai (2001) teigia, kad visoms organizacijoms stengiantis prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, ypač svarbu būti lanksčioms.

Arimavičiūtė (2005) nurodo tokius strateginio valdymo ypatumus:

- Didesnis jautrumas politikos ir politikų permainos;
- Bendradarbiavimo panaudojimas;
- Platesnis ir įvairesnis vartotojų ratas;
- Valstybės galios panaudojimas;
- Tikslų ir finansavimo skaidrumas ir pranašumas;
- Sudėtingesnė darbuotojų atsakomybė;
- Rizikos vengimas;
- Strateginių problemų sudėtingumas.

Bosas (2004) iškėlęs klausimą, ar viešojo administravimo procesas yra tapatus strateginiam valdymui, teigia, kad strateginį procesą galima supaprastintai pavaizduoti kaip keturių pakopų procesą, kurį sudaro perspektyvos matymo sukūrimas, strateginių alternatyvų formulavimas, tikslų išgryninimas, detaliųjų veiklos planų sudarymas, atsakomybės paskirstymas, programų įgyvendinimas, prevencija, kontrolė ir korekcija. Boso nuomone, tuo tarpu viešojo administravimo procesas daugiausia apima tik programų įgyvendinimą bei paliečia detaliųjų veiklos planų sudarymą,

atsakomybės pasiskirstymą, prevenciją, kontrolę, koregavimą ir korekciją. Strateginio valdymo ir viešojo administravimo santykis pateiktas 1.4 paveiksle.

1.4 pav. Strateginio valdymo ir viešojo administravimo santykis.
Šaltinis: Bosas, A. (2004). Strateginis valdymas: nuo korporacijos iki valstybės. Klaipėda

Vaitkevičius, Jucevičius, Kriaučionienė (2005) teigia, kad strateginė analizė vis dažniau vykdoma ne tik verslo, bet ir viešojo sektoriaus organizacijose. Pagrindiniai strateginio valdymo skirtumai privačiame ir viešajame sektoriuje pateikiami 1.2 lentelėje.

1.2 lentelė

Privataus ir viešojo sektorių strateginio valdymo skirtumai

Privatus sektorius	Viešasis sektorius
Veiklos nesėkmę jaučia tik vartotojų grupė	Veiklos nesėkmę jaučia didesnė visuomenės dalis
Daugiau laisvumo keičiant struktūrą	Daug suvaržymų keičiant struktūrą, veiklos formas, tikslus, darbuotojus
Daugiau arba visiškas savarankiškumas nustatant misiją, strateginius tikslus, programas, finansavimą	Labai sudėtingas misijos, strateginių tikslų, programų, finansavimo derinimas su daugeliu kitų institucijų bei interesų grupių
Kompanijos misiją neretai reikia keisti keičiantis rinkai, paklausai	Daugeliu atvejų institucijos misija yra ilgalaikė
Nebūtina viešinti tikslus ir finansavimo klausimus	Tikslų ir finansavimo viešumo privalomumas
Lengviau išmatuojamas veiklos efektas, rezultatas – aukštesnė darbuotojų atsakomybė	Sudėtingiau išmatuojamas veiklos efektas, rezultatas – sudėtingesnė darbuotojų atsakomybė
Didesnis jautrumas rinkos permainoms	Didesnis jautrumas politikos permainoms
Darbuotojų iniciatyva skatinama tiek iš vidaus, tiek iš išorės	Nereti atvejai, kai darbuotojų iniciatyva slopinama

Šaltinis: Staponkienė, J. (2004). Strateginis valdymas privataus ir viešojo sektoriaus organizacijose: panašumai ir skirtumai. Socialiniai tyrimai, 1(4). Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Įvertinus privataus ir viešojo sektoriaus strateginio valdymo skirtumus, galima teigti, kad viešojo sektoriaus organizacijose strateginis valdymas sudėtingesnis dėl ilgo derinimo su kitomis

institucijomis, sunkiau išmatuojamų veiklos rezultatų, didesnio jautrumo politikos permains, be to nesėkmės atveju sunkumus pajaučia visa šalies visuomenė.

1.1.5. Strateginio planavimo prioritetai viešųjų pirkimų reguliavimo politikoje

Kadangi viešiesiems pirkimams tenka didelė dalis tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos valstybės lėšų, kuriant viešųjų pirkimų politiką ir rengiant ilgalaikio strateginio planavimo dokumentus numatoma ne tik kaip racionaliai panaudoti lėšas ir už jas įsigyti geriausią produktą, bet ir įgyvendinti aplinkosaugos, smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo bei antikorupcijos tikslus.

Ambrazevičienė (2004) cituodama Thai (2001) nurodo, kad “terminas “viešųjų pirkimų reguliavimo politika” suprantamas kaip valstybės viešųjų pirkimų srities reguliavimo koncepcija, principai ir tikslai. Ji yra vienas iš pagrindinių viešųjų pirkimų sistemos elementų, lemiantis viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų turinį ir šių aktų įgyvendinimą”. Dobler, Burt, (1996) atkreipia dėmesį, kad daugumoje Europos Sąjungos šalių viešųjų pirkimų politikos tikslai yra skirtingi, tačiau mokslininkai pastebi tokias esmines permainas:

1. Akcentuojamas ne vidinis procesas, o vertės kūrimas;
2. Dėmesys sutelkiamas ne į taktinį, bet į strateginį lygmenį.

Viešųjų pirkimų politikoje palaipsniui dėmesys sutelkiamas ne į procedūras ir mažiausią pirkimo kainą, o į pirkimo strategiją ir jo vertę. Ne visos perkančiosios organizacijos yra suinteresuotos efektyviai naudoti savo lėšas, todėl taupus bei efektyvus šių lėšų naudojimas yra vienas iš svarbiausių viešųjų interesų, o siekiant jį įgyvendinti viešųjų pirkimų procesai turi būti tinkamai reguliuojami (Ambrazevičienė, 2004).

Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktuose bei strateginio planavimo dokumentuose, reguliuojančiuose viešųjų pirkimų tvarką, minimi tokie pagrindiniai tikslai:

1. Viešųjų pirkimų efektyvumo didinimas;
2. Darnųjų viešųjų pirkimų skatinimas.
3. Viešųjų pirkimų skaidrumo didinimas bei skaitmeninimas (elektroninių viešųjų pirkimų skaičiaus didinimas).
4. Smulkių ir vidutinių įmonių dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose skatinimas.
5. Korupcijos mažinimas viešinant informaciją, susijusią su viešaisiais pirkimais.

Viešųjų pirkimų efektyvumo didinimas. Ambrazevičienė (2004) pažymi, kad “viešuosius pirkimus reglamentuojančios Lietuvos teisinės bazės istorinė raida rodo teigiamus poslinkius ir Lietuvos viešųjų pirkimų politikos priartėjimą prie naujosios viešųjų pirkimų filosofijos – teisės taikytojams suteikta galimybė taikyti ne tik mažiausios kainos, bet ir ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų. Taip pat svarbus pokytis mūsų teisės aktuose tai, kad paskutinės

redakcijos Viešųjų pirkimų įstatyme suformuluotas pirkimų tikslas: sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią racionaliai naudojant tam skirtas lėšas įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų.” Autorė atkreipia dėmesį, kad perkančiosios organizacijos savaip supranta šią reikšmę ir racionalumą vertina pagal mažiausios kainos kriterijų. Perkančiųjų organizacijų vengimą pasiūlymus vertinti pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymų vertinimo kriterijų galima paaiškinti noru išvengti tiekėjų ginčų bei vertinimo paprastumu. Siekiant pasiūlymą įvertinti pagal prekės ar paslaugos ekonominio naudingumo kriterijų privaloma nustatyti vertinamų savybių svorius (pvz. 30 proc. kuro sunaudojimas, 20 proc. garantijos terminas, 50 proc. kaina), sukurti vertinimo formulę, kuri paprastai gali sukelti ginčus tarp tiekėjų ir perkančiosios organizacijos bei vilkinti pirkimo procedūras.

Darniųjų viešųjų pirkimų skatinimas. Visuomenės darnaus vystymosi sąvoka pirmą kartą buvo įvardyta 1987 m. Pasaulio aplinkos ir plėtros komisijos ataskaitoje „Mūsų bendra ateitis“. Darnus vystymasis apibrėžiamas kaip plėtra, tenkinanti žmonijos reikmes dabar, tačiau neapribojant galimybių ateities kartoms taip pat tenkinti savąsias (Darnus vystymasis, 2012).

“Darnusis vystymasis (angl. - *sustainable development*) – ekonomikoje, sociologijoje, aplinkotyroje, politologijoje vartojama sąvoka, apimanti visumą metodų, kuriais siekiama užtikrinti vystymąsi, tenkinantį žmonių gerovę dabartyje nesumažinant žmonių gerovės galimybių ateityje”. (Vikipedija, 2013). Pelucha, Slavik, Louda, Kveton (2011) teigia, kad darni plėtra siejama su tam tikrų problemų stebėseną, matavimu ir vertinimu, tačiau trūksta norminių aktų, kurie apibrėžtų darnios plėtros aspektus ir būdus jai pasiekti, kas sudaro sąlygas valstybėms savaip interpretuoti darnios plėtros temą. “Darnaus vystymosi siekis — užtikrinti tinkamą asmens gyvenimo kokybę, siekti visuomenės gerovės ir saugumo, išmintingai suderinus ekonomikos, visuomenės plėtotės bei aplinkos apsaugos reikmes” (Pedagogų profesinės raidos centras, 2008). Tai vienas iš svarbiausių Europos Sąjungos tikslų bei vienas iš pagrindinių sanglaudos politikos principų (Regional Policy Inforegio, 2008).

Lietuvos viešųjų pirkimų sistemoje darniųjų viešųjų pirkimų sąvoka pirmą kartą paminėta Lietuvos viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo ir plėtros strategijoje (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2009). Kaip teigia Tvaronavičienė (2012), “darnieji viešieji pirkimai apibūdinami kaip viešieji pirkimai, kuriems taikomi reikalavimai, susiję su aplinkosauga, ekonominiu ir socialiniu vystymusi. Taikant šią strategiją darnieji viešieji pirkimai gali būti traktuojami kaip pageidaujami Lietuvos Respublikos rinkoje, o tai leidžia toliau analizuoti šį institutą ieškant galimybių sėkmingai šių idėjų plėtrai mūsų teisės sistemoje”. Tvaronavičienė pabrėžia ne tik darniųjų viešųjų pirkimų skatinimo svarbą, bet ilgalaikius, aplinką tausojančius pirkimo rezultatus (objektus).

Smulkių ir vidutinių įmonių dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose skatinimas. Valstybės kontrolė (2011) pažymi, kad smulkių ir vidutinių įmonių dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose suteikia galimybę perkančiosios organizacijoms įsigyti geresnės kokybės prekes bei paslaugas, nes jos lanksčiau prisitaiko prie pirkėjų poreikių, operatyviau reaguoja į besikeičiančias rinkos sąlygas ir gali pateikti geresnį pasiūlymą už stambias įmones, kurios dažniausiai neužsiima ribotos paklausos prekių tiekimu. “SVV įmonėms dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose skatinama konkurencija; kuriamos ir skleidžiamos inovacijos; didinamas gyventojų užimtumas; auga ekonomika, taigi teikiama nauda šalies ūkiui ir visuomenei.” (Lietuvos valstybės kontrolė, 2011).

Ambrazevičienė (2004) teigia, kad savo šalies verslo skatinimas negali riboti užsienio šalių galimybių dalyvauti, kuris gali pasireikšti tiesiogine (reglamentuota įstatymais) ir netiesiogine (trumpi pasiūlymų pateikimo terminai, suvaržančios pirkimų technikos) tiekėjų diskriminacija.

Viešųjų pirkimų skaidrumo didinimas bei skaitmeninimas (elektroninių viešųjų pirkimų skaičiaus didinimas). “Vienas iš viešųjų pirkimų principų – viešumo principas – reikalauja, kad egzistuoūt gera informacijos apie vykdomus viešuosius pirkimus sistema, padedanti kontroliuoti jų vykdymo eigą ir didinanti dalyvių konkurenciją” (Ambrazevičienė, 2003).

Paskutiniaisiais Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais (Žin., 2013, Nr. 11-5575) skatinamas viešųjų pirkimų skaidrumas bei informacijos viešinimas, įskaitant net mažos vertės pirkimus. Elektroniai viešieji pirkimai taip pat siejami su skaidresniu ir patikimesniu viešųjų pirkimų vykdymu. Nakrošis, Martinaitis (2010) pabrėžia inovacijų skatinimo reikšmingumą viešuosiuose pirkimuose.

Korupcijos mažinimas. “Viešieji pirkimai įvairiais aspektais susiję su kiekvienu ūkio subjektu ir sudaro itin didelę dalį valstybės biudžeto išlaidų, todėl šioje srityje korupcijos rizika itin didelė. ES, tarptautinė bendruomenė ir įvairios organizacijos, tokios kaip „Transparency international“, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Pasaulio prekybos organizacija, pabrėžia būtinybę didinti viešųjų pirkimų skaidrumą, kontroliuoti ir užkirsti kelią korupcijai.” (Valstybės kontrolė, 2011). Valstybės kontrolė, remdamasi „Transparency international“ (2011) duomenimis, daro prielaidą, kad korupcijos viešuosiuose pirkimuose žala gali siekti nuo 10 iki 25 proc, ar net iki 50 proc. pirkimo vertės, taip pat gali sąlygoti žemesnės kokybės prekių ir paslaugų įsigijimą. Ambrazevičienė (2003) teigia, kad “teisėtumo užtikrinimu turi rūpintis pati perkančioji organizacija”, kuri privalo užtikrinti viešųjų pirkimų tvarkos vidaus kontrolę, pirkimo organizatorių nešališkumą bei nepriekaištingą reputaciją.

Apibendrinant galima teigti, kad strateginis planavimas turi didelę reikšmę viešųjų pirkimų reguliavime ir įgyvendinime. Iškelti tikslai ne tik padeda siekti efektyvesnių viešųjų pirkimų rezultatų, bet ir leidžia valstybei įgyvendinti aplinkosaugos, socialinės apsaugos ir smulkaus bei vidutinio verslo skatinimo politiką.

1.2. Viešųjų pirkimų procesai ir jų reglamentavimas

Pasak Kadziausko (2010), “viešųjų pirkimų procedūra – rinkos proceso imitacija, kuomet sandorio dalyviai siekia maksimizuoti naudą ir pasitelkia konkurencijos mechanizmą prekėms ar paslaugoms pirkti”.

Lietuvos viešųjų pirkimų tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymas. Pagrindinės jame naudojamos sąvokos nurodytos magistro darbo pradžioje pateiktame santrumpų ir pagrindinių sąvokų sąrašė. Formuojant ir įgyvendinant viešųjų pirkimų politiką dalyvaujančios institucijos nurodytos magistro darbo 4 priede.

Remiantis Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo bendrosiomis nuostatomis (Žin., 1996, Nr. 84-2000), viešasis pirkimas - tai perkančiosios organizacijos atliekamas ir su šiuo įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo-pardavimo sutartį. Kad viešasis pirkimas būtų teisėtas, privaloma laikytis įstatyme numatytų nuostatų, poįstatyminių teisės aktų.

Kaip nurodyta Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme (Žin., 1996, Nr. 84-2000), perkančiosioms organizacijoms priklauso:

1. Centrinės valdžios institucijos ir joms pavaldžios organizacijos;
2. Savivaldybės ir regioninės valdžios institucijos ir joms pavaldžios organizacijos;
3. Vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje veikiančios įmonės;
4. Viešieji ir privatieji juridiniai asmenys, kurių veikla finansuojama iš valstybės ar savivaldybės lėšų, arba kurie kontroliuojami valstybės ar savivaldybės.

Darbo uždavinių įvykdymui tolesniuose magistro darbo skyriuose bus nagrinėjami viešųjų pirkimų tikslai, pirkimų būdai, Lietuvos ir Europos Sąjungos viešųjų pirkimų vykdymą reglamentuojančių teisės aktų kaita.

1.2.1. Viešojo pirkimo procesas, tikslai, pirkimo būdai

Kaip nurodyta Viešųjų pirkimų centralizavimo galimybių Lietuvoje studijoje (2007), pirkimas gali būti apibrėžiamas šiomis perspektyvomis:

- **kaip procesas** – grandinė įvairių veiksmų, būtinų siekiant įsigyti organizacijai reikalingų prekių ir paslaugų;
- **kaip funkcija** – prekių ir paslaugų įsigijimo organizavimas tam tikrame organizaciniame vienetė – skyriuje, departamente;

- **kaip įsigijimo proceso dalis** – įsigijimas apima pirkimų planavimą, pirkimo būdo pasirinkimą, pirkimų procesą, pirkimų kontrolę ir suvartojimo valdymą.

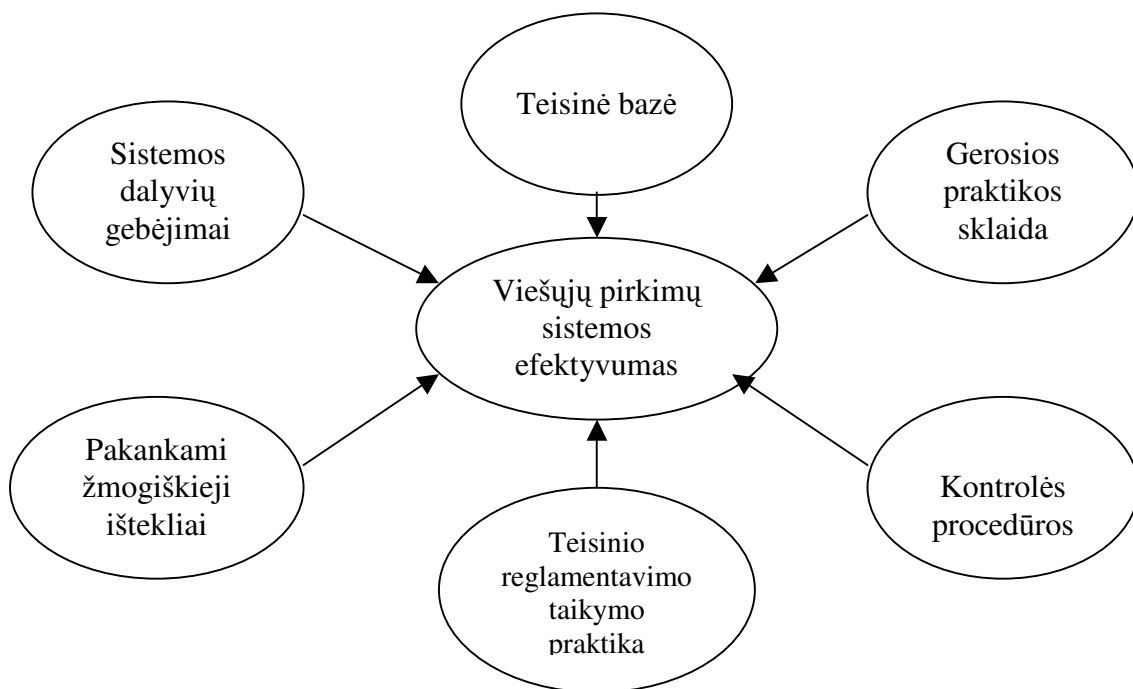
Junevičius, Ereminaitė (2010), remdamiesi Staponkiene (2005), pažymi, kad pagrindiniai naujosios vadybos bruožai, pasireiškiantys viešuosiuose pirkimuose yra:

- inovatyvumas;
- socialinio atsakingumo pripažinimas;
- žmogiškojo faktoriaus kaip naujos vertės pripažinimas;
- dėmesys organizacijos kultūrai;
- dalyvavimas arba partnerystė (tiesioginis darbuotojų dalyvavimas organizacijos veiklos rezultatų kontrolės procese).

Remiantis viešuosius pirkimus reglamentuojančiu Viešųjų pirkimų įstatymu (Žin., 1996, Nr.84-2000), viešųjų pirkimų procesą sudaro pirkimo poreikio numatymas, inicijavimas, planavimas, vykdymas, rezultatų vertinimas, laimėtojo nustatymas, viešojo pirkimo-pardavimo sutarties sudarymas, vykdymas ir kontrolė. Siekiant viešųjų pirkimų sistemos efektyvumo, didelę reikšmę turi tokie elementai kaip sistemos dalyvių gebėjimai, žmogiškieji ištekliai, gerosios praktikos sklaida, viešųjų pirkimų kontrolės procedūros, teisinė bazė (Lietuvos valstybės kontrolė, 2011).

Viešųjų pirkimų tikslas, kuris yra įtvirtintas Viešųjų pirkimų įstatyme (Žin., 1996, Nr. 84-2000), vadovaujantis įstatymo reikalavimais sudaryti viešojo pirkimo-pardavimo sutartį. Tačiau “vien pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo faktas, laikantis nustatytų teisės normų nelemia viešųjų pirkimų sistemos efektyvumo. Viešųjų pirkimų *efektyvumas* galėtų būti vertinamas kaip pirkėjo poreikius tenkinančių prekių, darbų ir paslaugų įsigijimas už racionalią kainą jam reikiamu momentu, optimaliai panaudojant žmogiškuosius išteklius” (Lietuvos Respublikos Finansų ministerija, 2012).

Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos ataskaitoje (2012) taip pat pabrėžiama, kad siekiant viešųjų pirkimų efektyvumo didelę reikšmę turi viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas, jo taikymo praktika (ar yra išnaudojamos reglamentuojančiuose dokumentuose suteiktos galimybės, lankstumas), viešųjų pirkimų kontrolės sistema ir procedūros, viešuosius pirkimus organizuojančių perkančiųjų organizacijų darbuotojų kompetencija. Kiekvienas iš nurodytų veiksnių daro įtaką viešųjų pirkimų efektyviam veikimui, kuris sąlygoja mažesnę klaidų, korupcijos tikimybę, skaidriai ir teisėtai vykdomus viešuosius pirkimus. Remiantis šia informacija, galima teigti kad viešojo pirkimo efektyvumą lemia šie 1.5 paveiksle pateikti veiksniai:

1.5 pav. Viešųjų pirkimų efektyvumą įtakojantys veiksniai.

Šaltinis: sudarė R.Šimalytė, remiantis Lietuvos valstybės kontrolės ir LR Finansų ministerijos duomenimis

Pirkimo būdo parinkimas priklauso nuo planuojamos viešojo pirkimo vertės. Mažesnės vertės (supaprastinti) pirkimai neturi valstybės sienas peržengiančio intereso, todėl vadovaujantis Europos Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvomis, šalys narės gali vykdyti juos pagal nacionalinius teisės aktus (Lietuvos valstybės kontrolė, 2011).

Vadovaujantis Lietuvos viešųjų pirkimų įstatymu (Žin., 1996, Nr. 84-2000), mažos vertės pirkimų riba yra 100 000,00 Lt prekėms ir paslaugoms, 500 000,00 Lt darbams įsigyti. Tarptautinių pirkimų vertės ribos yra 1 381 120,00 Lt, o darbams 17 264 000,00 Lt (komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms). Viešųjų pirkimų vertės nurodytos be pridėtinės vertės mokesčio.

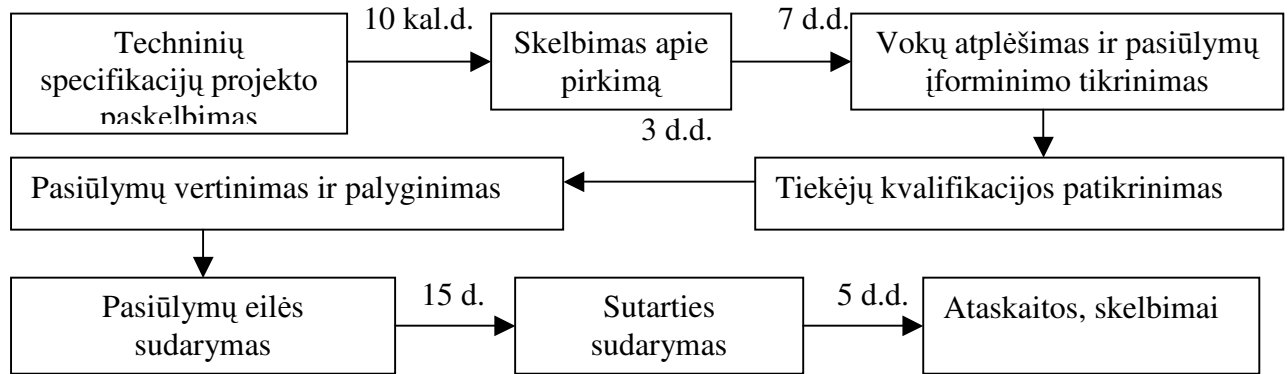
Visi pirkimai, kurių numatomos vertės neviršija tarptautinio pirkimo vertės, yra supaprastinti pirkimai. Viešieji pirkimai gali būti vykdomi skirtingais pirkimo būdais (Lietuvos valstybės kontrolė, 2012). Viešųjų pirkimų būdai pateikti 1.6 paveiksle.

<p>Tarptautiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atviras konkursas • Ribotas konkursas • Derybos: skelbiamos ir neskelbiamos • Konkurencinis dialogas • Projekto konkursas 	<p>Supaprastinti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atviras konkursas • Ribotas konkursas • Derybos: skelbiamos ir neskelbiamos • Konkurencinis dialogas • Projekto konkursas • Kiti pirkimo būdai 	<p>Mažos vertės</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apklausa: žodžiu arba raštu • Kiti pirkimo būdai.
--	--	---

1.6 pav. Viešųjų pirkimų būdai.

Šaltinis: Lietuvos valstybės kontrolė (2011) Išankstinio tyrimo ataskaita “Viešųjų pirkimų sistemos apšvalga”. Vilnius: Valstybės kontrolė.

Proporcingai su didėjančia pirkimo verte ilgėja ir pirkimo procedūrų trukmė (Lietuvos valstybės kontrolė, 2012). Kaip pavyzdį galima pateikti vieno iš populiariausių viešųjų pirkimų būdų – supaprastinto atviro konkurso - procedūrų schemą su terminais (žr. 1.7 pav.):

1.7 pav. Supaprastinto atviro konkurso procedūrų trukmė.

Šaltinis: Lietuvos valstybės kontrolė (2012) Valstybinio audito ataskaita Viešųjų pirkimų vykdymas. Vilnius: Valstybės kontrolė.

Kaip pateikta 1.7 paveiksle, procedūrų terminai užima pakankamai ilgą laiko tarpą, todėl atsiradus poreikiui skubiai įsigyti prekę ar paslaugą, viršijančią mažos vertės pirkimų ribą yra tikimybė pažeisti viešųjų pirkimų įstatymą pasirenkant netinkamą pirkimo būdą. Kaip teigiama valstybės kontrolės audito ataskaitoje (2012), trumpiausia 1.7 paveiksle pateiktu pirkimo būdu vykdomo pirkimo trukmė 2011 m. buvo 34 dienos, ilgiausia 167 dienos (vyko teismo procesas). Vidutinė tokių pirkimų trukmė 2011 m. - 75 dienos, 2012 m. – 101 diena (padidėjo 35 proc.). Pirkimo procedūrų pailgėjimą lėmė reikalavimas ne vėliau kaip 10 kalendorinių dienų iki pirkimo pradžios paskelbti techninių specifikacijų projektus visiems pirkimams, išskyrus mažos vertės pirkimus. Kaip kiti procedūrų trukmę didinantys veiksniai nurodyti skelbimų dubliavimas, tiekėjų neįprastai mažų kainų pagrindimas, ilgas sutarties atidėjimo terminas (15 kalendorinių dienų).

Pirkimo būdą, įvertinusi pirkimo vertę, gali pasirinkti pati perkančioji organizacija, atsižvelgiant į tai, kokio pobūdžio perkamos prekės, paslaugos ar darbai, kokie galimi tiekėjai ir numatomos kainos. Bet kokiu atveju turi būti sudaromos sąlygos lygiateisiškai dalyvauti visiems galimiems tiekėjams bei įgyvendinami pagrindiniai viešųjų pirkimų lygiateisiškumo, skaidrumo principai.

Pasak Kadziausko (2010), galima būtų išskirti tokius viešojo pirkimo privalumus ir trūkumus, kurie pateikti 1.3 lentelėje.

Viešojo pirkimo privalumai ir trūkumai

Privalumai	Trūkumai
<ul style="list-style-type: none"> • Sukuria tam tikrą konkurenciją; • Skatina tiksliai įvardinti siekiamą rezultatą; • Leidžia tiksliai kontroliuoti rezultato pasiekimą; • Išlaisvina nuo biurokratinio valdymo (ir atitinkamos kontrolės) poreikio; • Leidžia priartėti prie tikslios rezultato kainos įvertinimo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Neleidžia tiksliai planuoti lėšų poreikio; • Sunku apsaugoti nuo manipuliacijų; • Gremėzdiškas mechanizmas.

Šaltinis: Kadziauskas, G. (2010) „Viešųjų pirkimų skaidrinimo galimybės ir ribos“, pranešimas konferencijoje „Viešieji pirkimai: ar sistema veikia efektyviai?“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.

Kaip viešojo pirkimo privalumus Kadziauskas (2010) vardina tam tikrą sukuriama konkurenciją (pirkimai skelbiami viešai, dalyvavimas juose nėra ribojamas), rezultato įvardijimą ir jo siekimo kontrolę (skelbiant pirkimą reikalingas tikslus poreikio aprašymas, techninė specifikacija), išlaisvinimą nuo biurokratinio valdymo bei priartėjimą prie tikslios rezultato kainos (papildomos kontrolės nebereikia, nes įstatymas įpareigoja nenukrypti nuo procedūrų plano). Tuo tarpu privalumus atsveria trūkumai, kai vykdant viešąjį pirkimą sudėtinga suplanuoti tikslų lėšų poreikį (nežinoma kokia kaina bus pasiūlyta), sunku apsaugoti nuo manipuliacijų (tiekėjai teikia pretenzijas dėl sąlygų, įrodinėja savo siūlomos produkcijos kokybę), o galiausiai - siekiant įsigyti prekę, paslaugą ar darbus viešojo pirkimo būdu, privaloma įveikti pakankamai sudėtingą ir ilgą pirkimo procesą.

Reikėtų sutikti su autoriaus nuomone, kad “kaip alternatyva “gremėzdiškam” viešųjų pirkimų vykdymo ir kontrolės mechanizmui galėtų būti perkančiosios organizacijos rezultatų kontrolė, pelningumo įpareigojimas ir veikimo konkurencinėje aplinkoje vertinimas” (Kadziauskas, 2010).

1.2.2. Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų vykdymo tvarką, analizė

Šiame ir tolimesniuose poskyriuose bus nagrinėjamos Europos Sąjungos viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančios direktyvos, strategija “Europa 2020”, Lietuvos viešųjų pirkimų teisinės bazės raida ir pagrindinių teisės aktų kaita bei perspektyvos, remiantis naujausiuose Europos Sąjungos dokumentuose numatytais tikslais.

“Europos Sąjungos direktyvų pokyčiai, strategijoje “Europa 2020” iškelti tikslai daro įtaką nacionalinei viešųjų pirkimų organizavimo tvarkai” (Europos Komisija..., 2010). 2011 m. spalio 25

d. Europos Parlamento rezoliucijoje (Europos Komisija, 2011) dėl viešųjų pirkimų modernizavimo išskelti tokie tikslai:

1. Teisės aktų aiškumo didinimas. Tam kad valdžios institucijų vykdoma pirkimo procedūra būtų laikoma viešuoju pirkimu, perkančioji organizacija turi gauti tiesioginę naudą. Pabrėžiama teisingo Europos Sąjungos direktyvų perkėlimo į nacionalinę šalių teisę svarba.

2. Visapusiško viešųjų pirkimų potencialo plėtojimas – geriausias kainos ir kokybės santykis. Siekiant visapusiškai išplėtoti viešųjų pirkimo potencialą, akcentuojama, kad mažiausios kainos kriterijus pasiūlymų vertinime neturi būti lemiamas ir jį reikėtų pakeisti į pasiūlymo ekonominio naudingumo vertinimą. Skatinama nuolat atnaujinti viešųjų pirkimų standartų (tokių kaip aplinkosaugos ar socialiniai kriterijai) sąrašą, kurie padėtų perkančiajai organizacijai skaidriai pasiekti savo tikslus. Nurodoma griežtinti subrangos sutarčių sudarymo nuostatas dėl teisingo atsakomybės nustatymo kolektyvinėse sutartyse bei tinkamų subrangovų darbo sąlygų.

3. Taisyklių paprastinimas ir lankstesnių procedūrų taikymas. Dėl direktyvų sudėtingumo kyla grėsmė, kad jose išdėstytus reikalavimus pažeis tiek perkančiosios organizacijos, tiek tiekėjai. Dėl baimės pažeisti procedūras, perkančiosios organizacijos skelbdamos viešuosius pirkimus ignoruoja ekonomiškai naudingiausios pasiūlymo vertinimo kriterijų, o tai lemia inovacijų bei tvaraus vystymosi slopinimą. Siūloma supaprastinti Europos Sąjungos teisėje išdėstytas taisykles, kurios turėtų būti lankstesnės, pateikiamos ne taip išsamiai bei sumažintų klaidų riziką ir būtų priimtinesnės pirkimų dalyviams. Siūloma išaiškinti viešųjų pirkimų reglamentavimo sistemą, numatyti tiekėjų galimybę taisyti savo pasiūlymus. Kaip dar viena viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo nuostata pažymima perkančiųjų organizacijų teisė pasinaudoti oficialiais duomenimis bei ankstesne patirtimi tiekėjo atžvilgiu. Šis siūlymas labai aktualus perkančiosioms organizacijoms, kurios įgytą teisę apsaugoti nuo netinkamai įsipareigojimus vykdančių tiekėjų.

4. Geresnių galimybių dalyvauti mažoms ir vidutinėms įmonėms sudarymas. Pabrėžiamas tinkamų sąlygų sudarymas dėl mažų ir vidutinių įmonių dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose. Skatinama perkančiąsias organizacijas, vykdančias viešuosius pirkimus, skirstyti pirkimus į mažesnes dalis, nustatyti pirkimo objektui proporcingus reikalavimus dėl tiekėjo patirties ir apyvartos. Tai sudarytų sąlygas mažoms ir vidutinėms įmonėms, nes dauguma jų dėl dažnai perteklinių tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų (tokių kaip metinė apyvarta, įvykdytų sutarčių vertės) negali dalyvauti viešuosiuose pirkimuose.

5. Patikimų procedūrų užtikrinimas ir priemonės, skirtos išvengti nesąžiningų pranašumų. Akcentuojamas korupcijos mažinimas bei efektyviausių viešųjų pirkimų principų nustatymas Europos Sąjungos mastu.

6. Viešųjų pirkimų plėtra. Pabrėžiama elektroninių pirkimų plėtros svarba, nes tai padėtų sutaupyti pirkimo dalyvių laiko ir lėšų, būtų užtikrinami skaidrumo bei lygios konkurencijos

principiai. Akcentuojama galimybė keistis elektroninių pirkimų vykdymo praktika šalims tarpusavyje (Europos parlamentas, 2013). Šiuo tikslu Europos Sąjungoje atliktas 30 elektroninių sistemų tyrimas ir sukurta “Golden book of Good Practice”. DG Markt of European Commission (2013) tyrimo ataskaitoje pateikiama geroji elektroninių pirkimų vykdymo praktika, kuria siekiama pagerinti kitų Europos Sąjungos šalių elektroninių pirkimų sistemas, sukurti palankesnes sąlygas mažoms ir vidutinėms įmonėms bei užsienio šalių tiekėjams dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Išskirti 24 pasiūlymai dėl sistemų tobulinimo, iš kurių dauguma Lietuvos elektroninių viešųjų pirkimų sistemoje (CVP IS) jau taikomi. Palyginimas pateiktas 1.4 lentelėje.

1.4 lentelė

Elektroninės viešųjų pirkimų sistemos Lietuvoje analizė

ES Komisijos pasiūlymas dėl šalių elektroninių viešųjų pirkimų sistemų tobulinimo	Taikoma/netaikoma Lietuvoje
1. Skelbimai apie viešuosius pirkimus skelbiami vienoje sistemoje	Taikoma
2. Tiekėjams prieinama informacija apie naudojamą sistemą	Taikoma
3. Sistemoje yra galimybė keisti informaciją tiekėjui ir perkančiajai organizacijai	Taikoma
4. Tiekėjai gali gauti su pirkimu susijusią informaciją kaip anoniminiai vartotojai	Taikoma, tačiau galima gauti tik pirkimo sąlygas
5. Tiekėjai neprivalo registruodamiesi sistemoje pateikti informacijos apie įmonę/šalį	Netaikoma
6. Registracija sistemoje vykdoma elektroniniu paštu, paspaudus aktyvią nuorodą	Taikoma
7. Pateikiama elektroninės sistemos versija nacionaline ir anglų kalba	Netaikoma
8. Prisijungimas prie sistemos vykdomas naudojant vartotojo vardą ir slaptažodį	Taikoma
9. Tiekėjams yra galimybė rasti skelbimus pasirenkant paieškos kriterijų	Taikoma
10. Tiekėjai turi galimybę įvertinti pirkimo objekto techninę specifikaciją	Taikoma
11. Tiekėjui pranešama apie pirkimo arba techninės specifikacijos pakeitimus, patikslinimus	Taikoma, jei tiekėjas priėmė kvietimą dalyvauti pirkime
12. Galimybė peržiūrėti visus paskelbtus pirkimus	Taikoma
13. Galimybė ieškoti viešųjų pirkimų pagal BVPŽ kategorijas ir jų aprašymus	Taikoma
14. Galimybė panaudoti ankstesnę sistemoje pateiktą informaciją	Netaikoma
15. Galimybė pasirinkti pasiūlymo pasirašymo būdą	Taikoma
16. Tiekėjai informuojami apie sėkmingai pateiktą pasiūlymą	Taikoma
17. Tiekėjai gali pakartotinai teikti pasiūlymus iki pasiūlymų teikimo termino pabaigos	Taikoma, prieš tai atsiėmus elektroninį pasiūlymą
18. Pasiūlymai saugomi sistemoje iki elektroninių vokų atplėšimo	Taikoma
19. Perkančiosios organizacijos gali dalį gautų pasiūlymų įvertinti pagal pasirinktus kriterijus	Taikoma
20. Galimybė patikrinti elektroninį parašą teikiant pasiūlymą	Taikoma
21. Sistemoje nurodytas mokestis už naudojamą sistemą	Naudojimasis nemokamas
22. Galimybė sukurti pirkimą pagal sistemoje nustatytas pasirinktis	Taikoma
23. Tiekėjai turi galimybę peržiūrėti savo pasiūlymus nepriklausomai nuo to, kad pirkimas jau baigtas	Taikoma
24. Sistemoje yra galimybė kaupti ir sisteminti informaciją apie atliktus viešuosius pirkimus	Taikoma

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis elektroninės viešųjų pirkimų sistemos, adresu <http://www.cvpp.lt/> ir “Golden book of Good Practice” (2013) duomenimis

Įvertinus Europos komisijos pateiktus pasiūlymus ir palyginus su Lietuvos elektronine viešųjų pirkimų sistema, dauguma pasiūlymų jau įgyvendinta, todėl galima teigti, kad Lietuvos elektroninių viešųjų pirkimų sistema tinkamai pritaikyta efektyviam elektroninių viešųjų pirkimų vykdymui.

Kaip teigia Maniokas (2012), Lietuvoje kasmet priimama virš 300 nacionalinių teisės aktų, kuriais įgyvendinami Europos Sąjungos direktyvose ir kituose teisės aktuose nustatyti reikalavimai. Manioko nuomone, Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimų perkėlimas į nacionalinę teisę vyksta sklandžiai ir tai įgyvendinama keičiant šalies įstatymus. Aukščiau pateikta informacija paaiškina dažnus Viešųjų pirkimų įstatymo pokyčius, kuriuos įtakoja nuolat kintantys Europos Sąjungos teisės aktai.

1.2.3. Viešųjų pirkimų teisės aktų raidos Lietuvoje analizė

Pasak Suranto (2002), po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šalyje pradėjus formuotis laisvajai rinkai nustatyta pirkimų, vykdomų už valstybės lėšas, organizavimo tvarka. 1992 m. patvirtinti Valstybinio užsakymo konkurso bei jo sutarties nuostatai, kurie laikomi vienu iš pirmųjų teisės aktų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų tvarką Lietuvoje. 1995 m. Vyriausybės patvirtintos Valstybinio pirkimo laikinosios taisyklės, o 1996 m. priimtas pirmasis Lietuvos Viešųjų pirkimų įstatymas. Suranto (2002) teigimu, „tai buvo pirmas šiuolaikinis viešuosius pirkimus reglamentuojantis įstatymas Lietuvoje, užtikrinęs konkurenciją, procedūrų skaidrumą ir atvirumą, tiekėjų (rangovų) lygiateisiškumą. Analogiški įstatymai tuo pat metu buvo priimti ir kitose Centrinės ir Rytų Europos šalyse”.

Daugelis šalių savo viešojo pirkimo įstatymus rengė vadovaudamiesi Jungtinių Tautų pasiūlytu UNCITRAL modeliu. 1996 m. priimti Viešųjų pirkimų įstatymai Lietuvoje ir kitose šalyse buvo panašūs, tačiau nebuvo suderinti su Europos Sąjungos direktyvomis. Atnaujinant įstatymą reikėjo jį perkelti ne tik Europos sąjungos direktyvų reikalavimus, Pasaulio Prekybos organizacijos reikalavimus ir kartu pritaikyti Lietuvoje vykdomiems viešiesiems pirkimams (Surantas, 2002). Portalo www.infolex.lt duomenimis, jau padarytos 37 Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijos, jų sąrašas pateiktas magistro darbo 6 priede.

Apžvelgiant reikšmingesnius pastarųjų metų Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimus, paminėtina tai, kad Lietuvos Respublikos Seimas 2012 m. birželio 29 d. patvirtino Viešųjų pirkimų pakeitimo ir papildymo įstatymo pataisas (Žin., 2012, Nr. 82-4264), kurios įsigaliojo 2012 m. rugpjūčio ir spalio mėnesiais.

Įstatymo 1 straipsnyje skelbiama, kad „perkančioji organizacija pirkimams atlikti privalo, o supaprastintų pirkimų atveju gali, sudaryti Viešojo pirkimo komisiją”. Supaprastinti pirkimai apima visus viešuosius pirkimus iki tarptautinio pirkimo vertės ribos, o tai reiškia, kad perkančioji organizacija visus vykdomus pirkimus, išskyrus tarptautinius, gali pavesti vykdyti pirkimo organizatoriui (Žin., 2012, Nr. 82-4264).

2 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo dėl sutarties sąlygų keitimo nereikia, kai supaprastinto pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 10 000 Lt (be pridėtinės vertės mokesčio) arba kai pirkimo sutartis sudaryta atlikus mažos vertės pirkimą, o šio straipsnio 2

dalį skelbia, kad pirkimams iki nurodytos 10 000 Lt vertės (be pridėtinės vertės mokesčio) sutarties atidėjimo 15 kalendorinių dienų terminas netaikomas (Žin., 2012, Nr. 82-4264).

Šis įstatymo (Žin., 2012, Nr. 82-4264) pakeitimas labai palengvino mažos vertės pirkimų vykdymą ir sutrumpino procedūrų terminus, nes iki įstatymo pakeitimo buvo taikomas sutarties atidėjimo 15 kalendorinių dienų terminas, o pakeitus - sutartis gali būti sudaroma iškart po laimėtojo nustatymo.

Dėl nuo 2014 m. sausios 1 d. įsigaliosiančių Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimų (Žin., 2013, Nr. 11-5575) kyla daug prieštarų diskusijų. Įstatymo pakeitimams prieštarauja ne tik Specialiųjų tyrimų tarnyba, bet ir Lietuvos Respublikos prezidentė. Pasak Prezidentės Dalios Grybauskaitės „Prisidengus viešųjų pirkimų supaprastinimu, gražinama vešėjusi korupcinė praktika“ (Verslo žinios., 2013). Šiai nuomonei paprieštaravo Ekonomikos komitetas, pabrėždamas, kad lyginant su kitomis Europos Sąjungos šalimis ši vertės riba vistiek išliktų maža.

Numatytuose pakeitimuose išvelgiamos per didelio pirkimo procedūrų perkančiosios organizacijoms supaprastinimo ir galimos korupcijos grėsmės. Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone (Specialiųjų tyrimų tarnyba, 2013), mažos vertės pirkimų ribos padidinimas dvigubai (nuo 100 000,00 Lt iki 200 000,00 Lt be PVM prekėms ir paslaugoms bei nuo 500 000,00 Lt iki 1 000 000,00 Lt darbams) sudaro sąlygas galimai korupcijai ir atima galimybę kontroliuoti jų skaidrumą. Mažos vertės pirkimų neprivaloma skelbti viešai, už juos neteikiamos procedūrų ar įvykdytos sutarties ataskaitos, todėl su šiais pirkimais susijusi informacija nebus pavišinta. Siekiant skaidrumo viešųjų pirkimų srityje, siūloma viešinti informaciją apie visus, net ir mažos vertės pirkimus, neišskiriant vertės ribų, kada informacija gali būti neskelbiama.

Kaip teigiama informaciniame portale „Infolex“ (2013), „STT vertinimu, nepagrįstai siūloma numatyti tam tikrų reikalavimų (pavyzdžiui, gauti sutikimą iš Viešųjų pirkimų tarnybos dėl pirkimų atlikimo neskelbiamų derybų būdu ar vidaus sandorių sudarymo) taikymą tik didelės apimties pirkimams (t. y. pirkimams viršijantiems 5 000 000 litų ribą prekių ar paslaugų pirkimams bei viršijantiems 20 000 000 litų ribą darbų pirkimams). STT nuomone, taip būtų sumažinta Viešųjų pirkimų tarnybos vykdoma savalaikė pirkimų kontrolė bei sudaromos prielaidos neskaidriems pirkimams.“ (Informacinis portalas „Infolex“). Šios išimtys panaikintų ilgus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimų išdavimo terminus, kurie užtrunka iki 40 kalendorinių dienų.

Tobulinant viešųjų pirkimų sistemą ir stengiantis įgyvendinti Viešųjų pirkimų įstatymo efektyvumo, skaidrumo principus, taikomi tokie reikalavimai kaip žaliųjų, centralizuotų, inovatyvių pirkimų vykdymas.

Pirkimai per CPO (centrinę perkančiąją organizaciją). 2009 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė įpareigojo perkančiąsias organizacijas pirkti prekes, paslaugas bei darbus

per centrinę perkančiąją organizaciją. CPO veikla vykdoma vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 15 straipsniu "Centralizuoti pirkimai" (Žin., 1996, Nr. 84-2000).

Viešieji centralizuoti pirkimai vykdomi elektroniniame kataloge, adresu internete www.cpo.lt. Perkančiosios organizacijos pasirenka pageidaujamas įsigyti prekes iš CPO siūlomo katalogo, kuriame nurodytas toks asortimentas:

- Biuro įranga (tiekėjų taikomos nuolaidos);
- Popierius;
- Kanceliarinės ir buities prekės;
- Spausdintuvų kasetės;
- Automobilių degalai;
- Judriojo ryšio paslaugos;
- Pastatų modernizavimas;
- Statybų techninė priežiūra;
- Medikamentai. (Kuklėrienė, 2010).

LR Ūkio ministerijos duomenimis (2011), perkančiųjų organizacijų, turinčių pareigą pirkti per CPO apklausos (2011 m. lapkričio 7 d. - gruodžio 2 d.) rezultatai rodo, kad 47 procentai perkančiųjų organizacijų dar nėra vykdžiusios pirkimų iš elektroninio centrinės perkančiosios organizacijos katalogo. Įprastų pirkimo būdų pasirinkimą perkančiosios organizacijos motyvuoja tuo, kad perkami maži prekių kiekiai (33 proc. apklaustųjų), patiems pirkimus vykdyti operatyviau (20 proc. apklaustųjų), perkama pagal turimas sutartis (16 proc.), netenkina CPO pirkimo sąlygos (6 proc.), trūksta mokymų ir informacijos apie centralizuotus pirkimus (4 proc.).

Šios apklausos metu surinkti duomenys, kokiomis prekėmis ar paslaugomis, perkančiųjų organizacijų nuomone, reikėtų papildyti elektroninį katalogą. Rezultatai parodė, kad siūlomos šios prekės bei paslaugos yra: elektros pirkimas, automobilių remonto ir priežiūros paslaugos, patalpų valymo paslaugos, draudimo paslaugos, fiksuotas ryšys, kelionių, aviabilietų pirkimas, pašto ir kurjerių paslaugos. Šiuo metu elektros energijos centralizuoti pirkimai jau vykdomi. Galima daryti prielaidą, kad galimybė šias paslaugas bei prekes įsigyti centralizuotai, paskatintų perkančiąsias organizacijas aktyviau naudotis CPO katalogu.

Kaip pateikta 1.8 paveiksle, pirkimų per CPO skaičius kasmet didėja. Pasak Kuklėrienės (2010), tai įtakoja perkančiųjų organizacijų įpareigojimas pirkti prekes naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos elektroniniu katalogu bei paprastesnis ir greitesnis pirkimo procedūrų įvykdymas.

1.8 pav. Pirkimų per centrinę perkančiąją organizaciją dinamika 2007-2010 metais.

Šaltinis: Kuklierienė, J. (2010) „Centrinės perkančiosios organizacijos nauda viešajam sektoriui ir verslui“, pranešimas konferencijoje „Viešieji pirkimai: ar sistema veikia efektyviai?“, prieiga per internetą: <<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=15>> [žiūrėta 2013-09-06] Vilnius: Valstybės Kontrolė

Viešųjų pirkimų vykdymas per CPO naudingas ne tik viešojo sektoriaus organizacijoms, vykdančioms pirkimus, bet ir viešųjų pirkimų dalyviams – privačioms įmonėms, kurios turi galimybę paprasčiau įeiti į rinką, sumažinti kaštus pasiūlymų rengimui, sulaukti greitesnio atsiskaitymo už prekes. Kuklierienė (2010) ir Šerpytis (2011) išskiria pagrindines CPO naudas viešajam sektoriui ir verslui, tokias kaip laiko taupymas, skaidrumas, paprastesnis viešųjų pirkimų vykdymas bei dalyvavimas juose. Smulkesnė informacija apie CPO naudą viešajam ir privačiam sektoriui pateikta 1.5 lentelėje.

1.5 lentelė

CPO nauda privačiam ir viešajam sektoriui

Nauda viešajam sektoriui	Nauda privačiam sektoriui
<ul style="list-style-type: none"> • Laiko taupymas • Pirkimų procedūrų supaprastinimas • Kainų sumažėjimas dėl atnaujinto varžymosi • Skaidrumas • Žaliųjų ir elektroninių pirkimų vykdymas • Paprastesnė pirkimų kontrolė 	<ul style="list-style-type: none"> • Paprastesnė galimybė įeiti į rinką • Paprastesnis dalyvavimas konkursuose • Kaštų skirtų rengti pasiūlymams taupymas • Paprastas informacijos apsikeitimas e-įrankiu • Automatizuoti procesai • Greitas atsiskaitymas už prekes

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis Kuklierienės, J. (2010) „Centrinės perkančiosios organizacijos nauda viešajam sektoriui ir verslui“ pranešimu konferencijoje „Viešieji pirkimai: ar sistema veikia efektyviai?“ Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=15>>.

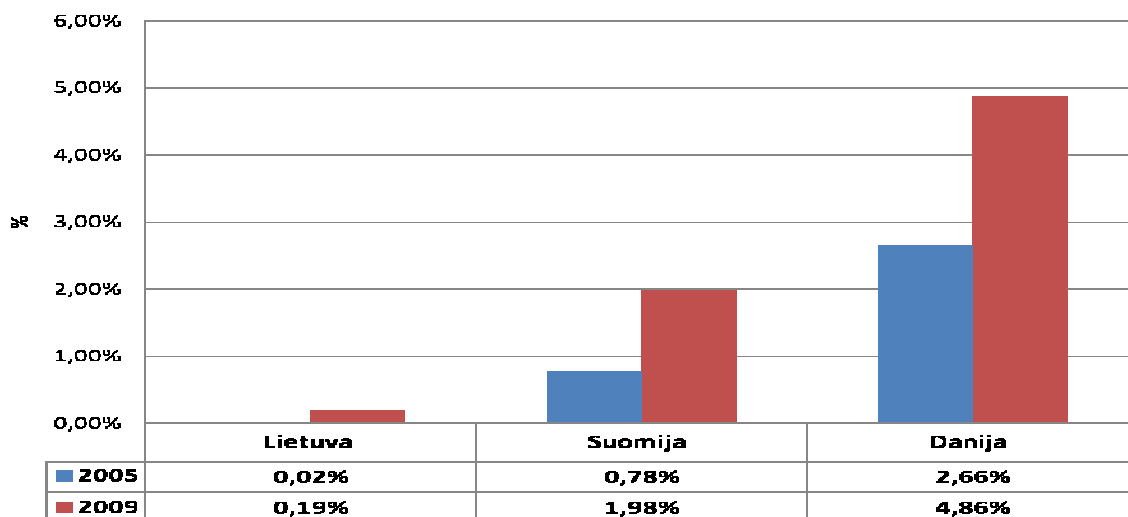
Lyginant procedūrų trukmę vykdant viešuosius pirkimus įprastu (vidutinė trukmė 46 kalendorinės dienos) ir centralizuotu būdu (vidutinė trukmė 11 kalendorinių dienų), akivaizdu, kad

terminai sutrumpėja daugiau nei 75 procentais. Tai labai svarbu ir naudinga tiek perkančiosioms organizacijoms, kurios suinteresuotos kuo paprasčiau ir greičiau įsigyti reikimą prekę ar paslaugą, tiek tiekėjams, norintiems greičiau parduoti bei sulaukti atsiskaitymo už savo prekes ar paslaugas.

Siūlant savo prekes, paslaugas ar darbus tiekėjai nurodo taikomas nuolaidas, kurios sudaro 0-55 %. Pasinaudojus galimybe pirkimus vykdyti centralizuotai, perkančiosios organizacijos turi galimybę sutaupyti dalį pirkimui skirtų lėšų. Kaip pavyzdį galima paminėti sutaupymą kanceliarinių prekių kategorijoje, kur žiedinis segtuvas savarankiškai perkant organizacijai kainuoja 4,76 Lt, o per CPO 2,49 Lt (skirtumas net 47 %) (Kuklėrienė, 2010).

Centrinės perkančiosios organizacijos interneto svetainėje pateikta informacija, kad šiuo metu užregistruotos 1606 perkančiosios organizacijos, 134 tiekėjai, vykstantys ir dalyvaujantys CPO pirkimuose. Įvykdyta 12 511 centralizuotų viešųjų pirkimų, 83 dar vykdomi.

CPO pirkimų dalis bendroje viešųjų pirkimų sumoje Lietuvoje, Suomijoje, Danijoje

1.9 pav. Pirkimų per centrinę perkančiąją organizaciją dalis bendroje viešųjų pirkimų sumoje Lietuvoje, Suomijoje, Danijoje.

Šaltinis: Kuklėrienė, J. (2010) „Centrinės perkančiosios organizacijos nauda viešajam sektoriui ir verslui“, pranešimas konferencijoje „Viešieji pirkimai: ar sistema veikia efektyviai?“, Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06].
Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.

Kaip pateikta 1.9 paveiksle centralizuotų pirkimų skaičius, lyginant 2005 m. ir 2009 m., kasmet didėja ir kitose Europos Sąjungos šalyse. Suomija (1,98 proc.) ir Danija (4,86 proc.) gerokai lenkia Lietuvą (0,19 proc.) pirkimais per CPO, lyginant bendras viešųjų pirkimų sumas (Kuklėrienė, 2010).

Nors perkančiosios organizacijos, pasak Kuklėrienės (2010), centrinės perkančiosios organizacijos veiklos kokybę vertina teigiamai (bendras įvertinimas 4,09 balai iš 5), centralizuoti pirkimai sudaro tik nedidelę dalį bendros viešųjų pirkimų vertės. Tai galima paaiškinti organizacijų pasirinkimu pirkimus vykdyti žinomu ir įprastu būdu bei galimai ribotu CPO asortimentu.

Pasak Šerpyčio (2011), kelis pirmus metus centrinės perkančiosios organizacijos veiklos metus finansinė nauda buvo neigiama, tačiau 2010 m. išaugusios viešųjų pirkimų centralizavimo apimtys nulėmė finansinės naudos didėjimą, kuri 2010 m. sudarė 3,3 mln. litų. Kaip dar vieną centralizuotų pirkimų privalumą galima būtų išskirti “žaliųjų” pirkimų vykdymo per CPO galimybę, nes perkančiajai organizacijai nebereikia svarstyti, kokius aplinkosaugos kriterijus įtraukti į pirkimo sąlygas.

Žalieji pirkimai. Nacionalinėje žaliųjų viešųjų pirkimų įgyvendinimo programoje (Žin., 2007, Nr. 90-3573) nurodyta, kad “žaliasis pirkimas – toks viešasis pirkimas, kai perkančioji organizacija įtraukia vieną ar kelis aplinkosaugos kriterijus į viešojo pirkimo sąlygas, pasirinkdama prekes, paslaugas ir darbus (toliau vadinama – produktas) ne tik pagal jų kainą ir kokybę, bet ir daromą mažesnę poveikį aplinkai vienoje, keliose ar visose produkto būvio fazėse, taip skatindama kurti kuo daugiau aplinkai palankių produktų”. “Žalieji” produktai ženklinami ekologiniais ženklais, tokiais kaip ES eko ženklas, Energy Star, ES baltoji gulbė ir kiti (Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos..., 2013).

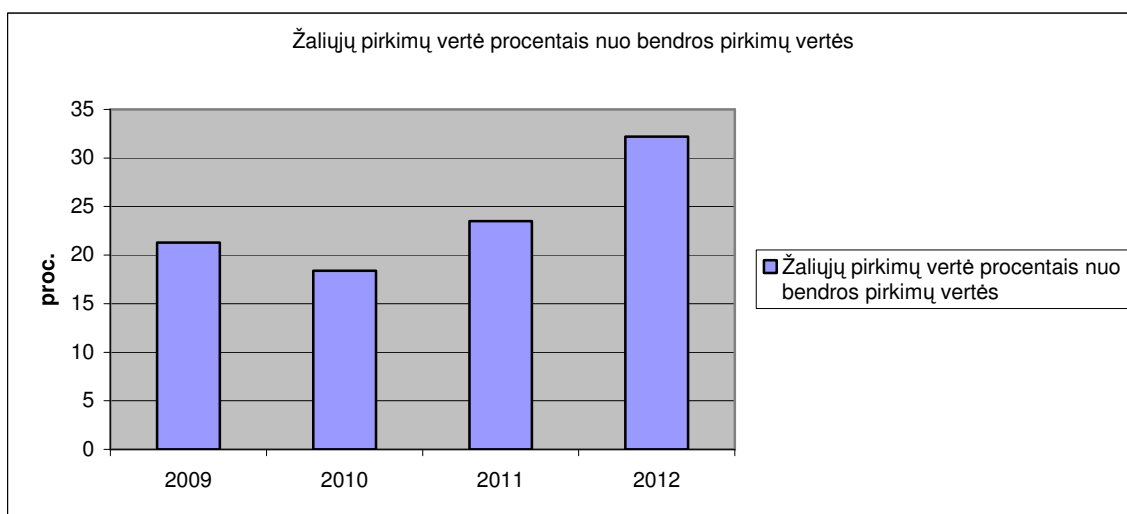
Žalieji pirkimai, pasauliniu lygiu pirmą kartą paminėti Johanesburge vykusiame aukščiausiojo lygio susitikimo darniosios plėtros klausimais įgyvendinimo plane. Šioje programoje jie įvardijami kaip darniosios plėtros - pagrindinės ilgalaikės visuomenės vystymosi ideologijos – vienas iš aspektų.

Nacionalinėje žaliųjų viešųjų pirkimų įgyvendinimo programoje (2007) nurodytos “Europos Sąjungos valstybės labiausiai pažengusios pagal viešiesiems pirkimams taikomus aplinkosaugos kriterijus – Austrijos Respublika, Danijos Karalystė, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, Nyderlandų Karalystė, Vokietijos Federacinė Respublika, Suomijos Respublika ir Švedijos Karalystė. Šiose valstybėse 12 produktų grupių nustatyti aplinkosaugos kriterijai, pagal kuriuos atliekami žalieji pirkimai”. Morton (2010) pažymi, kad Didžiojoje Britanijoje aplinkosaugos kriterijai taikomi tokiems produktams kaip popierius, biuro prekės, valymo priemonės, transporto bei elektros prekės, baldai, tekstilės gaminiai.

Nacionalinėje žaliųjų viešųjų pirkimų įgyvendinimo programoje (2007) nurodyta, kad įsigyjant produktą (prekes, paslaugas arba darbus), kuriam taikomi aplinkosaugos kriterijai, jo privalumai būtų tokie kaip tvirtumas, ilgaamžiškumas, tinkamumas ilgalaikiam naudojimui, neteršiantis aplinkos ir nepavojingas sveikatai, tinkamas perdirbimui ar antriniam vartojimui, mažiau teršiantis aplinką.

2012 m. žalieji pirkimai turėjo sudaryti ne mažiau kaip 25% , 2014 m. – ne mažiau kaip 30%, o 2015 – ne mažiau kaip 35% viso kiekio, bendrai įvykdytų viešųjų pirkimų Lietuvoje, skaičiuojant pagal jų vertę. 2012 m. žaliųjų pirkimų vertė sudarė 4069,05 mln. Lt, o tai yra 32,2 % nuo bendros

viešųjų pirkimų vertės.² Žaliųjų pirkimų įgyvendinimas Lietuvoje 2009 – 2012 metais (procentais nuo bendros pirkimų sumos) pateiktas 1.10 paveiksle.

1.10 pav. Žaliųjų pirkimų vertės (procentais nuo bendros pirkimų vertės) 2009 – 2012 metais.

Šaltinis: sudaryta magistro darbo autoriaus, remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos 2009-2012 m. įvykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų ataskaitomis. [žiūrėta 2013-09-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=121189211082&lan=LT>>.

2011 m. Lietuvoje bendra žaliųjų pirkimų suma 10 844,2 mln. Lt, jų suma siekė 23,5% bendros įvykdytų viešųjų pirkimų vertės. 2009 m. viešieji žalieji pirkimai sudarė 21,29 % bendros vykdytų viešųjų pirkimų vertės, 2010 m. – 18,39 %, o tai rodo, kad kasmet (išskyrus sumažėjimą 2010 m.) žaliųjų viešųjų pirkimų skaičius vis auga³.

Inovatyvūs pirkimai. Kaip teigiama LR Ūkio ministerijos interneto svetainėje⁴, inovatyvūs viešieji pirkimai – tai viešieji pirkimai, kai perkančioji organizacija, pirkdama produktus, į viešojo pirkimo sąlygas įtraukia kriterijus, skatinančius tiekėjus kurti ir pasiūlyti inovatyvių produktų. Šiame šaltinyje teigiama, kad Europos Komisija 2007 m. vasario 23 d. parengė Inovatyvių sprendimų viešuosiuose pirkimuose geros praktikos 10 elementų vadovą⁵, kuriame pateikiama 10 gerosios patirties pavyzdžių, kaip siekiant suderinti perkančiųjų organizacijų inovatyvius poreikius ir tiekėjų inovatyvius sprendimus ir pasiūlymus galima skatinti inovacijas vykdant viešuosius pirkimus.

Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos duomenimis (2012), šiuo metu Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta netiesioginė galimybė vykdyti inovatyvius viešuosius pirkimus, taikant naujas pirkimo procedūras. Lietuvoje pradėtas taikyti naujas pirkimo metodas – konkurencinis dialogas, kuris sudaro galimybę perkančiajai organizacijai dar pradiniam pirkimo etape konsultuotis su tiekėjais dėl šiuolaikiškiausių projekto įgyvendinimo sprendimų.

² Viešųjų pirkimų tarnyba. 2012 m. vykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba.

³ Žalieji pirkimai-iššūkis Lietuvos gamintojams”, Verslo žinios. 2012-06-01 Nr. 106/2012

⁴ Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija. Viešųjų pirkimų politika. [žiūrėta 2013-09-09]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/web/lt/inovatyvuss_viesieji_pirkimai>.

⁵ Commission of the European communities (2007) 10 elements of good practice. Brussels: Commision of the European communities

Viešųjų pirkimų tarnyba ataskaitoje apie inovatyvius pirkimus (2013) pažymi, kad 2011 m. 5 perkančiosios organizacijos įvykdė 17 inovatyvių pirkimų, kurių bendra vertė 0,5 mln. Lt. 2012 m. 9 perkančiosios organizacijos įvykdė 13 inovatyvių pirkimų, kurių vertė 160,8 mln Lt, o tai sudaro 1,1 proc. nuo bendros pirkimų vertės. 2013 m. I-II ketvirtį tik 2 perkančiosios organizacijos vykdė inovatyvius pirkimus, kurių vertė 0,6 mln. Lt, o tai sudaro 0,01 proc.

Įvertinus šią informaciją galima teigti, kad tiek perkančiųjų organizacijų, vykdančių juos, tiek inovatyvių pirkimų skaičius per paskutinius kelis metus nedidelis ir nelabai pastovus. Lyginant 2011 m. ir 2012 m. rezultatus pastebima smarkiai padidėjusi inovatyvių pirkimų vidutinė vertė, nuo 0,029 mln. (2011 m.) Lt iki 12,37 mln. Lt (2012 m.). 2013 m. vidutinė vieno inovatyvaus pirkimo vertė 0,3 mln. Lt. Inovatyvių pirkimų dinamika pateikta 1.6 lentelėje.

1.6 lentelė

Inovatyvių pirkimų vykdymo dinamika 2011-2013 metais

Metai	Pirkimų skaičius	Perkančiųjų organizacijų skaičius	Pirkimų vertė mln. Lt	Vidutinė pirkimo vertė	Pirkimų vertė proc. nuo bendros pirkimų vertės
2011	17	5	0,5	0,029	0,00 %
2012	13	9	160,8	12,37	1,1 %
2013 I-II ketv.	2	2	0,6	0,3	0,01 %

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis viešųjų pirkimų tarnybos 2011-2013 m. ataskaitoje apie viešuosius inovatyvius pirkimus pateiktais duomenimis. [žiūrėta 2013-09-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/vpt/uploaded/2013/vp/Inovatyvus%20viesieji%20pirkimai%202011-2013%20m.%20I-II%20ketv.pdf>>.

Pirkimai iš socialinių įmonių. Viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 199, Nr. 84-2000) 91 straipsnyje numatyta, kad perkančioji organizacija “ atlikdama supaprastintus pirkimus, ne mažiau kaip 5 procentus visų supaprastintų pirkimų vertės pirkimų privalo atlikti iš neįgaliųjų socialinių įmonių, socialinių įmonių, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų nuteistųjų, atliekančių arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes, arba įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 procentų pacientų, jų pagamintoms prekėms, teikiamoms paslaugoms ar atliekamiems darbams pirkti arba atlikti pagal remiamų asmenų, kurių dauguma yra neįgalieji, įdarbinimo programas, išskyrus atvejus, kai perkančiajai organizacijai reikiamų prekių šios įstaigos ir įmonės negamina, paslaugų neteikia ar darbų neatlieka.”

Pagal Viešųjų pirkimų tarnybos duomenis⁶, pirkimų iš socialinių įmonių vertė 2011 m. buvo 45,5 mln. Litų, o 2012 m. 50,8 mln. Litų. Detalesnė Lietuvos viešųjų pirkimų 2010-2012 m. statistika, remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis, pateikta magistro darbo 5 priede.

⁶ Viešųjų pirkimų tarnyba (2012) 2011 metų viešųjų pirkimų iš socialinių ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba; Viešųjų pirkimų tarnyba (2013) 2012 metų viešųjų pirkimų iš socialinių ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba;

ES valstybių ministrų 2013 m. liepos 22-23 d. susitikime buvo aptartos viešojo administravimo modernizavimo galimybės. Susitikimo metu svarstyta, kad viešųjų pirkimų perkėlimas į skaitmeninę erdvę gali tapti veiksminga priemone didinti konkurencingumą Europoje. Pasak Lietuvos Respublikos Ūkio ministro E. Gusto „Viešųjų pirkimų skaitmeninimas gali padėti valstybėms narėms gauti maksimalią naudą. Mes akcentuojame perėjimo prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų svarbą – nuo pirkimo paskelbimo iki el. sąskaitų pateikimo ir apmokėjimo. Tai padės racionalizuoti viešąsias išlaidas, supaprastins pirkimus ir taps nauju ekonomikos augimo šaltiniu“⁷. Susitikime taip pat aptartos palankesnės mažų ir vidutinių įmonių dalyvavimo sąlygų viešuosiuose pirkimuose, inovatyvių produktų ir paslaugų, valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo temos.

1.2.4. Viešųjų pirkimų vykdymą reglamentuojančios teisinės bazės pokyčių Europos Sąjungoje analizė

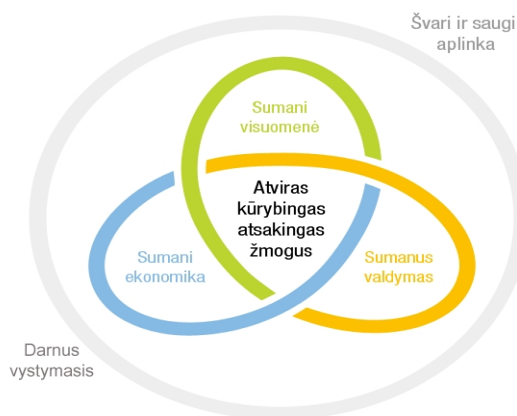
Viešiesiems pirkimams tenka svarbus vaidmuo Europos Sąjungos bendros ekonominės veiklos rezultatų požiūriu. Europoje viešosios valdžios institucijos prekėms, darbams ir paslaugoms išleidžia apie 18 proc. BVP.⁸ Europos komisijos nuomone (2011) viešieji pirkimai gali būti panaudoti kaip galingas svirtas bendrosios rinkos sukūrimui, kurioje būtų skatinamas pažangus augimas.

LR Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. 89-4029) patvirtintas ilgos trukmės strateginio planavimo dokumentas – Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, kuriame pagal darnaus vystymosi prioritetus ir principus suformuluota valstybės darnaus vystymosi vizija ir misija, numatyti darnaus vystymosi tikslai, uždaviniai, jų įgyvendinimo priemonės ir rodikliai. Pagrindiniai strategijos prioritetai yra klestinti visuomenė, efektyvus ūkis, sveika aplinka.⁹ Viešuosiuose pirkimuose šie tikslai įgyvendinami per racionalų lėšų panaudojimą (viešųjų pirkimų centralizavimas), aplinkosaugos kriterijų taikymą įsigyjant prekes, paslaugas arba darbus (žalieji pirkimai), pirkimus iš socialinių įmonių.

⁷ LR Ūkio ministerija (2013) ES verslo konkurencingumą skatins viešojo administravimo modernizavimas. [žiūrėta 2013-09-13]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/web/lt/naujienos/naujienos/es_verslo_konkurencinguma_skatins_viesojo_administravimo_modernizavimas>.

⁸ Europos komisija (2011) Europos parlamento ir tarybos direktyva dėl viešųjų pirkimų. Briuselis: Europos komisija.

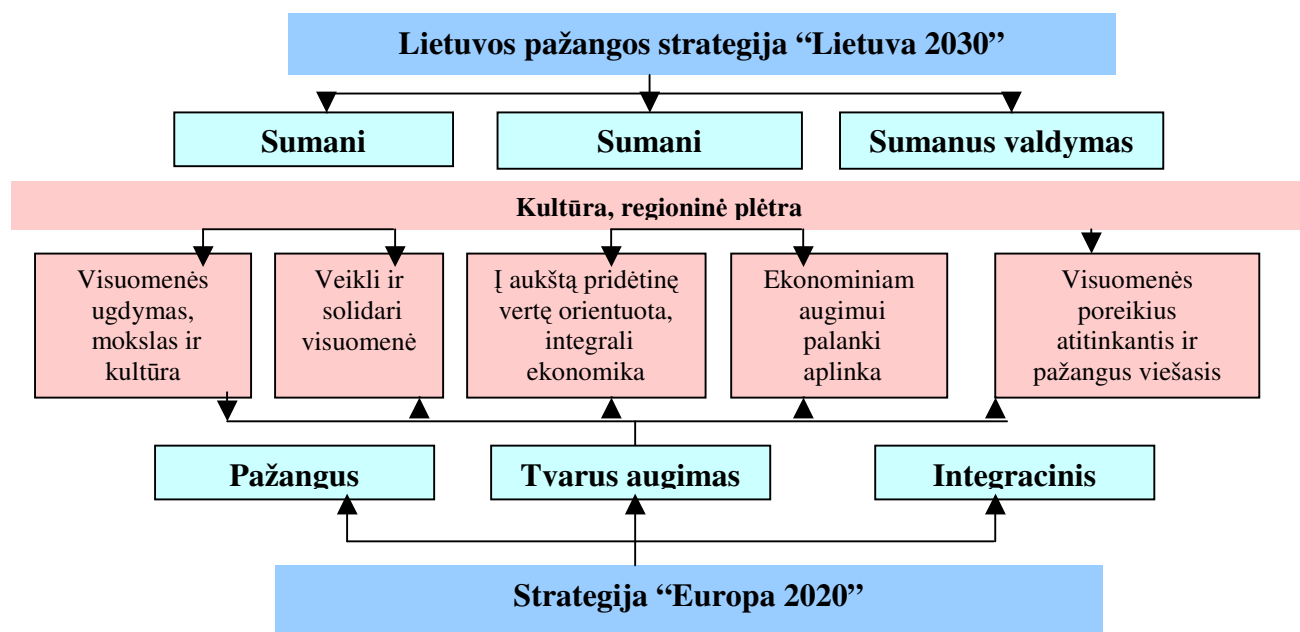
⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2003). Nacionalinė darnaus vystymosi strategija. Vilnius: Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

1.11 pav. Nacionalinės 2014-2020 m. programos prioritetų schema.

Šaltinis: Maskaliovienė, L. (2012). „Nacionalinės pažangos programa – ilgalaikės valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys, ES finansinės paramos panaudojimas šiems prioritetams įgyvendinti 2014 – 2020 m. laikotarpiu“, pranešimas konferencijoje „Lietuvos vystymo strateginio planavimo pažanga“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.

Šie prioritetai atsispindi ir 2014-2020 m. nacionalinėje pažangos programoje¹⁰, kuri pasak L. Maskaliovienės (2012) “yra pagrindinis nacionalinis strateginis dokumentas, nubrėžiantis valstybės žingsnius 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“ ir siekiant sukurti pažangią, modernią ir stiprią valstybę, pasižyminčia harmoninga trijų „sumanumų“ (visuomenės, ekonomikos ir valdymo) derme”. Pagrindinės nacionalinės pažangos programos idėjos pateiktos 1.11 ir 1.12 paveiksluose.

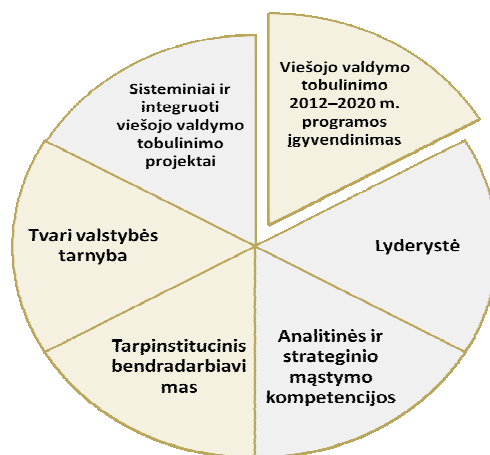

1.12. pav. Nacionalinės 2014-2020 m. programos prioritetai.

Šaltinis: Maskaliovienė, L. (2012). „Nacionalinės pažangos programa – ilgalaikės valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys, ES finansinės paramos panaudojimas šiems prioritetams įgyvendinti 2014 – 2020 m. laikotarpiu“, pranešimas konferencijoje „Lietuvos vystymo strateginio planavimo pažanga“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.

¹⁰ LR Nacionalinė 2014-2020 m. pažangos programa, Valstybės žinios. 2012, Nr. 144-7430, [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=439028&p_query=&p_tr2=2>.

Sąsajos tarp nacionalinės pažangos 2014–2020 m. programos ir strategijos “Europa 2020” prioritetų pateiktos 1.12 paveiksle. Kaip vieni svarbiausių šių programų tikslai nurodyti kultūros prieinamumas, aukštos kokybės paslaugų kūrimas, tolygi ir tvari regionų plėtra, teritorinės sanglaudos didinimas, visuomenės ugdymas, veikli ir solidari visuomenė, integrali ekonomika, ekonominiam augimui palanki aplinka, pažangus viešasis valdymas.

1.13 pav. Viešojo valdymo tobulinimo veiksniai.

Šaltinis: Vaškėlis, V. (2012) „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“, pranešimas konferencijoje „Lietuvos vystymo strateginio planavimo pažanga“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.

Kaip pateikta 1.13 paveiksle, efektyvų viešąjį valdymą įtakoja tokie veiksniai kaip tvari valstybės tarnyba, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, analitinės ir strateginio mąstymo kompetencijos, lyderystė, sisteminiai ir integruoti viešojo valdymo tobulinimo projektai. Pasak Vaškėlio (2012), tikimasi tokių viešojo valdymo rezultatų:

1. Viešojo valdymo institucijos bus strategiškos, orientuotos į rezultatus ir efektyvios.
2. Visuomenė lengviau naudosis viešąja informacija, kartu su institucijomis spręs jai svarbius klausimus.
3. Visuomenė naudosis jos poreikius atitinkančiomis, lengvai prieinamomis paslaugomis.

Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija „Europa 2020“ grindžiama trimis tarpusavyje susijusiais ir vienas kitą sustiprinančiais prioritetais: žiniomis ir naujovėmis pagrįstos ekonomikos plėtra, mažo anglies dioksido kiekio, efektyviai išteklius naudojančia, konkurencinga ekonomika bei didelį užimtumą skatinančia ekonomika, užtikrinančia socialinę ir ekonominę sanglaudą.

Darnus vystymasis yra ilgalaikė Europos Sąjungos strategija, užtikrinanti švarią ir sveiką aplinką bei gerėjančią gyvenimo kokybę dabartinei ir ateinančioms kartoms. Įgyvendinant šią strategiją būtina, kad ekonominis augimas spartintų socialinę pažangą ir gerintų aplinkos būklę, kad socialinė politika skatintų ekonominį augimą, o aplinkos politika būtų ekonomiškai efektyvi.

Ypatingas dėmesys šioje strategijoje skirtas ekonomikos augimui atskirti nuo išteklių naudojimo ir poveikio aplinkai, t. y. siekiui, kad augant ekonomikai gamtos išteklių naudojimas ir aplinkos tarša didėtų daug lėčiau nei ekonomika arba iš viso nedidėtų ¹¹.

Strategijoje „Europa 2020“ viešiesiems pirkimams tenka esminis vaidmuo kaip vienai iš rinkos priemonių, naudojamų minėtiems tikslams siekti, gerinant verslo aplinką ir naujovių diegimo sąlygas ir skatinant plačiau naudoti aplinką tausojančius viešuosius pirkimus, kad būtų lengviau pereiti prie efektyviai išteklius naudojančios ir mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos. Išnykus prekybos barjerams, naujos žinios, sukauptos ES vidaus rinkos prekėse ir paslaugose, gali lengvai peržengti ES šalių sienas, todėl didėja paskata diegti inovacijas.¹² Valstybės ekonominės politikos, skatinančios ES integracinius procesus, gairės apibendrintos 1.7 lentelėje.

1.7 lentelė

Valstybės ekonominės politikos, skatinančios ES integracinius procesus, gairės

Augimo šaltiniai	Ekonominės politikos priemonės
Ekonomikos atvirumo didinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Parama mokantis užsienio kalbų ir atvirumo dalyvaujant ES mainų programose, didinimas tarptautinėse parodose ir konferencijose. • Viešojo informavimo priemonių nuosavybės skaidrumo ir konkurencinių sąlygų užtikrinimas. • Susisiekimo infrastruktūros tarp Vakarų Europos ir Lietuvos plėtra, išlaidų kelionėms mažinimas.
Struktūrinių reformų gilinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Socialinio sektoriaus išlaidų struktūros analizė ir jos efektyvi pertvarka išgryninant bei atskiriant viešai ir privačiai teikiamas socialines paslaugas. • Didesnės valstybės investicijos į socialinės sferos infrastruktūros atnaujinimą. • Darbo užmokesčio didinimo programos, atitinkančios BVP ilgalaikio augimo tendenciją, įgyvendinimas. • Mokymosi visą gyvenimą ir kvalifikacijos kėlimo sistemos pertvarka ir konsolidavimas.
Institucinė valdymo reforma	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybės valdymo funkcijų į ES ir šalies lygmenį persikirstymas ir efektyvios sprendimų priėmimo ir kontrolės sistemos sukūrimas. • Valdymo institucijų pagalbinių funkcijų atskyrimas nuo pagrindinių ir jų konsolidavimas. • Teisinių aktų rengimo perdavimas nepriklausomiems specialistams. • Konkurencijos politikos ir vartotojų apsaugos priemonių stiprinimas. • Atsakomybės ir skaidrumo didinimas valstybės įstaigų veikloje, korupcijos prevencijos priemonių nustatymas.

Šaltinis: Starkevičiūtė, M. Lietuvos ekonominės integracijos gairės. [žiūrėta 2010-10-05]. Prieiga per internetą: <http://www3.mruni.eu/~int.economics/1nr/Rita%20STARKEVICIUTE.pdf>.

Kartu strategijoje „Europa 2020“ pabrėžiama, kad viešieji pirkimai turi užtikrinti efektyviausią viešųjų lėšų naudojimą ir pirkimų rinkos turi būti visada atviros visiems Europos Sąjungos

¹¹ Darnus vystymasis - [interaktyvus], [žiūrėta 2012-04-04]. Prieiga per Internetą: <http://www.am.lt/VI/files/0.470543001302700915.pdf>.

¹² Starkevičiūtė, M. Lietuvos ekonominės integracijos gairės. [žiūrėta 2013-04-05]. Prieiga per internetą: <http://www3.mruni.eu/~int.economics/1nr/Rita%20STARKEVICIUTE.pdf>

subjektams.¹³ Kilus tokiems uždaviniams reikia pakeisti ir atnaujinti esamus viešųjų pirkimų teisės aktus, kad jie būtų labiau pritaikyti prie kintančių politinių, socialinių ir ekonominių aplinkybių.

Europos Sąjungos įtakos šalies ekonomikai analizė pateikta 1.8 lentelėje, išskiriant integracijos priemonių poveikį prieš ir po įstojimo į Europos Sąjungą.

1.8 lentelė

Integracijos priemonių poveikis Lietuvos ekonominėms reformoms

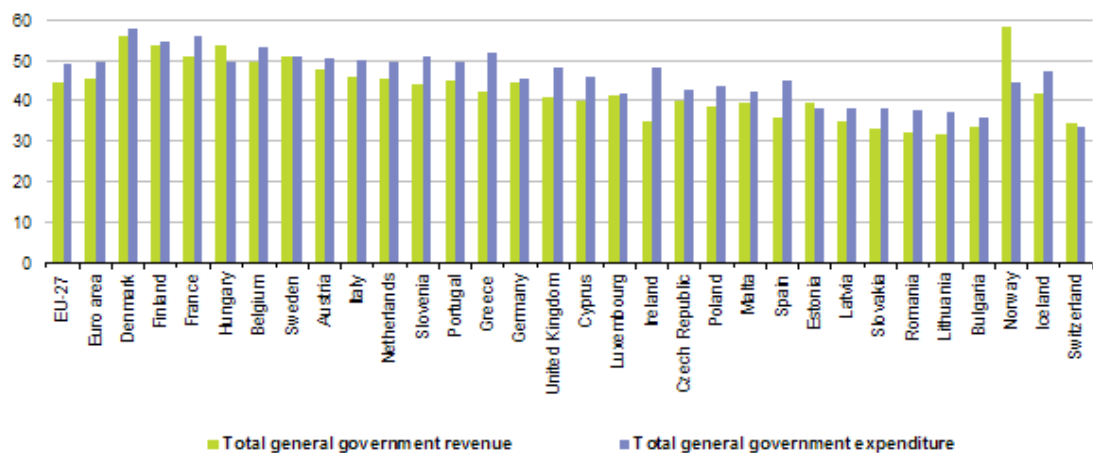
Transformacijos priemonės	Integracijos priemonių poveikis	
	Prieš narystę ES	Įstojus į ES
Stabilizavimas	<i>Teigiamas netiesioginis:</i> sąlygų stabiliai ekonominei aplinkai sudarymas akcentuojamas Europos Komisijos nuomonėje ir reguliariuose pranešimuose.	<i>Teigiamas tiesioginis:</i> ypač po pereinamojo laikotarpio (konvergencijos kriterijų laikymasis bei dalyvavimas Ekonominėje ir pinigų sąjungoje). <i>Neapibrėžtas netiesioginis:</i> bendra stabilizacija, susijusi su <i>acquis</i> įgyvendinimu.
Liberalizavimas	<i>Teigiamas tiesioginis:</i> tarifinių kliūčių prekybai šalinimas, abipusis pripažinimas kai kurių standartų atžvilgiu; konkurencijos politikos taikymas. <i>Neapibrėžtas tiesioginis:</i> visiškas kai kurių standartų suvienodinimas <i>Teigiamas netiesioginis:</i> prekybos su kaimyninėmis regiono šalimis liberalizavimas; vidaus sandorių ir kainų liberalizavimas.	<i>Teigiamas tiesioginis:</i> kliūčių visoms keturioms laisvėms pašalinimas (kai kurioms, pvz., darbo jėgos judėjimui, po galimo pereinamojo laikotarpio); abipusio pripažinimo principo taikymas. <i>Neapibrėžtas tiesioginis:</i> bendrojo išorinio muitų tarifo taikymas; bendrosios žemės ūkio bei regioninės politikos įgyvendinimas (tikėtini pereinamieji laikotarpiai bei reformos ES prieš priimant naujas nares).
Privatizavimas	<i>Teigiamas netiesioginis:</i> privatizavimo svarbos akcentavimas Europos Komisijos nuomonėje bei reguliariuose pranešimuose.	<i>Neapibrėžtas netiesioginis:</i> mažesnė nacionalizacijos tikimybė.
Institucinė reforma	<i>Teigiamas netiesioginis:</i> ES parama rinkos institucijų (bankų, nebankinių finansinių institucijų ir t.t.) kūrimui. <i>Teigiamas tiesioginis:</i> viešųjų finansų sistemos reforma. <i>Neapibrėžtas tiesioginis:</i> viešosios administracijos reforma ir ES ekonominio reguliavimo sistemos, ypač prekių standartų srityje, diegimas.	<i>Neapibrėžtas tiesioginis:</i> ES ekonominio reguliavimo sistemos, prižiūrinčios produktų ir procesų standartų įgyvendinimą, ir su naryste susijusių viešosios politikos funkcijų administravimas.

Šaltinis: Vilpišauskas, R. (2000). Integracijos į Europos Sąjungą įtaka Lietuvos įmonių veiklai. Lietuva Europos Sąjungoje. [žiūrėta 2012-10-10]. Prieiga per internetą:
<<http://www.euro.lt/old/showitems.php?TopMenuID=3&MenuItemID=16&ItemID=247&LangID=1>>.

Europos komisija (2011) pažymi, kad “šios kartos viešųjų pirkimų direktyvos yra ilgos raidos, prasidėjusios 1971 m., priėmus Direktyvą 71/305/EEB, rezultatas. Šiomis direktyvomis, užtikrinant skaidrias ir nediskriminacines procedūras, iš esmės siekiama, kad visos bendrosios rinkos ūkio subjektai, konkuruodami dėl viešųjų sutarčių, visapusiškai pasinaudotų pagrindinėmis laisvėmis”¹⁴.

¹³ Europos komisija (2011) Europos parlamento ir tarybos direktyva dėl viešųjų pirkimų. Briuselis: Europos komisija.

¹⁴ Europos komisija (2011) Europos parlamento ir tarybos direktyva dėl viešųjų pirkimų. Briuselis: Europos komisija.

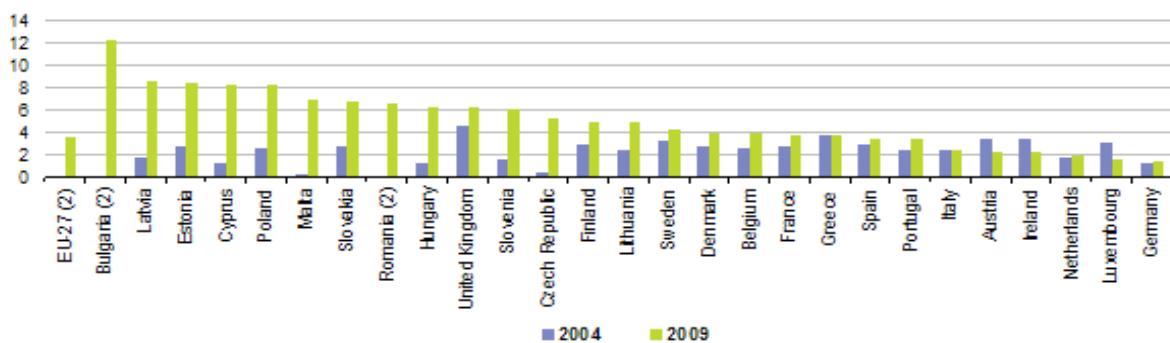

(1) Data ranked in descending order according to the average of total revenue and expenditure; data extracted on 22.10.2012. Source: Eurostat (online data code: gov_a_main)

1.14 pav. Valdžios sektoriaus pajamos ir išlaidos 2011 m.(procentas nuo bendro vidaus produkto).

Šaltinis : Eurostat (2012). Government finance statistics. [žiūrėta 2012-04-04]. . Prieiga per internetą <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Government_finance_statistics/lt>.

ES valstybių narių valdžios sektoriaus išlaidų ir pajamų lygis gerokai skiriasi (žr. 1.14 pav.). “2011 m. didžiausias valdžios sektoriaus išlaidų ir pajamų, kaip BVP dalies, lygis buvo Danijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Švedijoje ir Vengrijoje, Norvegijoje. Valstybės narės – Bulgarija, Lietuva, Slovakija, Rumunija, Latvija, Estija ir Ispanija – pranešė apie mažą bendrą santykį¹⁵.

(1) Data extracted on 12.08.2011.

(2) 2004, not available.

Source: Eurostat (online data codes: gov_oth_procur), European Commission services

1.15 pav. Viešieji pirkimai, 2004 ir 2009 m. (viešai skelbiamų viešųjų pirkimų vertė, procentais nuo bendro vidaus produkto).

Šaltinis: Eurostat (2012). Government finance statistics. [žiūrėta 2012-04-04]. Prieiga per internetą <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Government_finance_statistics/lt>.

2009 m. viešai skelbiamų viešųjų pirkimų vertė Bulgarijoje pasiekė 12,2 procentus bendro vidaus (žr. 1.15 pav.). 2009 m. nei vienos iš valstybių narių, tapusių ES narėmis 2004 m. arba 2007

¹⁵ Eurostat (2012). Government finance statistics. Prieiga per internetą <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Government_finance_statistics/lt>, [žiūrėta 2012-04-04]

m., minėtos vertės lygis nebuvo mažesnis nei ES-27 vidurkis – 3,6 procentai. Vertinant valstybes nares, didžiausia viešai skelbiamų viešųjų pirkimų vertė užfiksuota Jungtinėje Karalystėje (6,2 proc.) ir Suomijoje (4,9 proc.), o mažiausia – Vokietijoje (1,4 proc.) ir Liuksemburge (1,5 proc.)¹⁶.

1.9 lentelė

Viešųjų pirkimų vykdymo ypatumai kitose Europos Sąjungos šalyse

Valstybė	Procedūrų ypatumai
Airija ir Didžioji Britanija	<ul style="list-style-type: none"> • Supaprastintų pirkimų vykdymo procedūros privalomais teisės aktais nereguliuojamos nei klasikinio, nei komunalinio sektoriaus PO; • PO teikiamos tik neprivalomos rekomendacijos, vertybinės kryptys dėl supaprastintų pirkimų vykdymo; • nors privalomų reikalavimų nėra - pirkimai yra atviri rinkai, - suinteresuoti asmenys gali dalyvauti pirkimuose ir varžytis dėl sutarčių pagal PO nustatytas taisykles; • pirkimai skelbiami PO interneto tinklalapiuose, pirkimų duomenų bazėse, bukletuose ir kituose leidiniuose.
Estija	<ul style="list-style-type: none"> • Pirkimai vykdomi pagal Estijos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą. • Gali būti taikomos visos įprastos procedūros: atviras ir ribotas konkursas, taip pat ir derybos be jokių sąlygų. Netaikoma pirkimams, nesiekiantiems nacionalinės vertės ribos, jiems taikomi tik viešųjų pirkimų principai; • visi pirkimai skelbiami viešųjų pirkimų duomenų bazėje; • nacionalinė vertės riba taikoma tik klasikinio sektoriaus PO: prekėms ir paslaugoms ~138 112 Lt, darbams ~863 200 Lt. Žemiau šios ribos arba komunalinio sektoriaus PO privalo užtikrinti sąžiningą konkurenciją, t. y. taikomi tik viešųjų pirkimų principai; • išimčių dėl PO sprendimų apskundimo galimybių nėra - taikomos tokios pat taisyklės, kaip ir tarptautiniams pirkimams;
Latvija	<ul style="list-style-type: none"> • Pirkimai vykdomi pagal pačių PO nusistatytas ir viešai paskelbtas pirkimų taisykles; • mažos vertės pirkimai, kai sutartys gali būti sudaromos tiesiogiai su pasirinktais tiekėjais: prekės ir paslaugos - iki ~ 15 500 Lt; darbai - iki 48 000 Lt; • mažos vertės pirkimai, kai privalomas varžymasis, pakvietus tam tikrą skaičių tiekėjų, tačiau pirkimai nėra skelbiami viešai: prekės ir paslaugos - iki ~ 103 000 Lt, darbai - iki ~ 586 000 Lt; • klasikinio sektoriaus PO sprendimai dėl pirkimo sutarčių sudarymo, kai pirkimų neprivaloma • skelbti viešai (iki 103 000 Lt ir 586 000 Lt), ir komunalinio sektoriaus PO visi pirkimai - neskundžiami; • pirkimuose iki nacionalinės vertės ribos (iki 103 000 Lt ir 586 000 Lt) - 15 dienų; pirkimuose, kurių vertė tarp nacionalinės vertės ribos ir tarptautinių pirkimų vertės ribos - 25 dienos.
Lenkija	<ul style="list-style-type: none"> • Pirkimai vykdomi pagal Lenkijos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme numatytus reikalavimus; • pirkimams iki ~ 48 000 Lt viešųjų pirkimų įstatymas netaikomas apskritai; • visi kiti pirkimai privalo būti paskelbti nacionalinėje duomenų bazėje, vykdomi analogiškai, kaip ir tarptautiniai, tačiau yra įvairių supaprastinimų; • komunalinio sektoriaus PO sprendimai dėl pirkimo sutarčių sudarymo negali būti skundžiami; • klasikinio PO sektoriaus sprendimai skundžiami, tačiau ribojamos apeliacijos galimybės, atsižvelgiant į tai, koks skundo pagrindas;

Šaltinis: Lietuvos valstybės kontrolė (2011) Išankstinio tyrimo ataskaita Viešųjų pirkimų sistemos apšvalga. Vilnius: Valstybės kontrolė.

¹⁶ Eurostat (2012). Government finance statistics. [žiūrėta 2012-04-04]. Prieiga per internetą: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Government_finance_statistics/Lt>.

Atsižvelgiant į 1.9 lentelėje pateiktą informaciją apie kitų ES valstybių narių praktikas, Valstybės kontrolės išankstinio tyrimo ataskaitoje (2011) svarstoma, kad Lietuvoje galėtų būti taikomos tokios supaprastintų pirkimų vykdymo reguliavimo galimybės:

1. Didinti mažos vertės pirkimų ribą. Atsižvelgiant į vertės ribas, taikomas kitose Baltijos šalyse, prekių ir paslaugų pirkimams siūloma ją didinti 10-30, o darbų pirkimams – 15-50 procentų.

2. Siūloma nustatyti, kad iki tam tikros viešojo pirkimo vertės Viešųjų pirkimų įstatymas netaikomas arba didinama šiuo metu nustatyta 10 000,00 Lt riba, išskyrus ribą, leidžiančią sutartį sudaryti žodžiu. Pabrėžiama, kad daugumoje ES valstybių narių ši riba neviršija 15 000 EUR.

3. Siūloma panaikinti galimybę ginčyti perkančiosios organizacijos sprendimus visais atvejais arba tik mažos vertės pirkimų atvejais, numatant tiekėjams tik galimybę reikalauti atlyginti nuostolius, jeigu įrodoma, kad pirkimo sutartis turėjo būti sudaryta su juo.¹⁷

Įvertinus šią informaciją, galima teigti, kad šiuo metu jau atsižvelgiama į viešųjų pirkimų organizavimo lankstumą, nacionalinių teisės aktų pakeitimais daromos išimties mažos vertės pirkimams, tačiau lyginant su kitų Europos šalių, Lietuvos viešųjų pirkimų sistema vis dar sudėtinga ir griežtai reglamentuota.

LR Ūkio ministerijos leidinyje Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys (2011) pateiktas Lietuvos ir kitų Europos Sąjungos šalių privalomos skelbti su viešaisiais pirkimais susijusios informacijos palyginimas. Tik dviejų punktų iš nurodytų devynių Lietuvoje nereikalaujama skelbti, o tai reiškia kad didelė dalis viešųjų pirkimų informacijos šalyje yra viešai prieinama.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad 1.10 lentelėje nurodyta informacija, kurios nereikalauja skelbti ES direktyvos, o pateiktos informacijos viešinimas reguliuojamas tik nacionaliniais teisės aktais. Lyginamos 6 Europos Sąjungos valstybės, nei vienoje iš jų ES direktyvose nereikalaujama informacija nėra skelbiama, išskyrus tai, kad Lenkijoje privaloma internete skelbti esmines pirkimo sąlygas bei nurodoma, kad pirkimų ataskaitos turi būti vieša informacija.

Didelė dalis informacijos privalo būti skelbiama centrinėje elektroninėje viešųjų pirkimų sistemoje CVP IS, tačiau naudotojų manymu, skelbiama informacija pateikiama nepatogiai ir sudėtingai.¹⁸ CVP IS sistema dėl nuolatinių atnaujinimų ir tobulinimų veikia lėtai, todėl norint įkelti didesnę kiekį informacijos tam reikia skirti nemažai laiko. Viešųjų pirkimų ataskaitos pildomos dalimis, po kiekvieno pirkimo proceso etapo (vokų atplėšimo, pasiūlymų eilės sudarymo, sutarties sudarymo), kas irgi reikalauja nemažai laiko sąnaudų.

¹⁷ Lietuvos valstybės kontrolė (2011) Išankstinio tyrimo ataskaita Viešųjų pirkimų sistemos apšvalga. Vilnius: Valstybės kontrolė.

¹⁸ Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2011). Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos Įmonių teisės ir viešųjų pirkimų politikos departamento Viešųjų pirkimų politikos skyrius

ES šalyse narėse viešojo pirkimo proceso metu skelbiamos informacijos, kurios nereikalaujama skelbti pagal direktyvas (2004/18/EB ir 2004/17/EB) palyginimas

Informacija, kurios nereikalauja skelbti ES direktyvos	ES šalyse narėse reikalaujama skelbti informacija apie viešuosius pirkimus					
	Didžioji Britanija	Danija	Lenkija	Austrija	Suomija	Lietuva
Metiniai perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų planai	Nėra reikalavimo	Galima skelbti, tačiau neprivaloma	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Reikalaujama skelbti CVP IS kiekvienais metais iki kovo 15d.
Techninių specifikacijų projektai	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Reikalaujama iš anksto skelbti CVPIS (išskyrus mažos vertės pirkimus)
Pirkimo dokumentai	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Internete skelbiamos esminės pirkimo sąlygos	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Reikalaujama skelbti CVP IS kartu su skelbimu apie pirkimą
Informacija apie pirkimo eigą viešojo pirkimo procedūros metu	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Reikalaujama skelbti CVP IS VPT nustatyta tvarka
Perkančiųjų organizacijų sąrašai	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Reikalaujama perkančiosioms organizacijoms registruotis CVPIS
Viešųjų pirkimų procedūrų ataskaitos, pirkimų ataskaitos	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo, tačiau informacija turi būti vieša	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Reikalaujama skelbti CVP IS
Įvykdytos ar nutrauktos pirkimo sutarties	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Nėra reikalavimo	Reikalaujama skelbti CVP IS
Sudarytos sutarties tekstas	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Nereikalaujama skelbti
Visi sudarytos sutarties priedai (t. y. derybų protokolai,	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Negauta informacijos	Nereikalaujama skelbti

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2011). Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos Įmonių teisės ir viešųjų pirkimų politikos departamento Viešųjų pirkimų politikos skyrius.

Įvertinus pateiktą informaciją pastebėta, kad Lietuvoje laikomasi ES direktyvose nurodytų reikalavimų viešiesiems pirkimams ir papildomai informacija viešinama nacionaliniuose teisės aktuose numatyta tvarka. Galima teigti, kad tokios pastangos įgyvendinti vieną iš pagrindinių viešųjų pirkimų principų – skaidrumo principą – apsunkina perkančiąsias organizacijas, kurios įpareigtos viešinti beveik kiekvieną su viešaisiais pirkimais susijusį sprendimą.

2. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMO KAITA VALSTYBĖS ĮMONĖJE “ŠIAULIŲ REGIONO KELIAI”

2.1. Tyrimo metodika

2.1.1. Magistro darbo loginė schema

Kiekviena organizacija yra unikali savo veiklos pobūdžiu, struktūra bei tikslais. Viešieji pirkimai atlieka svarbų vaidmenį kiekvienoje organizacijoje, todėl siekiant viešųjų pirkimų vykdymo tvarkai pritaikyti teisės aktų reikalavimus neretai susiduriama su problemomis, kurios apima pirkimų planavimą, pirkimo būdų parinkimą bei sutarčių vykdymą.

Siekiant patobulinti jau esančią jų vykdomų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemą, užtikrinančią vykdomų pirkimų teisėtumą, lygiateisiškumą, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų laikymąsi, strateginių ir kitų perkančiosios organizacijos veiklos planų įgyvendinimą, sutartinių įsipareigojimų laikymąsi, organizacijoje bus vykdomas tyrimas vertinant pagrindinius viešųjų pirkimų proceso etapus (planavimas, inicijavimas, vykdymas, kontrolė), pareigų paskirstymą, pirkimų organizavimo ir vykdymo kontrolę.

Tyrimo eiga nurodyta magistro darbo loginėje schemoje (10 magistro darbo priedas). Schemą sudaro du pagrindiniai tarpusavyje susiję blokai: viešųjų pirkimų pokyčių valdymo teorinis pagrindimas ir viešųjų pirkimų tvarkos pokyčių VĮ “Šiaulių regiono keliai” tyrimas. Viešųjų pirkimų kaitos pagrindimui išanalizuota literatūra viešojo valdymo, strateginio planavimo temomis, įvertinti nacionaliniai ir Europos Sąjungos teisės aktai, reglamentuojantys viešųjų pirkimų vykdymą, juose išskirti tikslai bei prioritetai dėl tolimesnių viešųjų pirkimų perspektyvų. Problemų identifikavimui įvertinta organizacijos viešųjų pirkimų vidaus tvarka bei kontrolė, apklausti už tai atsakingi darbuotojai. Siekiant pasidalinti gerąja viešųjų pirkimų praktika į tyrimą įtraukti išoriniai (kitų kelių priežiūros įmonių ir viešųjų pirkimų konsultacijų) ekspertai. Rengiant viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo planą remiamasi viešųjų pirkimų ekspertų rekomendacijomis, gautomis interviu metu.

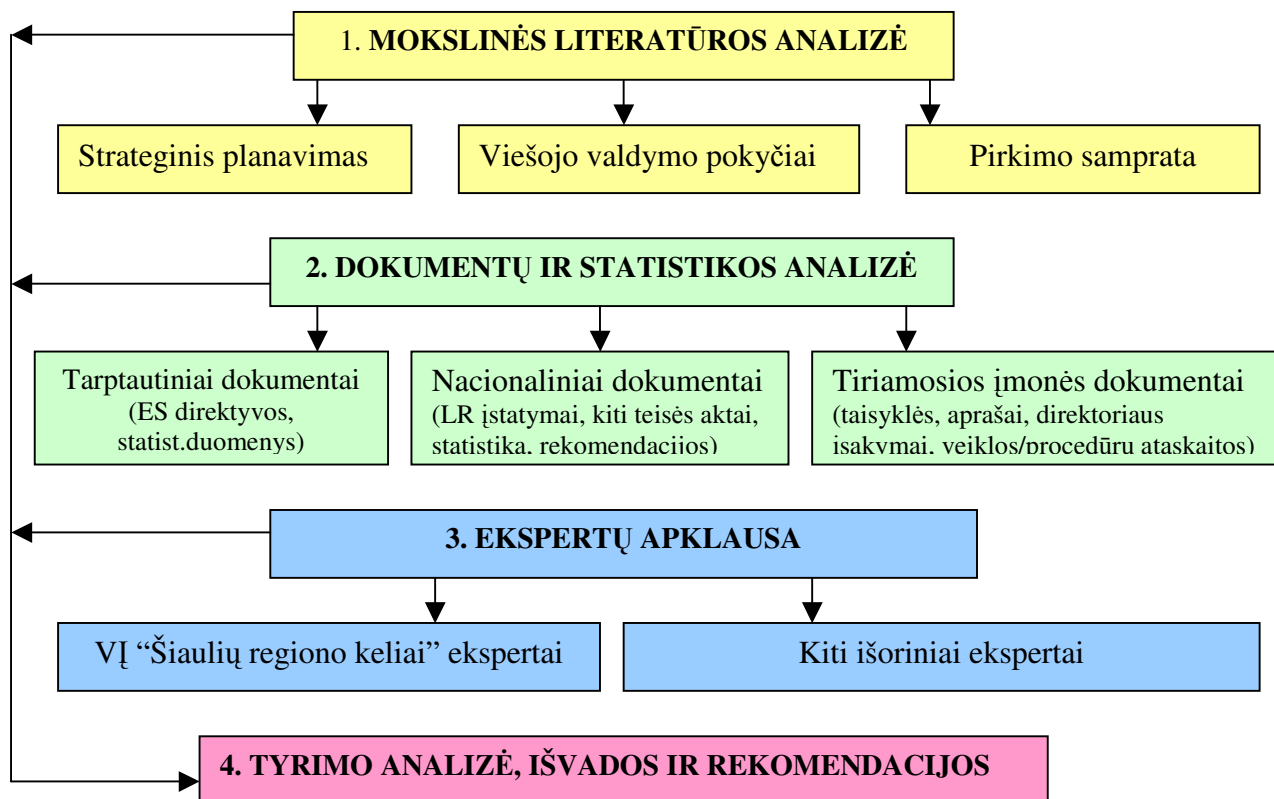
Naujoji viešųjų pirkimų organizavimo tvarka padės VĮ “Šiaulių regiono keliai” užtikrinti tinkamą vykdomų pirkimų proceso valdymą, identifikuoti galimas klaidas ar pažeidimus bet kuriame pirkimų proceso etape (poreikių formavimo, pirkimų planavimo ir vykdymo etapuose).

Įvertinus pagrindines šios perkančiosios organizacijos problemas, remiantis ekspertų nuomone ir gerąja viešųjų pirkimų organizavimo praktika, sudaryta VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo sistema. Viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo modelyje išskirtos pagrindinės tobulinimo sritys, priemonės ir laukiami rezultatai.

Apibendrinus tyrimo rezultatus padarytos išvados ir pateiktos rekomendacijos tiriamai organizacijai dėl viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo.

2.1.2. Tyrimo metodai

Viešųjų pirkimų organizavimas ir vykdymas buvo tiriamas 2.1 paveiksle nurodytais etapais.

2.1 pav. Viešųjų pirkimų organizavimo sistemos tyrimo tvarka.
Šaltinis: sudarė R. Šimalytė.

1. Mokslinių literatūros šaltinių analizė. Šiame darbe nagrinėjami moksliniai Lietuvos (Aleknienė, Diskienė, Marčinskas, 2006; Arimavičiūtė, 2005, Jančiauskas, 2002; Bivainis, Tunčikienė, 2006; Guogis, Gudelis 2009 ir kiti) bei užsienio autorių (Castells, 2005; Dobler, Burt, 1996; Parsons, 2001; Volberda et al, 2011, Thai, 2001) straipsniai bei kiti literatūros šaltiniai, kuriuose analizuojamos strateginio planavimo, viešųjų subjektų savybės bei pokyčiai viešajame valdyme, aktualios numatytam tyrimui.

2. Dokumentų ir statistinių duomenų analizė. Nacionalinių (Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymas ir jo pakeitimai, Valstybės įmonių įstatymas, Viešųjų pirkimų tarnybos ataskaitos ir strateginiai planai) ir tarptautinių teisės aktų (Europos Sąjungos direktyvos, strategijos Europa 2020 ir 2030) analizė leido nustatyti pagrindines viešųjų pirkimų vykdymo kaitą lemiančias priežastis. Išnagrinėjus pagrindines su viešaisiais pirkimais susijusias Europos Sąjungos direktyvas, nacionalines bei Europos Sąjungos strategijas numatyti galimi Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos pokyčiai ateityje, o taip ir tiriamoje perkančiojoje organizacijoje.

Viešųjų pirkimų sistemos išorinių veiksnių (politinių, ekonominių, socialinių, technologinių) analizė leis išnagrinėti jų įtaką sistemos pokyčiams ir perspektyvoms.

Vidinių organizacijos veiksnių, tokių kaip žmogiškieji ištekliai, organizacinė struktūra, teisinė bazė, kontrolės sistema, analizės pagalba bus atskleistos perkančiosios organizacijos galimybės ir turimi ištekliai tinkamam viešųjų pirkimų organizavimui.

3. Ekspertų interviu. Viešieji pirkimai yra pakankamai plati sritis, o tiriamai įmonei bei galimai kitoms perkančiosioms organizacijoms problemos kyla tam tikruose teisės aktų taikymo procesuose, todėl šių problemų tyrimui pasirinktas vienas iš kokybinių metodų – nestruktūrizuotas interviu. Iš viso tyrime pakviesta dalyvauti 16 ekspertų, iš kurių 13 yra tiesiogiai susiję su viešųjų pirkimų organizavimu. Du vidiniai įmonės ekspertai yra kitų sričių specialistai (tiesiogiai prie pirkimų vykdymo neprideda) ir 1 konsultantas viešųjų pirkimų vykdymo klausimais (patirtį įgyjęs dirbdamas konsultacinėse įmonėse bei Pasaulio banke (World bank)), kurių nuomonė tiriant viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimą labai reikalinga.

Tyrime dalyvavo 7 ekspertai (9 išoriniai ekspertai į pateiktus klausimus neatsakė), iš jų 3 moterys ir 4 vyrai. Duomenys apie ekspertus pateikti 2.1 lentelėje. Siekiant išlaikyti konfidencialumą, tiek išorinių, tiek vidinių įmonės ekspertų pareigos nenurodomos, jie toliau tekste įvardijami kaip E1, E2, E3... ir pasiskirstę taip:

Vidiniai įmonės ekspertai – E1, E2, E3, E4, E5, išoriniai ekspertai - E6, E7.

2.1 lentelė

Informacija apie tyrime dalyvavusius ekspertus

Ekspertai		Patirtis viešųjų pirkimų srityje (metais)	Pareigos
Vidiniai	E1	17	Viešųjų pirkimų komisijos pirmininkas
	E2	4	Viešųjų pirkimų komisijos narys
	E3	15	Viešųjų pirkimų komisijos narys
	E4	Tiesiogiai nesusijęs	Informacinių technologijų specialistas
	E5	Tiesiogiai nesusijęs	Buhalterijos skyriaus atstovas
Išoriniai	E6	9	Tiriamos įmonės konsultantas viešųjų pirkimų klausimais
	E7	10	Vienas iš kelių priežiūros įmonių viešųjų pirkimų specialistas

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė.

Diskusijų su VĮ “Šiaulių regiono keliai” darbuotojais metu dažnai aptariami pagrindinės viešųjų pirkimų organizavimo problemos, ieškoma priemonių pirkimų tvarkai ir kontrolei gerinti. Pokalbiai su didelę patirtį viešųjų pirkimų organizavimo patirtį turinčiais įmonės specialistais buvo vykdomi nuolat ir apima 2010-2013 metų laikotarpį. Galima išskirti tokias pagrindines diskusijų temas kaip viešųjų pirkimų planavimas, vykdymas, kontrolė, pirkimų verčių bei viešųjų pirkimų sutarčių apskaita, naujausių teisės aktuose nurodytų reikalavimų taikymas.

2.1.3. Tyrimo organizavimas ir tyrimo instrumento pagrindimas

Kaip teigia Kardelis (2002), tradiciškai metodo sąvoka siejama su pozityvistinio modelio technikomis, tokiomis kaip reikalingų duomenų gavimas, matavimų užrašymas, eksperimentų atlikimas. Kardelio nuomone, nuo sėkmingai pasirinkto metodo priklauso didelė dalis tyrimo sėkmės. Platus kokybinių tyrimų taikymas socialiniuose moksluose, atsiradęs pastaraisiais dešimtmečiais yra naujas reiškinys (Kardelis).

Magistro darbe tyrimo metodologija pagrįsta šiais teisės aktais ir dokumentais:

1. LR Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas (Žin., 2004, Nr. 4-24);
2. LR Viešųjų pirkimų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 84-2000);
3. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas "Dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo" (Žin. 2011, Nr. 2-36).

Interviu apibrėžiamas kaip keitimasis informacija (Newton, 2010). Interviu - sistemiškas ir tyrėjo kontroliuojamas pokalbis, susietas su konkrečiu tyrimo klausimu bei specifiniais tyrimo tikslais (Tureikytė, 2003). Pasak Kardelio (2002), Butkevičienės (2011) vienas iš tyrimo praktikoje galimų interviu tipų yra nestruktūrizuotas interviu (be detalaus plano, klausinėjama laisva forma). Šiame tyrime tikslinga taikyti nestruktūrizuoto interviu tipą, nes yra didelė galimybė išgirsti naudingos informacijos, apie kurią nebus tiesiogiai klausama. Siekiant surinkti kuo aktualesnę tiriamai organizacijai informaciją apie kitoms panašioje srityje veikiančioms įmonėms kylančius sunkumus bei gerąją viešųjų pirkimų patirtį, pusiau struktūrizuoto interviu (kai klausimai numatyti iš anksto) forma labiausiai tinkama, nes informantų atsakymuose išgirdus kitas nenumatytas temas, būtų galima pokalbį tęsti griežtai nesilaikant interviu plano.

Išanalizavus su viešųjų pirkimų organizavimu susijusią mokslinę literatūrą bei tarptautinio, nacionalinio, lygmens bei įmonės dokumentus, suorganizuotas tyrimas. Viešųjų pirkimų ekspertų apklausa buvo vykdyta tokia tvarka:

1) informacija iš vidinių įmonės ekspertų renkama 2011-2013 m. diskusijų, susirinkimų metu, siekiama išsiaiškinti pagrindinius pokyčius įmonės vykdomų viešųjų pirkimų sistemoje, šių pokyčių įgyvendinimo metu kylančias problemas Siekiant pasidalinti gerąja patirtimi, identifikuotos problemos plačiau bus aptariamoms, apklausiant išorinius ekspertus apie konkrečią probleminę sritį ar situaciją. Viešųjų pirkimų ekspertams bus išdėstytos perkančiajai aktualios problemos, klausama kaip rekomenduotų jas spręsti.

2) išorinių ekspertų informacija renkama pateikiant apklausos lapą-klausimyną (1 priedas), kuriame klausimai suformuoti VI "Šiaulių regiono keliai" aktualiomis problemomis. Siekiant pasidalinti gerąja viešųjų pirkimų organizavimo praktika, elektroniniu paštu pateikti klausimai kitų kelių priežiūros įmonių specialistams, kurių suteikta informacija leistų palyginti panašių įmonių

viešųjų pirkimų organizavimo praktiką bei galbūt pritaikyti tai VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų sistemoje.

Vykdamas tyrimą labai svarbi etika bei moraliniai, su tyrimo dalyviais susiję, klausimai. Išskiriamos tokios etinės problemos kaip privatumas, anonimiškumas, konfidencialumas. Kardelio (2012) teigimu, svarbu ne vien tyrėjo nauda, bet ir informanto galima nauda arba nuostoliai, todėl būtina įvertinti pusiausvyrą tarp šių dviejų pusių. Siekiant įgyvendinti tyrimo etikos normas, tyrimo ekspertai supažindinti su planuojamu vykdyti tyrimu, nurodant jo tikslą ir laukiamą rezultatą, išoriniams ekspertams pateiktas tyrimo instrumentas – klausimynas.

Vidiniai įmonės ekspertai buvo supažindinti žodžiu, aptarta kad tyrimas vyks bendrai, bus diskutuojama įvairiomis viešųjų pirkimų temomis. Išoriniai ekspertai apie planuojamą vykdyti tyrimą informuoti elektroniniu paštu, pateikiant klausimynus ir paprašant elektroniniu laišku atsakyti į pateiktus klausimus per nurodytą terminą. Atsakymams pateikti duotas 2 savaičių laikotarpis, per kurį specialistai neskubėdami galėjo išsiginčyti į nurodytas temas bei pateikti savo nuomonę.

Klausimynas sudarytas remiantis vidinių ekspertų išsakytomis problemomis viešųjų pirkimų organizavime, taip pat Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatyme (Žin., 1996, Nr. 84-2000) numatytais reikalavimais, viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu “Dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo” (Žin. 2011, Nr. 2-36) patvirtintomis rekomendacijomis.

Remiantis viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų bei dokumentų analizės išvadomis, gerąją kitų perkančiųjų organizacijų praktika bei interviu metu ekspertų pateiktais pasiūlymais, sudarytas VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo modelis, pateiktos išvados bei rekomendacijos.

2.2. VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų sistemos išorinių veiksnių analizė

Pasak S. Valentinavičiaus (2009), išorinė aplinka dažniausiai įvardijama kaip makroaplinka, kuri apibrėžiama kaip jėgų visuma tam tikroje teritorijoje. Siekiant įvertinti išorinės aplinkos poveikį viešųjų pirkimų vykdymui, šiame darbe bus nagrinėjami pagrindiniai (politiniai, ekonominiai, socialiniai, technologiniai) viešųjų pirkimų sistemos makroaplinkos veiksniai.

Politiniai veiksniai. Kaip teigiama Viešųjų pirkimų tarnybos 2012-2014 m. strateginiame veiklos plane¹⁹, svarbiausios viešųjų pirkimų politikos nuostatos suformuluotos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2012 metų programoje. Joje numatyta:

- maksimaliai centralizuoti ir padaryti skaidrius viešuosius pirkimus,

- tobulinti viešųjų pirkimų sistemą siekiant, kad viešieji pirkimai vyktų be korupcijos, o perkančiosioms organizacijoms netrukdytų biurokratinės procedūros,
- imtis ryžtingų priemonių, kad viešieji pirkimai vyktų kuo efektyviau ir skaidriau, optimizuoti viešojo ir privataus sektorių išteklius, skiriamus viešųjų pirkimų procedūroms atlikti,
- siekti spartaus aukcionų pritaikymo galutinei pasiūlymo kainai nustatyti.

Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009-2013 metų strategijos tikslas - pasiekti, kad viešųjų pirkimų sistema funkcionuotų skaidriai ir efektyviai, leistų perkančiosioms organizacijoms mažiausiomis sąnaudomis įsigyti labiausiai jų poreikius atitinkančias prekes, paslaugas ar darbus ir užtikrintų:

- konkurenciją viešuosiuose pirkimuose;
- galimybes viešuosius pirkimus vykdyti elektroninėmis priemonėmis;
- palankios aplinkos viešųjų pirkimų dalyviams konstruktyviai bendrauti sukūrimą;
- viešųjų pirkimų politikos, suderintos su kitomis ES politikos gairėmis (darnaus vystymosi, inovacijų, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros ir kitomis), įgyvendinimą;
- konkurencingos ir inovacijomis pagrįstos ekonomikos kūrimo skatinimą.

Ekonominiai veiksniai. Viešieji pirkimai labai reikšmingi sėkmingai ekonominei įmonės veiklai, nes visos reikalingos prekės, paslaugos įsigyjamos viešųjų pirkimų būdu. Nuo tinkamai parinktų tiekėjų kvalifikacijos ir pirkimo objekto vertinimo kriterijų priklauso įsigytų prekių, paslaugų ar darbų kokybė, kaina ir patvarumas.

Kelių tiesimas ir priežiūra finansuojami iš kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų, kurios surenkamos iš akcizo pajamų ir transporto priemonių mokesčių bei ES paramos²⁰. Ūkio ministerijos ataskaitoje (2012) teigiama, kad valstybinės reikšmės kelių finansavimui tenka 75 proc. visų šios programos lėšų. 2012 metais ši suma sudarė 1 mlrd. Litų, kuri palyginus su 2011 metais padidėjo 3 procentais.

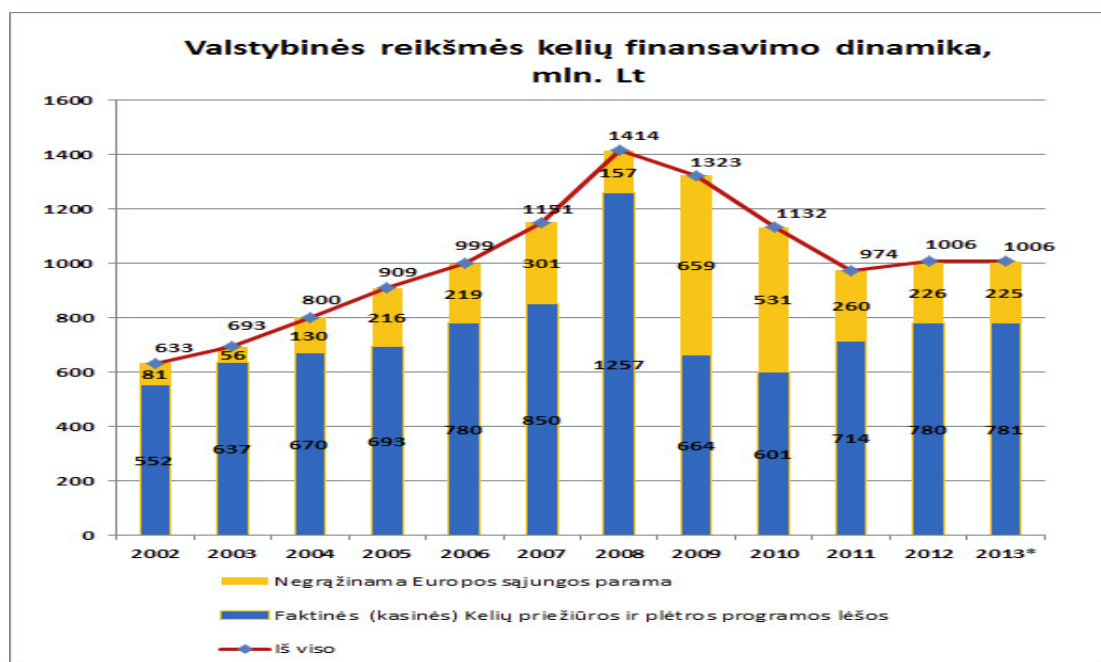
Kaip teigiama LR Ūkio ministerijos ataskaitoje (2012) "Lietuvos valstybės įmonių veikla 2011 metais", 81 tūkst. ilgio Lietuvos kelius valdo 11 bendrovių patikėjimo teise: valstybės įmonė "Automagistralė" ir dešimt regioninių kelių priežiūros įmonių. Kelių priežiūros įmonės 2011 metais gavo 12,2 procentų pajamų nei 2010 metais. Pardavimo pajamos labiausiai (apie 20 proc.) išaugo VĮ "Automagistralė", VĮ "Šiaulių regiono keliai", VĮ "Telšių regiono keliai". Nuostolius pakeitė pelnas (grynasis pelnas 3,4 mln Lt), prie kurio labiausiai prisidėjo VĮ "Panevėžio regiono keliai" (656 tūkst.Lt) ir VĮ "Šiaulių regiono keliai" (1 mln. Lt). 2012 m. kelių priežiūros įmonių pardavimo pajamos sumažėjo 2,5 procentais. Kaip galimos priežastys nurodytos mažesnės rangovinių darbų apimtys ir sumažėjęs finansavimas. Dėl padidėjusių pagrindinių išteklių (dujų, dyzelinio kuro,

²⁰ Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2013) Lietuvos valstybės valdomų įmonių veiklos 2012 metais ataskaita. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.

skaldos ir kitų išteklių) kainų veiklos sąnaudos išaugo. Už 2012 metus 11 kelių priežiūros įmonių valstybei išmokėjo 1,1 mln. Lt dividendų.²¹

LR Valstybės kontrolės audito “Valstybės įmonių valdymas” ataskaitoje (2009) pabrėžiama, kad “Valstybės įmonių tikslas – teikti viešąsias paslaugas, gaminti produkciją ir vykdyti kitą veiklą, siekiant tenkinti viešuosius interesus. Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas reglamentuoja pelno paskirstymą, tai rodo kad valstybės įmonės ne tik turi siekti tikslo tenkinti viešuosius interesus, bet ir gauti pelną iš vykdomos veiklos”. Ataskaitoje taip pat nurodyta, kad valstybės įmonės dalyvauja rinkoje su privataus kapitalo įmonėmis ir siekiant užtikrinti veiklos tęstinumą privalo uždirbti pelno.²²

Valstybinės reikšmės kelių finansavimo dinamika 2002-2013 m. pateikta 2.2 paveiksle, kuriame nuo 2002 m. pateiktas kelių finansavimo didėjimas, o nuo 2008 m. staigus mažėjimas. 2012-2013 m. finansavimas išliko stabilus ir lyginant su 2011 metais šiek tiek didėjo.

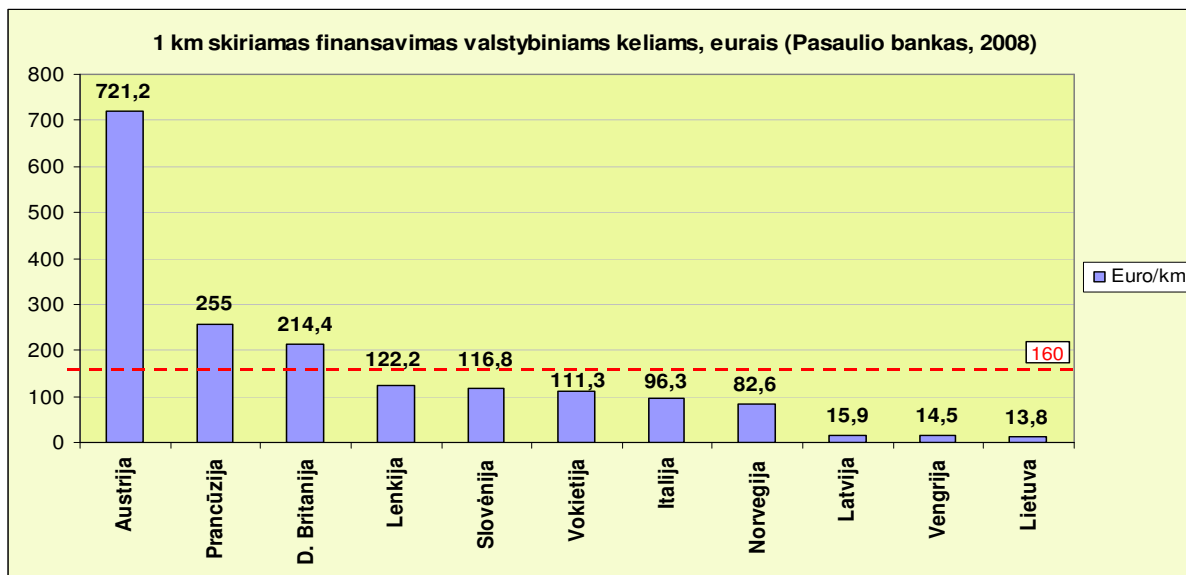
2.2 pav. Valstybinės reikšmės kelių finansavimo dinamika 2002-2013 metais.

Šaltinis : Lietuvos automobilių kelių direkcija. Valstybinės reikšmės kelių finansavimo dinamika 2002-2013 metais. [žiūrėta 2013-08-07]. Prieiga per internetą: <http://www.lakd.lt/lt.php/lietuvos_keliai/finansavimas/8980>.

Pasaulio banko duomenimis (2008) lyginant su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis Lietuvos 1 km finansavimas valstybiniams keliams yra vienas iš mažiausių (žr. 2.3 pav.).

²¹ LR Ūkio ministerija (2013) Lietuvos valstybės valdomų įmonių veiklos 2012 metais ataskaita.

²² LR Valstybės kontrolė valstybinio audito ataskaita “Valstybės įmonių valdymas” 2009 m. gruodžio 23 d. Nr. VA-P2-20-13-24, [žiūrėta 2013-08-07]. Prieiga per internetą: <www.vkontrolė.lt>.

2.3 pav. 1 km skiriamas finansavimas valstybiniais keliams 2008 m. Pasaulio banko duomenimis.

Šaltinis: VĮ „Šiaulių regiono keliai“ 2012 m. veiklos ataskaita.

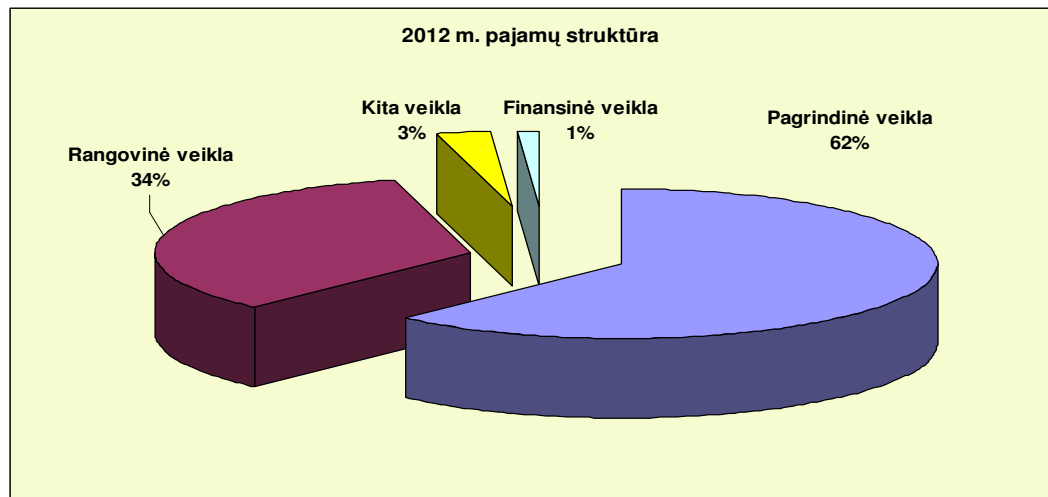
Siekiant užtikrinti tinkamą kelių priežiūrą, valstybės įmonės dalį rangovinių darbų pelno skiria kelių priežiūrai vykdyti.

Socialiniai veiksniai. Viešųjų pirkimų įstatyme (Žin., 1996, Nr. 84-2000) numatytos lengvatos socialinėms įmonėms. Tai - neįgaliųjų socialinės įmonės, įmonės, kuriose dirba daugiau kaip 50 proc. nuteistųjų, arba įmonės, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 proc. pacientų. Perkančiosios organizacijos ne mažiau kaip 5 proc. nuo visų jų vykdomų pirkimų vertės turi skirti pirkimams iš šių įmonių.

Technologiniai veiksniai. Nuo 2009 m. rugsėjo 15 d. nustatyta pareiga perkančiosioms organizacijoms ne mažiau kaip 50 proc. Visų viešųjų pirkimų vykdyti elektronėmis priemonėmis, naudojantis Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (CVP IS) priemonėmis. Šis įpareigojimas skatina perkančiąsias organizacijas aktyviau skaitmeninti savo vykdomus pirkimus, tiekėjams informaciją teikti elektroniniu būdu.

2.3. Vidinės viešųjų pirkimų vykdymo VĮ „Šiaulių regiono keliai“ aplinkos analizė

Valstybės įmonės „Šiaulių regiono keliai“ prižiūri ir eksploatuoja 13 % Lietuvos valstybinių kelių, kurių bendras ilgis yra 2782 km. Magistralinių kelių Šiaulių regione yra 219 km, krašto kelių 603 km ir rajoninių kelių 1960 km. Šiaulių apskrities kelių tinklas kasmet tobulėja – nutiesiami nauji aplinkkeliai, rekonstruojami kelių ruožai. Įmonės pagrindinė veikla yra valstybinių kelių, tiltų, viadukų, kitų kelio statinių priežiūra ir remontas. Šiaulių regiono kelininkai naudoja pažangiausias kelių tiesimo, taisymo ir priežiūros technologijas, dirba su šiuolaikinėmis kelių tiesimo ir priežiūros mašinomis. Įmonės veiklos pajamų struktūra pateikta 2.4 paveiksle.

2.4 pav. 2012 m. VĮ “Šiaulių regiono keliai” veiklos pajamų struktūra.

Šaltinis: VĮ “Šiaulių regiono keliai” 2012 m. veiklos ataskaita.

62 procentus įmonės pajamų sudaro pagrindinė veikla, rangovinė veikla – 34 procentai, kita veikla – 3 procentai, finansinė veikla – 1 procentas. Rangovinė veikla sudaro nemažą dalį veiklos pajamų, tačiau vykdant konkurso būdu laimėtus statybos objektus kyla problemų dėl papildomų medžiagų, subrangos darbų poreikio.

Įmonė yra perkančioji organizacija ir pati dalyvauja viešuosiuose pirkimuose, tačiau vadovaujantis Viešųjų pirkimų tarnybos 2013-02-12 informaciniu pranešimu²³, “Atsižvelgiant į tai, jeigu perkančioji organizacija pati dalyvauja kitos perkančiosios organizacijos vykdomame viešajame pirkime, ji subteikėjus, subteikėjus, subrangovus turi parinkti taikydama Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas” (Viešųjų pirkimų tarnyba, 2013).

Tinkamas subrangovų parinkimas, LR Ūkio ministerijos specialistų nuomone, galėtų būti iš anksto tarp tiekėjo ir kito ūkio subjekto pasirašyta sutartis (ar preliminarioji sutartis, ar įtraukimas į dinaminę sistemą), pagal kurią kitas ūkio subjektas būtų įsipareigojęs tiekėjui tiekti tuos išteklius, kurie jam būtų reikalingi laimėjus viešojo pirkimo konkursą ir vykdant sudarytą sutartį.” (Viešųjų pirkimų tarnyba, 2013).

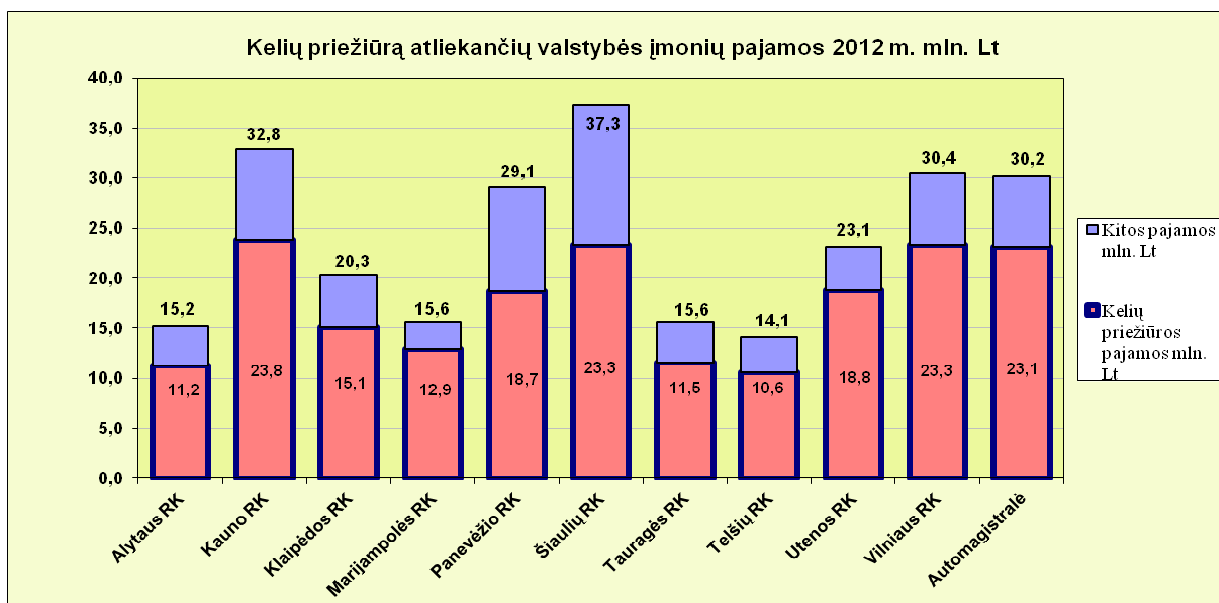
Siekiant konkuruoti su privačiomis įmonėmis, VĮ “Šiaulių regiono keliai” privalo laikytis pirkimuose numatytų sąlygų bei terminų ir vykdant rangovinius darbus skubos tvarka įsigyti reikiamas medžiagas bei subrangos darbus, kas laikantis Viešųjų pirkimo įstatyme numatytų reikalavimų yra sudėtinga. Viešųjų pirkimų tarnybos įvardinta galimybė sudaryti preliminaras sutartis su kitais ūkio subjektais, įgyvendinama ne visais atvejais, kadangi pagrindiniai medžiagų tiekėjai bei galimi subrangovai vykdo veiklą panašioje srityje ir viešuosiuose pirkimuose dalyvauja

²³ Viešųjų pirkimų tarnyba “Dėl subrangovų, subteikėjų parinkimo kai tiekėjas turi perkančiosios organizacijos statusą”. [žiūrėta 2013-08-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921124&cid=121189211515&sid=1&lan=LT>>.

ir konkuruoja savarankiškai. Dėl neplanuoto prekių, paslaugų ir darbų poreikio ši problema iškyla ir pirkimų planavimo procese – sudėtinga numatyti metinį poreikį, kontroliuoti sutarčių įvykdymą bei pirkimų vertes, nes kalendorinių metų pradžioje neįmanoma prognozuoti kokie rangoviniai darbai bus vykdomi, o viršijus sudarytų sutarčių vertes sudėtinga sudaryti naujas sutartis dėl ilgų pirkimo procedūrų (proporcingai su didesne pirkimo verte ilgėja ir pirkimo procedūrų terminai).

Tikėtina, kad ši problema aktuali ir kitoms valstybės įmonėms, vykdančioms rangovinius darbus. Kaip pateikta 2.5 paveiksle kitos pajamos (iš jų ir rangoviniai darbai) sudaro nemažą dalį kitų regionų kelių priežiūros įmonių pajamų dalį. Didžiausią dalį pajamų 2012 m. duomenimis iš kitos veiklos gauna VĮ “Šiaulių regiono keliai”, VĮ “Kauno regiono keliai”, bei VĮ “Panevėžio regiono keliai” (29,1 proc.).

Kelių priežiūros įmonės yra pelno siekiančios organizacijos, tačiau jų konkurencingumą riboja privalomas Viešųjų pirkimų įstatymo laikymasis lyginant su privataus kapitalo įmonėmis.

2.5 pav. Kelių priežiūrą atliekančių valstybės įmonių pajamos 2012 m.

Šaltinis: VĮ “Šiaulių regiono keliai” 2012 m. veiklos ataskaita.

Viešųjų pirkimų vykdymo teisinės bazės analizė. Valstybės įmonė “Šiaulių regiono keliai” vykdydama veiklą vadovaujasi LR Valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymu²⁴. Pagal teisinį statusą įmonė prekes, paslaugas bei darbus privalo įsigyti LR Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta tvarka. VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešuosius pirkimus organizuoja ir vykdo vadovaujantis Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymu (Žin. 1996, Nr. 84-2000), įmonės vadovo įsakymu

²⁴ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas, Valstybės žinios. 2004, Nr. 4-24.

patvirtintomis supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis²⁵, viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo tvarkos aprašu²⁶, kitais teisiniais bei rekomendacinio pobūdžio dokumentais.

Įmonė pagal savo veiklos pobūdį priskiriama komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms. LR Ūkio ministerijos periodiškai leidžiamame leidinyje “Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys” (2011) pažymima, kad “komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijos - tai perkančiosios įmonės, veikiančios vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityse. Šiuose sektoriuose veikiančioms įmonėms valstybė ar savivaldybės daro tiesioginę ar netiesioginę lemiamą įtaką dėl turimos joje nuosavybės, finansinio dalyvavimo, įmonės veiklą reglamentuojančių teisės aktų arba tokioms įmonėms yra suteikta specialioji ar išimtinė teisė verstis veikla minėtose srityse. Dėl šių priežasčių komunalinio sektoriaus įmonės veikia uždaroje, nekonkurencingoje rinkoje. Atsižvelgiant į tai minėtose srityse veikiančių įmonių pirkimus reglamentuoja Viešųjų pirkimų įstatymas”.

2009 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusiais Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais sugriežtintas komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų reglamentavimas: nustatyta pareiga skelbti apie supaprastintus viešuosius pirkimus. Iki pakeitimų įsigaliojimo apie supaprastintus pirkimus, kurie, 2007-2009 m. duomenimis, sudarė 55-61 % visų komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų pirkimų, buvo skelbiama²⁷.

Gamybinių priemonių, pagrindinių medžiagų, paslaugų ir darbų pirkimai vykdomi pagal einamiesiems metams skirtą perkančiosios organizacijos vadovo metų pradžioje patvirtintą pirkimų planą. Pirkimų planas sudaromas atsižvelgiant į praėjusių metų rezultatus, numatomas darbų apimtis. Atsarginių dalių, smulkūs inventoriaus ir kitų medžiagų pirkimai vykdomi gavus pirkimo iniciatorių paraiškas. Teikdamas paraišką pirkimo iniciatorius apibūdina pirkimo objektą, nurodydamas savybes ir kiekį, pirkimo apimtis ir sutarčių įvykdymo terminus.

Vadovaujantis įmonės supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis pirkimai gali būti vykdomi šiais būdais:

1. Supaprastintas atviras konkursas;
2. Supaprastintas projekto konkursas;
3. Apklausa (žodžiu arba raštu, vykdoma mažos vertės pirkimų atveju);

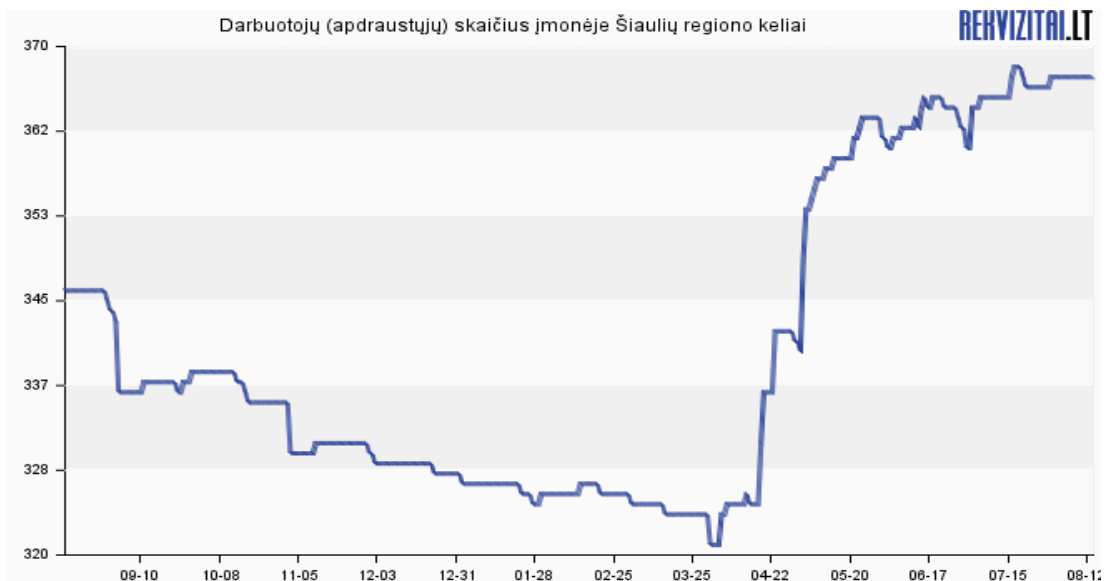
Žmogiškųjų išteklių analizė. Įmonės darbuotojų skaičius bei pokyčiai 2013 metais pateiktas 2.6. paveiksle. Darbuotojų skaičius 2013 metais VSDFV (Valstybinio socialinio draudimo fondo) duomenimis dėl įmonės veiklos sezoniškumo svyruoja nuo maždaug 325 šaltuoju metų sezonu iki

²⁵ VĮ “Šiaulių regiono keliai”(2009) Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės. Šiauliai: VĮ “Šiaulių regiono keliai”.

²⁶ VĮ “Šiaulių regiono keliai”(2010) Viešųjų pirkimų planavimo ir inicijavimo tvarkos aprašas. Šiauliai: VĮ “Šiaulių regiono keliai”.

²⁷ Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2011). Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos Įmonių teisės ir viešųjų pirkimų politikos departamento Viešųjų pirkimų politikos skyrius.

365 šiltuoju laikotarpiu. Ypatingas darbuotojų skaičiaus sumažėjimas nurodytas lapkričio-kovo mėnesiais, kai dauguma kelių priežiūros darbų dėl savo specifikos negali būti atliekami žiemą.

2.6 pav. Darbuotojų (apdraustųjų) skaičius įmonėje 2013 metais.

Šaltinis: Įmonių katalogas "Lietuvos įmonės". [žiūrėta 2013-08-07]. Prieiga per internetą:

<http://rekvizitai.vz.lt/imone/siauliu_regiono_keliai/darbuotoju-skaicius/>.

2010 metais įmonėje įdiegta kokybės, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos kokybės sistema. Remiantis šios sistemos dokumentuose nurodytais reikalavimais, darbuotojams sudaromos saugios darbo sąlygos, vykstant veiklą laikomasi aplinkosaugos ir kokybės reikalavimų.

Įmonėje supaprastintus pirkimus vykdo perkančiosios organizacijos vadovo įsakymu²⁸ sudaryta 2.2 lentelėje nurodyta komisija, kurią sudaro 4 skirtingų sričių specialistai:

2.2. lentelė

VĮ "Šiaulių regiono keliai" viešųjų pirkimų komisija

Funkcijos viešųjų pirkimų komisijoje	Pareigos
Komisijos pirmininkas	Direktorius pavaduotojas komercijai ir turto valdymui
Komisijos sekretorė-narė	Viešųjų pirkimų organizatorė
Komisijos narys	Vyriausiasis mechanikas
Komisijos narė	Ekonominio planavimo specialistė

Šaltinis: VĮ "Šiaulių regiono keliai"(2010). Direktorius įsakymas dėl viešųjų pirkimų komisijos paskyrimo". 2010 m. gegužės 4 d., Nr. V-169. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".

Pirkimų organizatoriais paskirti 2.3 lentelėje nurodyti VĮ "Šiaulių regiono keliai" tarnybų vadovai:

2.3. lentelė

²⁸ VĮ "Šiaulių regiono keliai"(2010). Direktorius įsakymas dėl viešųjų pirkimų komisijos paskyrimo". 2010 m. gegužės 4 d., Nr. V-169. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".

VI “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų organizatoriai

Funkcijos viešųjų pirkimų sistemoje	Pareigos
Viešųjų pirkimų organizatorius	Šiaulių kelių tarnybos viršininkas
Viešųjų pirkimų organizatorius	Radviliškio kelių tarnybos viršininkas
Viešųjų pirkimų organizatorius	Kelmės kelių tarnybos viršininkas
Viešųjų pirkimų organizatorius	Pakruojo kelių tarnybos viršininkas
Viešųjų pirkimų organizatorius	Akmenės kelių tarnybos viršininkas
Viešųjų pirkimų organizatorius	Joniškio kelių tarnybos viršininkas

Šaltinis: VI “Šiaulių regiono keliai” supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės (2011). Šiauliai: VI “Šiaulių regiono keliai”.

Mažos vertės pirkimus vykdo viešųjų pirkimų komisija arba pirkimo organizatorius. Komisijos pirmininku ir jos nariais, viešųjų pirkimų organizatoriais skiriami nepriekaištingos reputacijos asmenys. Komisija dirba pagal perkančiosios organizacijos vadovo patvirtintą komisijos darbo reglamentą (2011), sprendimus priima savarankiškai. Paskirti komisijos nariai bei pirkimų organizatoriai yra pasirašę nešališkumo deklaraciją (magistro darbo priedas Nr. 2) ir konfidencialumo pasižadėjimą (magistro darbo priedas Nr. 3).

Už pirkimų organizavimą ir įgyvendinimą atsakingi įmonės darbuotojai veiklą organizuoja ir vykdo vadovaujantis LR Viešųjų pirkimų įstatymu ir įmonės direktoriaus patvirtintomis VI “Šiaulių regiono keliai” supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis:

1. Nustatyta tvarka viešai skelbia apie įmonės organizuojamus pirkimus;
2. Pagal nustatytus reikalavimus rengia pirkimo dokumentus (išskyrus atvejus, kai apklausa vykdoma žodžiu);
3. Vykdo tiekėjų kvalifikacijos patikrinimą (išskyrus atvejus numatytus Įmonės pirkimo taisyklėse, kai tiekėjų kvalifikacija netikrinama);
4. Nagrinėja ir vertina gaunamus pasiūlymus;
5. Rengia ir sudaro pirkimo sutartis;
6. Dokumentuoja pirkimus ir rengia ataskaitas;
7. Informuoja konkurse dalyvavusius tiekėjus apie konkurso rezultatus;
8. Sprendžia pirkimo procese iškilusius ginčus, atstovauja įmonę jų sprendimo procese.

Pirkimo dokumentus rengia komisija arba pirkimo organizatorius. Pirkimo dokumentus rengiantys asmenys turi teisę gauti iš perkančiosios organizacijos darbuotojų visą informaciją, reikalingą pirkimo dokumentams parengti ir supaprastinto pirkimo procedūroms atlikti. Pirkimo dokumentai nerengiami, kai apklausa vykdoma žodžiu.

Ryšių sistemos analizė. Įmonėje veikia buhalterinės apskaitos programos, apskaita yra necentralizuota - kiekviena kelių tarnyba apskaitą veda savarankiškai. Įmonėje įdiegta dokumentų valdymo sistema “Kontora”, kurios pagalba įvairūs dokumentai (sutartys, įsakymai ir kt.) registruojami ir prieinami atsakingiems administracijos ir kelių tarnybų darbuotojams.

Perkančioji organizacija viešuosius pirkimus vykdo savarankiškai, neteikia įgaliojimų kitoms perkančiosioms organizacijoms. Pagal LR Viešųjų pirkimų įstatymą (Žin., 1996, 84-2000) perkančiosioms organizacijoms suteikta galimybė vykdyti supaprastintus pirkimus per Centrinę perkančiąją organizaciją (CPO)²⁹, tačiau kol kas tokių pirkimų nevykdyta.

Visi įmonės viešieji pirkimai vykdomi per centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą, išskyrus nemažą dalį mažos vertės pirkimų. Dažniausiai, įvertinus pirkimo apimtį, pasirenkamas supaprastinto atviro konkurso arba apklausaos pirkimo būdas. Neplaniniai mažos vertės pirkimai (medžiagų, inventoriaus, atsarginių dalių pirkimai ir pan.) yra atliekami pirkimų organizatorių supaprastintos apklausos tvarka, t.y. įvertinus prekę, paslaugą ir jų kainą pardavimo vietoje. Dėl laiko stokos ir prekių ar paslaugų įvairovės bei mažos apimties, detali apklausa neatliekama ir papildomais dokumentais neįforminama.

Įmonė skelbimus apie supaprastintus pirkimus, kuriuos pagal Viešųjų pirkimų įstatymą numatyta paskelbti viešai, skelbia „Valstybės žinių” priede „Informaciniai pranešimai” ir Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS)³⁰. Kiekvieno atlikto supaprastinto pirkimo skelbimai, komisijos posėdžių protokolai, pranešimai konkursų dalyviams registruojami viešųjų pirkimų dokumentų registre. Kai pirkimą vykdo komisija, kiekvienas jos sprendimas protokoluojamas. Kai pirkimą vykdo Pirkimo organizatorius, pildoma supaprastinto pirkimo pažyma, išskyrus atvejus kai sutartis sudaroma žodžiu.

Paraiškos, pasiūlymai, pirkimo dokumentai, paraiškų ir pasiūlymų nagrinėjimo bei vertinimo dokumentai, pirkimo sutartys ir kiti su pirkimu susiję dokumentai, nepaisant jų pateikimo būdo, formos ir laikmenos, saugomi Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo nustatyta tvarka, t.y. ne mažiau kaip 4 metai nuo pirkimo pabaigos. Įmonė už kiekvieną supaprastintą pirkimą raštu pateikia pirkimo procedūrų ataskaitą Viešųjų pirkimų tarnybai, pagal jos nustatytas formas ir reikalavimus. Ši ataskaita neteikiama kai atliekamas mažos vertės pirkimas. Kiekvienais metais VĮ “Šiaulių regiono keliai” pateikia Viešųjų pirkimų tarnybai visų per finansinius metus atliktų pirkimų ataskaitą.

Vidaus kontrolės sistemos analizė. Įmonėje direktoriaus įsakymu patvirtinta vidaus sistemos kontrolės organizavimo tvarka, kuri apima visų darbuotojų ir jų darbo procesų kontrolę. Pagal patvirtintą planą atliekami vidaus auditai. Remiantis audito ataskaitoje pateiktomis pastabomis, tobulinami viešųjų pirkimų vykdymo procesai bei tvarka. Kaip kelias iš pastabų galima paminėti vidinių įmonės dokumentų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų vykdymo tvarką, atnaujinimas (žr. 2.4 lentelę). Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijomis, pasikeitusiomis LR Viešųjų

²⁹ Centrinis Viešųjų pirkimų portalas. [žiūrėta 2012-06-19]. Prieiga per internetą: http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_profile&Itemid=86.

³⁰ Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema. [žiūrėta 2012-06-19]. Prieiga per internetą: <https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout=>>.

pirkimų įstatymo nuostatomis ir auditoriaus pasiūlymais atnaujintas VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentas, Viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo tvarkos aprašas, supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės. Vadovaujantis Viešųjų pirkimų organizavimą ir vykdymą reglamentuojančios dokumentacijos įvertinimo vidaus audito ataskaitoje pateiktomis rekomendacijomis atlikti šie dokumentų pakeitimai:

2.4 lentelė

Įmonės viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančių dokumentų pakeitimai

Dokumento pavadinimas	Pakeitimų aprašymas	Norminiai aktai kuriais vadovautasi
VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Papildytas VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešojo pirkimo komisijos atliekamų funkcijų aprašymas – pirkimo dokumentų rengimas, pirkimo paskelbimas, tiekėjų informavimas, pasiūlymų vertinimas, ataskaitų teikimas. (6. punktas). 2. Patikslintas viešojo pirkimo komisijos posėdžių teisėtumo apibrėžimas (12. punktas). 3. Įtrauktas Viešųjų pirkimų tarnybos nurodymas dėl komisijos narių supažindinimo su Etiško elgesio viešuosiuose pirkimuose mokomąja priemone (10. punktas). 	<p>LR Viešųjų pirkimų įstatymas (aktuali redakcija).</p> <p>2011 m. kovo 31 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-44 patvirtintas Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų priedas “Viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas”.</p>
VĮ “Šiaulių regiono keliai” supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės	<ol style="list-style-type: none"> 1. Patikslinti taisyklėse naudojamų sąvokų apibrėžimai (12. punktas). 2. Patikslinta pirkimo paraiškų rengimo tvarka (21. punktas). 3. Pakeista tiekėjų informavimo apie pirkimų rezultatus tvarka, kaip pirkimo sutarties suma iki 10000,00 Lt be PVM (51. punktas). 4. Papildyta žodinės sutarties sudarymo ir keitimo galimybė be viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo kai sutarties vertė iki 10000,00 Lt be PVM (54.,56. punktai). 5. Papildyti reikalavimai dėl sutarties atidėjimo netaikymo kai sutarties suma iki 10000,00 Lt be PVM (55. punktas). 6. Pakeistas minimalus tiekėjų pasiūlymų pateikimo terminas (75. punktas), įsigaliosiantis nuo 2012 sausio 1 d. 7. Patikslinta mažos vertės pirkimo sąvoka (91.2 punktas.) 8. Papildyti sutarties vykdymo reikalavimai (108-111. punktai) 9. Nurodyti darbuotojai, atsakingi už viešųjų pirkimų ataskaitų, viešųjų pirkimų vykdymą reglamentuojančių dokumentų rengimą (112., 118. punktai) 	<p>LR Viešųjų pirkimų įstatymas (aktuali redakcija).</p> <p>2010 m. gruodžio 31 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-181 patvirtintos Viešųjų pirkimų organizavimo perkančiosiose organizacijose pavyzdinės taisyklės.</p>
VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo ir organizavimo tvarkos aprašas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentas papildytas teisės aktų nuorodomis, kuriomis vadovaujama planuojant ir vykdant viešuosius pirkimus (1., 3. punktai). 2. Patikslinta pirkimo dokumentų rengimo (8. punktas) ir sutarčių sudarymo tvarka (18.,19 punktai). 3. Papildyta informacija, kurią pirkimo iniciatorius privalo pateikti inicijuodamas pirkimą (9. punktas). 4. Papildyti reikalavimai dėl techninių specifikacijų rengimo (9.6. punktas). 5. Numatytas reikalavimas Viešojo pirkimo komisijai pildyti tikrinimo lapą kai prekių pirkimo suma virš 200 tūkst. (be PVM), o darbų pirkimas virš 1000 tūkst. (be PVM) ir pateikti jį įmonės direktoriui (17. punktas). 	<p>LR Viešųjų pirkimų įstatymas (aktuali redakcija).</p> <p>2010 m. gruodžio 31 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-181 patvirtintos Viešųjų pirkimų organizavimo perkančiosiose organizacijose pavyzdinės taisyklės.</p>

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis VĮ “Šiaulių regiono keliai” 2011-08-05 vidaus audito ataskaitos pastabomis.

Viešųjų pirkimų dokumentų keitimą, kaip nurodyta 2.4 lentelėje, įtakoja LR Viešųjų pirkimų įstatymo pakeičiai bei Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijos. Remiantis teisės aktų pakeitimais ir rekomendacinio pobūdžio dokumentais, nuolat vykdomi viešųjų pirkimų tvarkos atnaujinimai.

2.4. lentelėje nurodytais pakeitimais patikslintas viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentas pagal 2011 m. kovo 31 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-44 patvirtintas Viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijas. Remiantis 2010 m. gruodžio 31 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-181 patvirtintomis Viešųjų pirkimų organizavimo perkančiosiose organizacijose pavyzdinėmis taisyklėmis bei LR Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais, patikslintos VĮ “Šiaulių regiono keliai” supaprastintų pirkimų taisyklės bei viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo ir organizavimo tvarkos aprašas. Nurodyti pakeičiai ypač palengvino supaprastintų mažos vertės pirkimų iki 10 000,00 Lt be PVM vykdymo tvarką:

1. Neprivaloma tiekėjų raštu informuoti tiekėjų apie pasiūlymų eilę;
2. Netaikomas 15 kalendorinių dienų sutarties pasirašymo atidėjimo terminas;
3. Įtvirtinta galimybė tokios vertės sutartį sudaryti žodžiu.

Tai labai aktualu VĮ “Šiaulių regiono keliai” kelių tarnybų viešųjų pirkimų organizatoriams, kurie vykdo nedidelės vertės pirkimus (dažniausiai iki 10 000,00 Lt)

Įmonėje veikia bendra vidaus kontrolės sistema pagal LST EN ISO 9001:2008, LST EN ISO 14001:2005, LST 1977:2008 (BS OHSAS 18001:2007). Kokybės vadove (2010) aprašyta įmonės veikla ir reikalavimai kurių turi būti laikoma. Vienoje iš procedūrų “Pirkimas. Perkamų produktų ir paslaugų valdymas” išdėstyta pirkimų organizavimo, vykdymo bei kontrolės tvarka. Vykdomi vidaus ir išoriniai auditai, kurių metu nustatčius pažeidimus, taisomos neatitiktys kokybės sistemos reikalavimams.

Kiekvieno mėnesio pabaigoje viešųjų pirkimų organizatorius pateikia įmonės vadovybei ataskaitą apie einamojo mėnesio įvykdytus viešuosius pirkimus, nurodant tiekėjo pavadinimą, sutarties vertę, sutarties sudarymo datą bei įvykdymo terminą.

SSGG analizė. Atlikus VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizę, galima teigti, kad įmonėje veikia teisės aktų reikalavimus atitinkanti viešųjų pirkimų organizavimo sistema. Didelę įtaką šiai sistemai turi teisės aktų kaita, kurios pakeičiai sąlygoja didesnę klaidų tikimybę viešuosiuose pirkimuose, todėl siekiant palaikyti reikiamą tvarką, būtina analizuoti besikartojančias problemas ir, remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijomis, kitų organizacijų gerąja praktika, ieškoti galimybių jas spręsti.

VĮ “Šiaulių regiono keliai” SSGG analizės rezultatai pateikti 2.5 lentelėje:

VI „Šiaulių regiono keliai” SSGG analizė

Stiprybės	<p>1. Viešieji pirkimai vykdomi pagal LR galiojančius teisės aktus, reaguojama į jų pakeitimus, taikomos Viešųjų pirkimų įstatyme reglamentuojamos naujos viešųjų pirkimų srityje, remiamasi Viešųjų pirkimų tarnybos teikiamomis rekomendacijomis.</p> <p>2. Vidaus dokumentuose nustatyta įmonės viešųjų pirkimų organizavimo tvarka, paskirti atsakingi darbuotojai, sudaryta įmonės viešųjų pirkimų komisija, paskirti pirkimų organizatoriai.</p> <p>3. Už viešųjų pirkimų vykdymą atsakingiems darbuotojams suteikiamos visos reikalingos priemonės ir įgaliojimai šioms funkcijoms vykdyti, galimybės tobulėti, konsultuotis viešųjų pirkimų klausimais su šios srities specialistais.</p> <p>4. Nuo 2010 metų visi viešieji pirkimai (išskyrus mažos vertės pirkimus) vykdomi elektroniniu būdu. Perkėlus viešųjų pirkimų vykdymą į elektroninę erdvę sumažinama rizika dėl viešųjų pirkimų skaidrumo ir korupcijos apraiškų.</p>
Silpnybės	<p>1. Vykdamas viešuosius pirkimus atsiranda ne tik viešųjų pirkimų ir sutarčių teisę išmanančių specialistų, bet ir specialistų, turinčių atitinkamą kvalifikaciją tam tikroje specializuotoje srityje. Kadangi viešųjų pirkimų organizavimas šioje įmonėje pagrindinės pareigos yra tik vienam darbuotojui, kiti atsakingi darbuotojai viešųjų pirkimų vykdymui turi galimybę skirti labai nedaug darbo laiko.</p> <p>2. Įmonėje dėl nepakankamo prekių ar paslaugų asortimento nevykdomi centralizuoti pirkimai (pirkimai per centrinę perkančiąją organizaciją CPO), pirkimai iš socialinių įmonių (pagal LR įstatymą šių pirkimų vertė turi sudaryti 5 procentus nuo bendros įvykdytų viešųjų pirkimų vertės).</p> <p>3. Nuolatinė viešuosius pirkimus reglamentuojančios teisinės bazės kaita sąlygoja dalyvių bei pirkimo organizatorių klaidas.</p>
Galimybės	<p>1. Didėjančios viešųjų pirkimų apimtys, besikeičianti viešųjų pirkimų teisinė bazė reikalauja aukštos kvalifikacijos specialistų. Įmonei ir toliau suteikiant galimybę tobulėti (seminarai, mokymai, konsultacijos) šios srities specialistams viešųjų pirkimų pokyčių taikymas gali būti lengvesnis ir efektyvesnis.</p> <p>2. Išanalizavus dažniausiai daromas klaidas atsirastų galimybė jas numatyti ir išvengti ateityje.</p> <p>3. Remiantis gera viešųjų pirkimų praktika, galima patobulinti įmonės viešųjų pirkimų sistemą ir efektyviau valdyti viešųjų pirkimų planavimo bei vykdymo procesus.</p>
Grėsmės	<p>1. Dažna viešųjų pirkimų veiklą reglamentuojančių teisės aktų kaita yra vienas išorinių veiksnių, keliančių tam tikrą grėsmę viešųjų pirkimų principų (lygiateisiškumo, nediskriminavimo, skaidrumo, abipusio pripažinimo ir proporcingumo) įgyvendinimui. Tai sąlygoja būtinybę tikslinti įmonės vidaus dokumentus, perkvalifikuoti viešųjų pirkimų specialistus ir atlikti atitinkamus pakeitimus viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.</p> <p>2. Sudarant (ypatingai jei jos ilgalaikės) sutartis gali kilti klausimų dėl bendro kainų lygio kitimo, papildomų darbų ar paslaugų apmokėjimo, terminų pratęsimo, todėl įvertinant ankstesnę patirtį šias sąlygas būtina detaliai aptarti viešųjų pirkimų sutartyse.</p>

Šaltinis: Sudarė R. Šimalytė.

2.4. Viešųjų pirkimų vykdymo pokyčiai VI “Šiaulių regiono keliai”

Keičiantis Viešųjų pirkimų įstatymui, viešųjų pirkimų vykdymo tvarka įmonėje nuolat kinta. Redaguojamos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, į pirkimo sąlygas įtraukiami aplinkosaugos kriterijai, pirkimai vykdomi elektroniniu būdu.

2.6 lentelėje nurodyti pagrindiniai 2009-2011 metų įstatymo pakeitimai komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms. Po minėtų pakeitimų perkančiosios organizacijos įgalios laikytis ne tik pagrindinių Viešųjų pirkimų įstatymo principų, tačiau viešuosius pirkimus vykdyti griežtai laikantis įstatymo, apie pirkimus skelbti informaciją viešai, teikti ataskaitas Viešųjų pirkimų tarnybai.

2.6.lentelė

2009-2011 m. įstatymo pakeitimai komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms

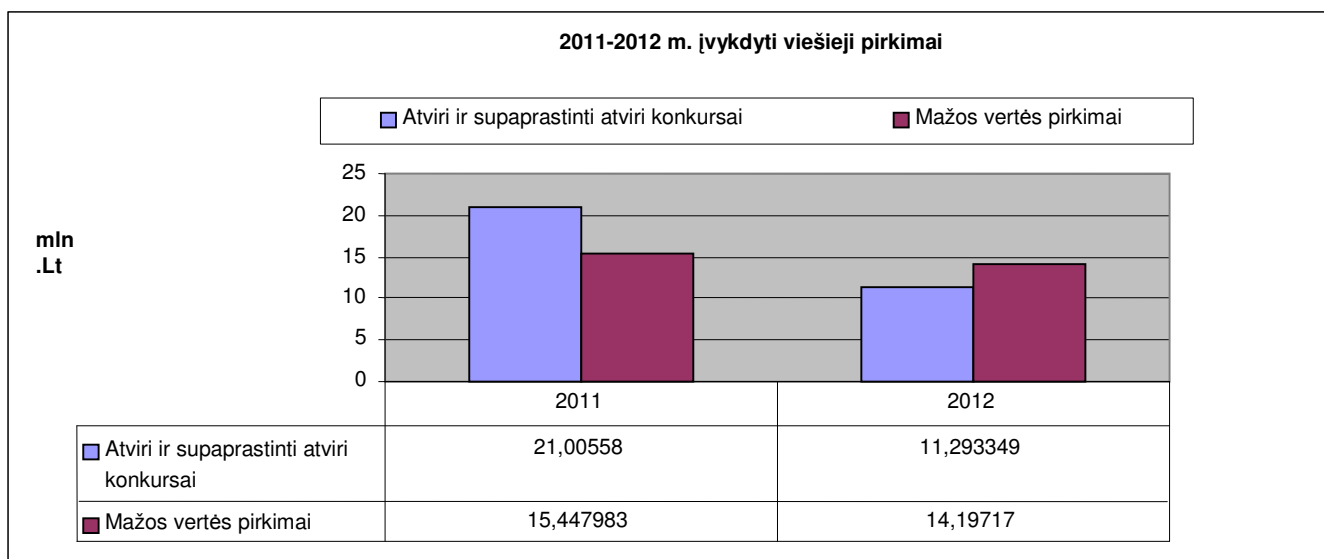
IKI ĮSIGALIOJO PAKEITIMAI	ĮSIGALIOJUS PAKEITIMAMS
Galioja išimtis pirkimams iš susietų įmonių	Išimtis tiesiogiai pirkti iš pavaldžių įmonių apribota sąlygomis: įmonė 100 % priklauso PO; PO ją kontroliuoja kaip savo padalinius; įmonė 90 % pajamų gauna iš veiklos, skirtos PO funkcijoms ir poreikiams
Supaprastinti pirkimai vykdomi pagal PO taisykles, laikantis pagrindinių viešųjų pirkimų įstatymo principų	Supaprastinti pirkimai vykdomi pagal PO taisykles, laikantis pagrindinių viešųjų pirkimų principų bei įstatyme nustatytų reikalavimų
Apie pirkimus skelbiama PO nuožiūra	Apie pirkimus privaloma skelbti. Gali būti neskelbiama tik įstatyme nustatytais atvejais
Teikiama tik metinė ataskaita	Rengiamos ir CVP IS skelbiamos kiekvieno pirkimo (išskyrus mažos vertės pirkimo) procedūrų, sutarčių įvykdymo ataskaitos
Komisija pirkimams atlikti sudaroma PO nuožiūra	Komisija pirkimams atlikti turi būti sudaroma visais atvejais, išskyrus mažos vertės pirkimus
Nepaskirta institucija, kontroliuojanti energijos ir kuro, energijai reikalingų gaminti, pirkimus	Energijos ir kuro, reikalingų energijai gaminti, pirkimus kontroliuoja VPT

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2011). Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos Įmonių teisės ir viešųjų pirkimų politikos departamento Viešųjų pirkimų politikos skyrius.

Vadovaujantis 2009 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusiais Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais dėl komunalinio sektoriaus planuojamų vykdyti pirkimų skelbimo viešai, nuo 2010 m. metiniai viešųjų pirkimų planai skelbiami Centrinėje elektroninėje viešųjų pirkimų sistemoje ir įmonės interneto svetainėje. 2013 m. VI “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų suvestinė pateikta magistro darbo 8 priede.

2009-2011 m. įsigalioję teisės aktų pakeitimai, pateikti 2.6 lentelėje, sugriežtino viešųjų pirkimų tvarką įmonėje. Į supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles įtraukti privalomi Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimai, pirkimai skelbiami viešai, sudaryta nuolatinė viešųjų pirkimų komisija, vykdanči visus (išskyrus mažos vertės) pirkimus, rengiamos ir teikiamos kiekvieno (išskyrus mažos vertės) pirkimo ataskaitos pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Pagal VĮ “Šiaulių regiono keliai” 2011-2012 metų pirkimų ataskaitas, mažos vertės pirkimai sudaro didelę dalį įmonėje vykdomų viešųjų pirkimų. 2011 metais mažos vertės pirkimai sudarė 42,15 % nuo bendros pirkimų vertės, o 2012 metais 55,7 %.

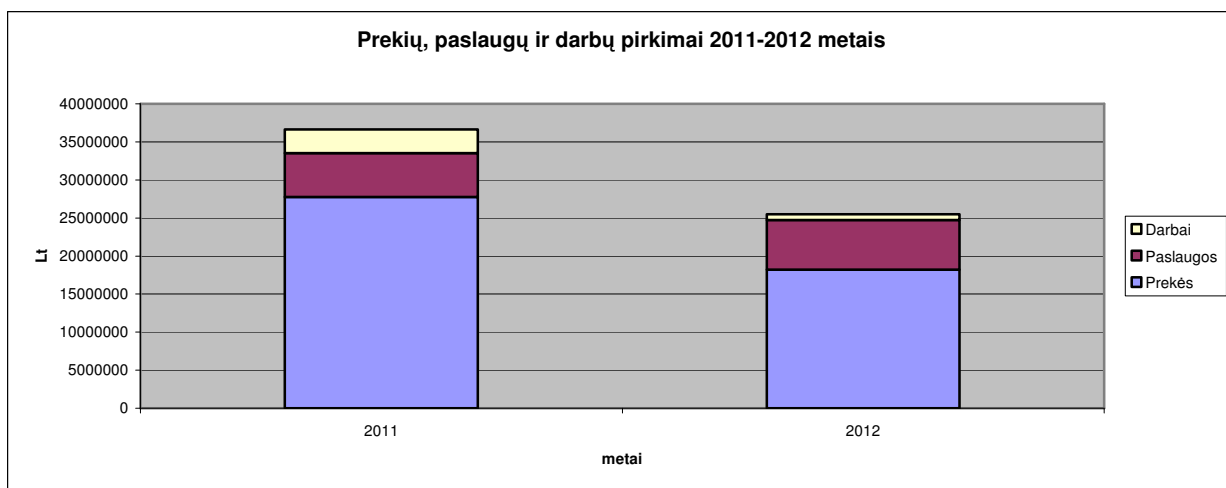
2.7 pav. 2011-2012 m. VĮ “Šiaulių regiono keliai” įvykdyti viešieji pirkimai.

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis 2011 m. ir 2012 m. VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų ataskaitų duomenimis.

Remiantis 2.7 paveiksle pateiktais duomenimis, mažos vertės pirkimo būdas pasirenkamas dažniau nei atviras ar supaprastintas atviras konkursas. Galima daryti prielaidą, kad šio pirkimo būdo pasirinkimą sąlygoja trumpesnės ir paprastesnės pirkimo procedūros.

Sudarant sutartį viešojo pirkimo sutarties galiojimo terminas negali būti ilgesnis kaip 3 metai. Prekes, paslaugas ar darbus įsigyjant mažos vertės pirkimo būdu maksimalus sutarties galiojimo terminas ne visada išnaudojamas, nes viršijama sutarties vertė. Tai ypač aktualu perkant paslaugas, kai pasikeitus tiekėjui atsiranda papildomų rūpesčių bei išlaidų.

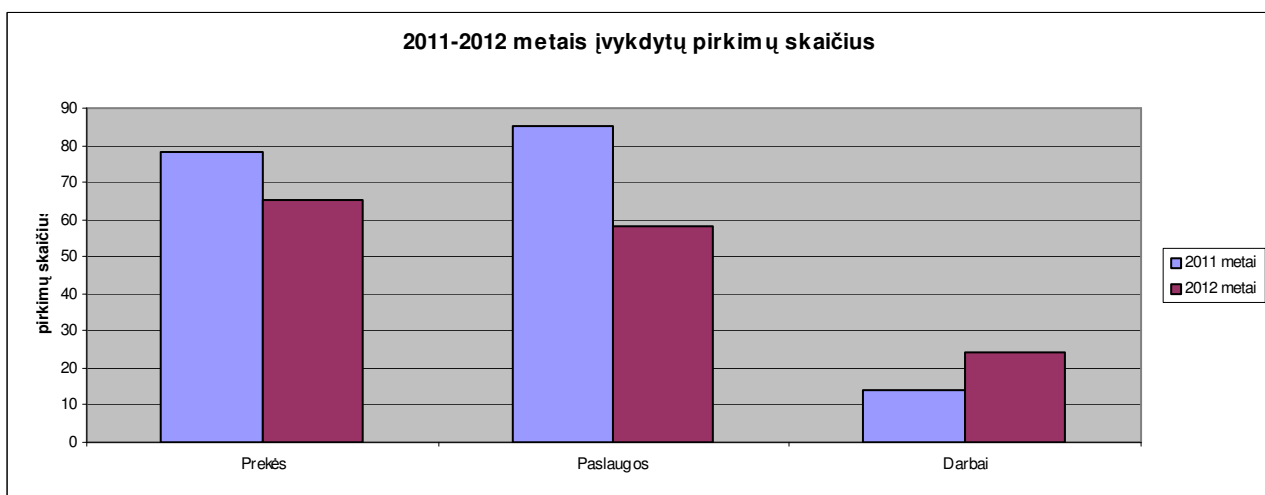
Įmonės įsigyjamų prekių, paslaugų ir darbų pasiskirstymas pagal sutarčių vertes pateiktas 2.8 paveiksle. Skirstant viešuosius pirkimus pagal paslaugas, 2011-2012 metais prekių pirkimai sudaro 74,01 %, paslaugų 19,74 %, o darbų 6,25 % visų per tą laikotarpį atliktų pirkimų sutarčių sumos. Didžiausią darbų pirkimų sutarčių vertę sudaro subrangos darbų pirkimai vykdant rangovinius darbus.

2.8 pav. 2011-2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdyti prekių, paslaugų ir darbų viešieji pirkimai.

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis 2011 m. ir 2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" viešųjų pirkimų ataskaitų duomenimis.

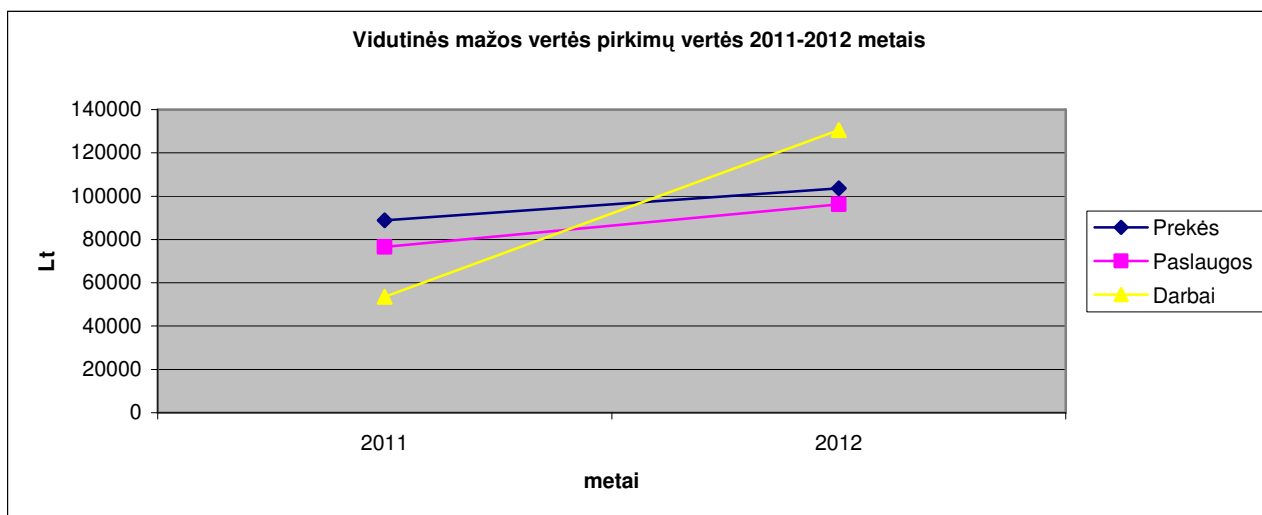
2.8 paveiksle pateiktos 2011 metų ir 2012 metų sutarčių vertės, kurios palyginus proporcingos su tuo laikotarpiu įvykdytu pirkimų skaičiumi (žr. 2.9 pav.). 2011 m. įvykdytų prekių pirkimų skaičius 78, paslaugų 85, darbų 14, o 2012 m. prekių 65, paslaugų 58, darbų lyginant su 2011 metais skaičius padidėjo iki 24 pirkimų per metus.

2.9 pav. 2011-2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdytų viešųjų pirkimų skaičius.

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis 2011 m. ir 2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" viešųjų pirkimų ataskaitų duomenimis.

Lyginant 2011-2012 metų duomenis, 2012 metų vidutinė vieno prekių, paslaugų ir darbų pirkimo vertė padidėjo, 2.10 paveiksle labiausiai atsispindi darbų pirkimų vidutinės vertės padidėjimas. Tai galima paaiškinti poreikio augimu ir nuolat kylančiomis rinkos kainomis.

2.10 pav. 2011-2012 m. vidutinės VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdytų viešųjų pirkimų vertės.

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis 2011 m. ir 2012 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" viešųjų pirkimų ataskaitų duomenimis.

Nuo 2010 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" viešieji pirkimai pradėti vykdyti per Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą (CVP IS). Per 2010-2011 metus įvykdyti 69 elektroniniai pirkimai. Vadovaujantis Centrinio viešųjų pirkimų portalo internetinėje svetainėje www.cvpp.lt pateikiama 2010-2011 m. statistika, VĮ "Šiaulių regiono keliai" vykdant elektroninius pirkimus sudarė 68 sutartis, vidutinis dalyvių skaičius viename pirkime 3, vidutinis pasiūlymų skaičius vienam pirkimui 5,33, vidutinis atmestų pasiūlymų skaičius vienam pirkimui 0,63.

2.11 pav. 2010-2011 m. VĮ "Šiaulių regiono keliai" įvykdyti viešieji pirkimai pagal dalyvių skaičių.

Šaltinis: Centrinis viešųjų pirkimų informacinė sistema. Profiliai. [žiūrėta 2012-01-19]. Prieiga per internetą: http://www.eviesiejipirkimai.lt/?option=com_profile&Itemid=86&task=po_profile&vpt_jarcode=144082929&vpt_cpvcode=&filter_from=2010-01-01&filter_to=2011-12-31.

Kaip pateikta 2.11 paveiksle, tik šešiuose per nurodytą laikotarpį vykdytuose elektroniniuose viešuosiuose pirkimuose dalyvavo vienas tiekėjas, o tai sudaro 12 procentų nuo bendro elektroninių pirkimų skaičiaus. 88 procentus sudaro 2010-2011 metų pirkimai, kuriuose dalyvavo daugiau nei vienas tiekėjas. Vertinant šiuos rezultatus galima teigti, kad pirkimų dokumentuose nustatyti reikalavimai neriboja tiekėjų konkurencijos ir nėra per griežti.

2.12 pav. 2010-2011 m. VI "Šiaulių regiono keliai" viešieji pirkimai pagal dalyvių skaičių ir vertę.

Šaltinis: Centrinis viešųjų pirkimų informacinė sistema. Profiliai. [žiūrėta 2012-01-19]. Prieiga per internetą: <http://www.eviesiejiipirkimai.lt/?option=com_profile&Itemid=86&task=po_profile&vpt_jarcode=144082929&vpt_cpvcode=&filter_from=2010-01-01&filter_to=2011-12-31>.

Vertinant 2010-2011 metų pirkimus pagal jų vertę 2.12 paveiksle pateikta, kad pirkimai, kuriuose dalyvavo tik vienas dalyvis, sudaro 5 procentus nuo bendros įvykdytų elektroninių pirkimų vertės. Lyginant pirkimų skaičių ir vertes, kuriuose dalyvavo vienas tiekėjas, galima teigti, kad didesnės vertės pirkimuose konkurencija yra didesnė – pirkimų skaičius (12 proc.) 2,4 karto viršija pirkimų vertę (5 proc.)

2010 metais vykdydama elektroninius viešuosius pirkimus įmonė sudarė 26 sutartis, vidutinis dalyvių skaičius viename pirkime 3,16, vidutinis atmestų pasiūlymų skaičius vienam pirkimui 0,37. Iš visų 2010 m. įvykdytų pirkimų 5 % pirkimų dalyvavo tik vienas tiekėjas. 2011 metais vykdydama elektroninius viešuosius pirkimus įmonė sudarė 42 sutartis, vidutinis dalyvių skaičius viename pirkime 2,9, vidutinis atmestų pasiūlymų skaičius vienam pirkimui 0,80. Iš visų 2011 m. įvykdytų pirkimų 17 % pirkimų dalyvavo tik vienas tiekėjas.

Palyginus šiuos rodiklius galima pastebėti, kad 2011 m. elektroniniu būdu vykdomų pirkimų ir sudaromų sutarčių skaičius išaugo 61,90 %, tačiau pirkimo dalyvių aktyvumas sumažėjo 8,97 %. Atmestų pasiūlymų skaičius padidėjo daugiau nei du kartus (nuo 0,37 iki 0,80), o pirkimų kuriuose dalyvavo vienas tiekėjas daugiau nei tris kartus (nuo 5 iki 17 procentų visų pirkimų). Bendra sutarčių vertė 2011 m., lyginant su 2010 m., išaugo 3,97 karto. 2010-2011 m. visi elektroniniu būdu vykdyti pirkimai buvo skelbiami viešai, išskyrus mažos vertės pirkimus.

Vertinant pateiktą statistiką, galima teigti, kad 2010 m. VĮ “Šiaulių regiono keliai” vykdyti viešieji elektroniniai pirkimai dalyvių aktyvumo ir reikalavimus atitinkančių pasiūlymų atžvilgiu buvo efektyvesni. VĮ “Šiaulių regiono keliai” kaip perkančiosios organizacijos profilis (sudarytas remiantis 2010-2013 m. viešųjų pirkimų ataskaitomis), kuriame nurodytos didžiausios įmonės sudaryto sutartis, pagrindiniai tiekėjai, pateiktas magistro darbo 8 priede.

2.5. Ekspertų nuostatų rezultatų analizė

Pasak eksperto E1, viešųjų pirkimų tvarka per eilę metų labai pasikeitė. Viešųjų pirkimų teisės aktų reikalavimai griežtėja, didėja dokumentų kiekiai (besikartojantys skelbimai, pranešimai internete ir leidinyje “Valstybės žinios”). Siekiant įgyvendinti vieną iš pagrindinių viešųjų pirkimų skaidrumo principų, perkančiosios organizacijos privalo atlikti daugelį formalių procedūrų, kurioms reikalingos didelės laiko sąnaudos.

Viena iš pagrindinių problemų, taikant viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, E1 nuomone, yra įmonės teisinis statusas – valstybės įmonė, kuriai privalu laikytis viešųjų pirkimų įstatymo ir uždirbti pelno. Įmonė yra perkančioji organizacija ir siekdama dirbti pelningai pati dalyvauja viešuosiuose pirkimuose. Dėl šios priežasties sudėtinga numatyti tolimesnį prekių, paslaugų ar darbų poreikį bei kiekius, kadangi nėra žinoma kiek rangovinių darbų bus daroma. Problema kyla ne tik dėl pirkimų planavimo, bet ir dėl sudarytų viešųjų pirkimų sutarčių įvykdymo. Tai ypač aktualu išigyjant kelių priežiūroje naudojamas medžiagas (skalda, asfaltas). Kuo didesnės darbų apimtys, tuo didesnis medžiagų poreikis, kurį kaip reikalauja LR Viešųjų pirkimų įstatymas, metų pradžioje numatyti neįmanoma. Viršijus sudarytų sutarčių vertes trūksta laiko skelbti naujus viešuosius pirkimus (šiuo atveju dažniausiai pasiekiami tarptautinė viešųjų pirkimų riba ir procedūros gali užsitęsti iki kelių mėnesių).

2.7 lentelė

Tarptautinio pirkimo vertės ribos

Sektorius	Prekės, paslaugos	Darbai
Klasikinio sektoriaus perkančiosios organizacijos	448 864,00 Lt (130 000,00 Eurų) Jei pirkimus vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtinto centrinio valstybinio administravimo sistemai priklausančių perkančiųjų organizacijų sąrašė nurodytos perkančiosios organizacijos. 690 560,00 Lt (400 000,00 Eurų) jei pirkimus vykdo kitos perkančiosios organizacijos.	17 264,00 Lt (5000 000,00 Eurų) kai perkami darbai
Komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijos	1 381 120,00 Lt (400 000,00 Eurų) kai perkamos prekės ar paslaugos arba vykdomas projekto konkursas	17 264,00 Lt (5000 000,00 Eurų) kai perkami darbai

Šaltinis: Advokatų kontora “LAWIN Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai” (2012) Lietuvos Respublikos Viešojo pirkimo įstatymo I-III skyrių komentaras. Vilnius. [žiūrėta 2013-09-02].
Prieiga per internetą: <http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_profile&Itemid=86>.

Kaip pateikta 2.7 lentelėje, 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojusios tarptautinės vertės ribos komunalinio sektoriaus perkančiajai organizacijai perkant prekes ar paslaugas labai skiriasi nuo klasikinės perkančiosios organizacijos tarptautinio pirkimo vertės ribų, o darbų tarptautinio pirkimo vertės riba vienoda. Tarptautinio pirkimo vertės ribos kaip ir mažos vertės pirkimų vertės ribos nuolat didėja, o tai galima paaiškinti pastoviai kylančiomis prekių/paslaugų/darbų kainomis.

Metų pradžioje numatyti didesnę sutarčių vertę netikslinga, nes laimėjus mažiau rangovinių darbų konkursų sutartys liktų neįvykdytos, o prisiimtus įsipareigojimus, nupirkti tam tikrą kiekį medžiagų, perkelti kitiems metams dėl nuolat kintančių kainų nėra galimybės. Kaip nurodyta LR Viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 84-2000) 18 str. 3. punkte, “Sudarant pirkimo sutartį, joje negali būti keičiama laimėjusio tiekėjo pasiūlymo kaina, derybų protokole ar po derybų pateiktame galutiniame pasiūlyme užfiksuota galutinė derybų kaina ir pirkimo dokumentuose bei pasiūlyme nustatytos pirkimo sąlygos”. Nustačius tam tikrus medžiagų įkainius jie nebegali būti keičiami, todėl sutartis tektų nutraukti.

Pasidomėjus, kaip planuojamas poreikis, kuris turi būti įtrauktas į metinį įmonės viešųjų pirkimų planą, ekspertas E1 informavo, kad poreikis formuojamas pagal kelių praėjusių metų prekių ar paslaugų įsigijimo kiekių vidurkius. Technikos, pastatų ir įrenginių remonto darbų metinės apimtys nurodomos įmonės investicijų plane, iš kurio informacija perkeliama į metinį pirkimų planą. Dalį planuojamo poreikio pagal galimybes numato ir įmonės padalinių (kelių tarnybų) vadovai. Neatitikimų tarp realaus ir planuojamo įmonės poreikio atsiranda skaičiuojant planuojamų vykdyti objektų sąmatas. Už skaičiavimus atsakingas skyrius į sąmatas dažnai įtraukia medžiagas ir paslaugas, kurios nenumatytos įmonės metiniame viešųjų pirkimų plane. Kelių tarnybos, atsakingos už darbų vykdymą, tai pastebi tik pradėjus objekto statybą, todėl viešieji pirkimai organizuojami skubotai. Taip pat E1 užsiminė, kad kelių tarnybose planavimas galėtų būti tikslesnis, numatant ne tik stambesnių prekių (įrenginiai, įrankiai), bet ir kitų prekių bei paslaugų poreikį (įvairaus pobūdžio priežiūros paslaugos, kasdien naudojami reikmenys, ūkinės prekės).

Eksperto E1 nuomone, panaši situacija ir dėl dalies darbų perdavimo subrangovams – vadovaujantis Viešųjų pirkimų tarnybos 2013-02-12 informaciniu pranešimu³¹, jeigu perkančioji organizacija pati dalyvauja kitos perkančiosios organizacijos vykdomame viešajame pirkime, ji subteikėjus, subteikėjus, subrangovus turi parinkti taikydama Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas. Šiame pranešime įvardinta galimybė sudaryti preliminarias sutartis su kitais ūkio subjektais įgyvendinama ne visais atvejais, kadangi pagrindiniai medžiagų tiekėjai bei galimi subrangovai vykdo veiklą panašioje srityje ir viešuosiuose pirkimuose dalyvauja bei konkuruoja savarankiškai. Atsisakyti rangovinių darbų būtų netikslinga, nes jie sudaro didelę (apie 30 proc.) įmonės pajamų

³¹ Viešųjų pirkimų tarnyba “Dėl subrangovų, subteikėjų parinkimo kai tiekėjas turi perkančiosios organizacijos statusą”, [žiūrėta 2013-08-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921124&cid=121189211515&sid=1&lan=LT>>.

dalį. Siekiant nepažeisti įstatymo nuostatų, prekės, paslaugos ir darbai (subrangos) įsigijami apklausos būdu. Apklausos įvykdymo terminai daug trumpesni nei viešai skelbiamų konkursų, todėl kol kas nekilo problemų dėl subrangos rangoviniams darbams įsigijimo, bet norint subrangovams perduoti didesnės vertės darbus, turėtų būti skelbiamas viešas pirkimas, kurį įvykdyti greičiausiai nebūtų įmanoma spėti.

LR Viešųjų pirkimų įstatymo I-III skyrių 2012 m. komentaro (2012), pateikto LR Ūkio ministerijos interneto svetainėje, skyriuje dėl komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų paaiškinama, kad “jeigu subjektai veikia rinkoje, kurią tiesiogiai veikia konkurencija, ūkio subjektui sukuriama pagrindas konkuruoti, kas savo ruožtu lemia kad jis lėšas naudos racionaliausiu būdu, todėl nėra pagrindo jas įpareigoti pirkimus vykdyti pagal viešojo pirkimo procedūras. Subjektai, veikiantys komunaliniame sektoriuje, iš esmės savo veiklą vykdo labiau konkurenciniais pagrindais. Tai lemia, kad nors komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijos privalo laikytis pagrindinių viešųjų pirkimų įstatymo principų, joms turi būti suteikiama daugiau lankstumo, kadangi teigtina, kad tam tikras rinkas gali veikti konkurencija”.

Gavus viešųjų pirkimų tarnybos leidimą netaikyti viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų rangoviniams darbams reikalingų prekių, paslaugų, darbų įsigijimui, būtų laikomasi numatyto metinio įmonės pirkimų plano, sumažėtų viešųjų pirkimų vertės (galima taikyti paprastesnius pirkimo būdus), nebūtų viršijamos sutarčių sumos.

Visi įmonės pirkimai vykdomi pasiūlymus vertinant pagal mažiausios kainos pasiūlymų vertinimo kriterijų, todėl tenka apsvarstyti kiekvieną techninių reikalavimų punktą, siekiant įsigyti ne pačią pigiausią, o tikrai kokybišką prekę ar paslaugą. Pasidomėjus apie galimą ekonominio naudingumo pasiūlymo vertinimo kriterijaus taikymą, ekspertas E3 atskleidė, kad toks vertinimo pasirinkimas iššauktų daug tiekėjų ginčų, be to sudėtinga nustatyti formulę, kaip tas ekonominis naudingumas turėtų būti matuojamas. VI “Šiaulių regiono keliai”, kaip ir daugumoje kitų perkančiųjų organizacijų šis būdas nėra populiarus, nes tiekėjai vis aktyviau gina savo interesus ir bet kokiais būdais stengiasi įrodyti, kad jų siūloma prekė pati geriausia. Ši situacija sąlygoja galimas tiekėjų pretenzijas, ginčus, o to pasekoje būtų vilkinamos pirkimų procedūros.

Pasidomėjus apie teisės aktuose bei rekomendacijose minimų viešųjų pirkimų naujovių (žalieji, inovatyvūs, socialiniai pirkimai) taikymą, Ekspertas E2 informavo, kad vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimais dėl aplinkosauginių reikalavimų taikymo, nuo 2011 m. į pirkimo sąlygas įtraukiami aplinkosaugos kriterijai (perkant kelių priežiūros techniką, kompiuterinę įrangą).

Vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 84-2000) 91 straipsniu, įmonė vykdydama viešuosius pirkimus, ne mažiau kaip 5 procentus nuo visų pirkimų vertės privalo įsigyti prekių, paslaugų arba darbų iš socialinių įmonių. Ekspertas E1 pabrėžė, kad sudėtinga įvykdyti šį reikalavimą dėl pirkimų iš socialinių įmonių, nes minėtos įmonės negali pasiūlyti įmonei reikalingų

prekių dėl specifinės veiklos srities ir poreikių. Prieš kelis metus buvo įsigyti gaminiai iš vienos šių įmonių, tačiau sumažėjus tokių prekių poreikiui, ekonomiškai nenaudinga įsigyti po kelias tokias prekes, dėl susidarančių didelių transportavimo kaštų.

Planuojant viešąjį kompiuterinės įrangos pirkimą, su ekspertu E4 apsvairstyta galimybė įsigyti prekes per Centrinę perkančiąją organizaciją, tačiau, įvertinus siūlomą asortimentą, nuspręsta pirkimą organizuoti įprastu būdu. Pasak eksperto E4, ateityje įsigaliojus reikalavimui visas siūlomas prekes įsigyti per Centrinę perkančiąją organizaciją, gali kilti sunkumų dėl riboto ir neatitinkančio perkančiosios organizacijos poreikio asortimento.

Pasidomėjus apie įmonėje vykdomų sutarčių kontrolę, ekspertas E5 pažymėjo, kad visos gautos sąskaitos patikrinamos pagal sutartyse nurodytus įkainius ir sąlygas. Ši kontrolė užima daug laiko, tačiau visiškai pasitikėti tiekėjų sąžiningumu bei teisumu neįmanoma. Tai ypač pastebima vykdant ilgalaikes (preliminarias 1-3 metų galiojimo laiko) sutartis, kai sutartyje nurodyta nuolaida prekėms nepritaikoma arba pritaikoma dirbtinai, prieš tai padidinus prekės kainą. Vieno iš susirinkimų metu net buvo aptarta galimybė išpėti tokius tiekėjus apie galimą sutarties nutraukimą, jei tokia situacija kartosis.

Ekspertas E2 įvardijo, kad nesusipratimų pasitaiko ir dėl pagal preliminaras sutartis perkamų prekių rūšių, kai tiekėjų prie sutarčių pateiktuose kainynuose tokių prekių nėra, o apskaitą vedantys asmenys neturi kaip jų patikrinti pagal sutartis. Dėl didelio prekių ir paslaugų asortimento (pvz. mechanizmų ir technikos detalės, remonto paslaugos) sunku numatyti planuojamų įsigyti prekių ar paslaugų poreikį. Dar vienas pirkimų organizavimą apsunkinantis dalykas yra kelių tarnybų teritorinis pasiskirstymas skirtinguose Šiaulių regiono rajonuose – toms pačioms prekėms ar paslaugoms įsigyti reikalingi atskiri tiekėjai skirtingose vietose. Ekspertas E5 papildė, kad įmonės apskaita decentralizuota, kiekviena kelių tarnyba veikia kaip atskiras ūkio subjektas ir veda apskaitą atskirai, todėl prekių, paslaugų ir tiekėjų įvairovė apsunkina viešųjų pirkimų kontrolę.

E1 atkreipė dėmesį, kad pirkimų organizatoriai dėl informacijos trūkumo ir laiko stokos nelabai noriai organizuoja pirkimus savarankiškai (tiekėjų apklausas raštu), nors jiems pagal suteiktus įgaliojimus tai leidžiama. Pirkimai vykdomi pagal galiojančias sutartis, o atsiradus kitokių prekių poreikiui, kyla klausimas - reikalinga raštiška apklausa ar ne. Viešųjų pirkimų įstatymas numato galimybę iki 10 000,00 Lt be PVM vykdyti pirkimus žodinės apklausos būdu nesudarant pirkimo-pardavimo sutarčių, tačiau dėl decentralizuotos įmonės apskaitos sudėtinga vykdyti bendrų pirkimo verčių kontrolę. Šiuo atveju, pasinaudojus įstatyme numatyta išimtimi, yra tikimybė viršyti nustatytą vertę. Dėl šios priežasties apsunkinama ir vykdomų bei įvykdytų sutarčių kontrolė. Informacija apie įvykdytas sutartis renkama iš vykdytojų žodžiu. Teikiant įvykdytų sutarčių ataskaitas viešųjų pirkimų tarnybai, sutarčių vykdymą kontroliuojantis darbuotojas tiksliais duomenimis surinkti naudojasi iš buhalterinės apskaitos programos gauta informacija.

Eksperto E1 nuomone, nuolatinė viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų kaita, per vėlai surinkus informaciją apie įsigaliojusius pakeitimus, sąlygoja galimus pažeidimus, taip pat tiekėjų klaidas, dėl kurių pailgėja pirkimo procedūros tikslinant pasiūlymus arba jie turi būti atmetami (pvz. dėl pasikeitusios tiekėjo Sąžiningumo deklaracijos, kurią dauguma tiekėjų pateikia senesnės formos), nors pasiūlymas atitinka daugelį kitų vertinimo kriterijų. Siekiant nuolat rinkti informaciją apie viešųjų pirkimų naujoves, sekami Viešųjų pirkimų tarnybos informaciniai pranešimai, darbuotojai dalyvauja viešųjų pirkimų seminaruose, kurie ne visada pateisina lūkesčius, o įmonei kainuoja nemažas lėšas.

Apibendrinant pokalbių su ekspertais metu gautą informaciją, galima išskirti tokias pagrindines viešųjų pirkimų įgyvendinimo problemas ir jas lemiančias priežastis:

1. Nuolat atnaujinami teisės aktai sąlygoja klaidų viešuosiuose pirkimuose tikimybę, o girežtėjantys reikalavimai – ilgesnes procedūras ir sudėtingesnę dokumentavimą.
2. Dėl sunkiai prognozuojamo poreikio (neįmanoma numatyti rangovinių darbų apimčių) sudėtinga suplanuoti viešuosius pirkimus.
3. Vengiama vykdyti pirkimus per CPO bei pirkimus iš socialinių įmonių dėl siauro prekių/paslaugų asortimento.
4. Įmonės padaliniais (kelių tarnyboms) veikiant kaip atskiriems ūkio subjektams skirtinguose rajonuose didėja tiekėjų bei prekių/paslaugų poreikio įvairovė, apsunkinanti viešųjų pirkimų kontrolę.
5. Trūksta išankstinės informacijos apie įmonės padalinių poreikius, todėl viešieji pirkimai turi būti organizuojami paskubomis.

2.8 lentelė

Viešųjų pirkimų eksperto E6 pateiktos pastabos ir rekomendacijos

Pastabos	Rekomendacijos
1. Organizacijoje nėra aiškios mažos vertės viešųjų pirkimų kontrolės sistemos, todėl yra nemaža tikimybė pažeisti įstatymą pasirenkant netinkamą pirkimo būdą.	Parengti įvykdytų pirkimų žurnalą, pagal kurį būtų galima įvertinti jau įvykdytų pirkimų, tais metais, vertes pagal BVPŽ kodus, paslaugų kategorijas arba pirkimo organizatorius.
2. Organizacijoje nėra aiškios vykdomų sutarčių kontrolės sistemos, už sutarčių įgyvendinimą atsakingi darbuotojai nutolusiuose padaliniuose, todėl yra nemaža tikimybė pažeisti įstatymą viršijant sudarytų sutarčių vertes.	Parengti sutarčių kontrolės žurnalą, pagal kurį būtų galima įvertinti už kokią sumą jau nupirkta prekių/paslaugų/darbų, įvertinti ar neviršijami kiekiai ir sutarčių vertės numatytos pirkimo dokumentuose. Numatyti galimai didesnes pirkimų vertes, kad padidėjus poreikiui nebūtų viršijamos sudarytų sutarčių sumos.
3. Visų padalinių (kelių tarnybų) viešieji pirkimai ir jų įvykdymas turi būti registruojami bendrame įmonės pirkimų žurnale.	Parengti viešųjų pirkimų dokumentavimo/archyvavimo tvarką ir numatyti kokia tvarka padaliniai perduoda viešųjų pirkimų dokumentus administracijos paskirtam asmeniui.

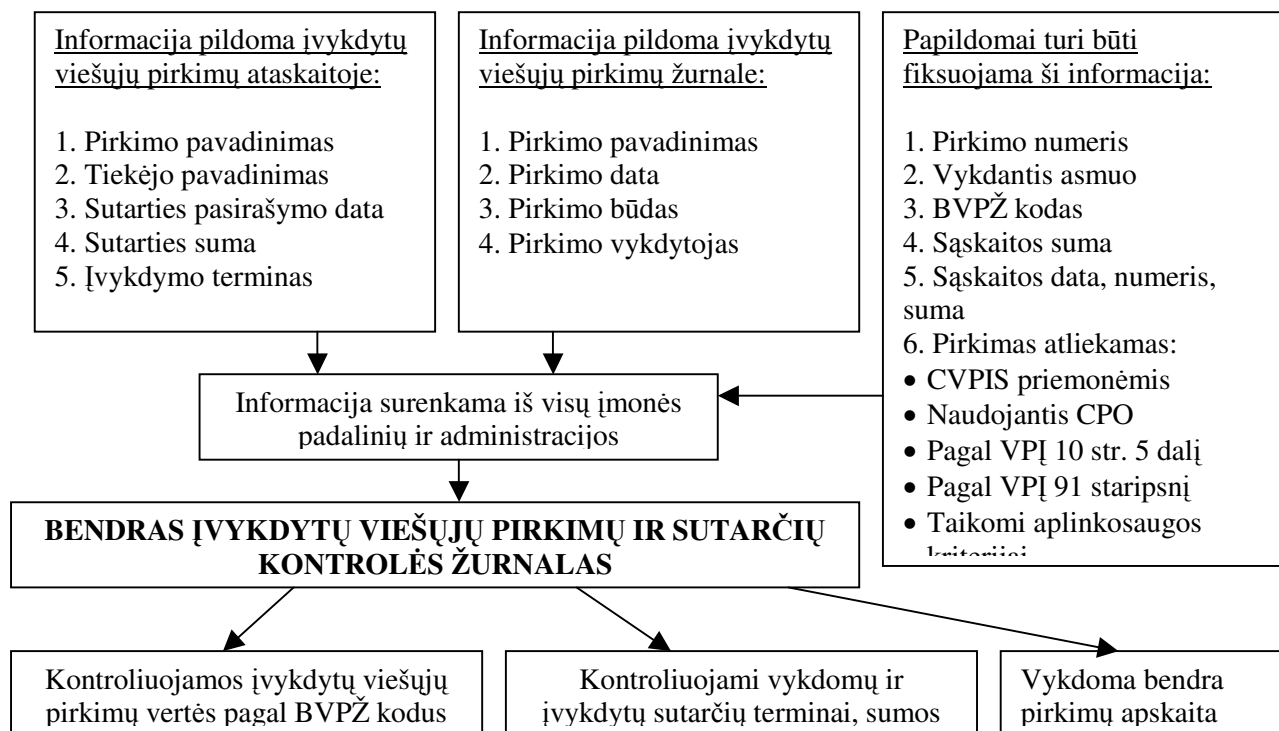
Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis eksperto E6 pateiktomis pastabomis bei rekomendacijomis.

Siekiant įvertinti esamą tvarką įmonėje bei aptarti nuolat kylančias problemas viešųjų pirkimų srityje, buvo pakviestas ilgametę patirtį turintis viešųjų pirkimų ekspertas E6, su kuriuo buvo aptartos vidinių įmonės ekspertų iškeltos problemos bei pateikti pasiūlymai kaip jas spręsti.

Įvertinęs įmonės viešųjų pirkimų organizavimo tvarką pagal su pirkimo organizavimu susijusius dokumentus ir viešųjų pirkimų specialisto žodžiu pateiktą informaciją bei klausimus, ekspertas E6 pateikė 2.8 lentelėje nurodytas pagrindines pastabas bei rekomendacijas.

Eksperto E6 pasiūlymai aptarti su įmonės viešųjų pirkimų specialistais bei kitais su šiais klausimais susijusiais darbuotojais. Nutarta, kad bendras įmonės viešųjų pirkimų apskaitos žurnalas padėtų ne tik kontroliuoti pirkimų vertes, sutarčių vykdymą, bet ir įvykdytų sutarčių kontrolę (pažymėjus sąskaitą prie vykdomo pirkimų būtų aišku, kad prekė/paslauga/darbai pristatyta/suteikta/įvykdyti). Be to sumažėtų mažos vertės pirkimo-pardavimo sutarčių kiekis, nes pasinaudojus galimybe pirkti taikant žodinės tiekėjų apklausos būdą, sąskaitos pripažįstamos kaip sutartys.

Įmonėje pildomas įvykdytų viešųjų pirkimų žurnalas, kuriame fiksuojami pagrindiniai reikalaujami duomenys, tokie kaip pirkimo pavadinimas, data, pirkimo būdas. Kas mėnesį pateikiamoje ataskaitoje įmonės vadovui fiksuojama sutarties vertė, įvykdymo terminas. Remiantis eksperto E6 rekomendacijomis, siekiant efektyviai planuoti ir kontroliuoti viešųjų pirkimų sistemą, papildomai turėtų būti fiksuojami bendri visos įmonės (tame tarpe ir kelių tarnybų) duomenys kaip parodyta 2.13 paveiksle.

2.13 pav. Bendros įmonės įvykdytų viešųjų pirkimų ir sutarčių kontrolės tvarkos schema.

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis eksperto E6 rekomendacijomis.

Įvertinus planuojamos fiksuoti informacijos rūšis, pasiūlyta elektroninio bendro pirkimų registracijos ir sutarčių įvykdymo kontrolės žurnalo forma (2.9 lent.), kurią turėtų pildyti visi įmonės padaliniai (kelių tarnybos) ir kas mėnesį pateikti ją administracijos paskirtam už viešųjų pirkimų kontrolę atsakingam asmeniui:

2.9 lentelė

Elektroninio viešųjų pirkimų registracijos ir sutarčių kontrolės žurnalo forma

Nr.	Pirkimo Nr.	Pirkimo data	Pirkimą vykdančio asmens pavadinimas	Pirkimo objekto pavadinimas	Maksimali pirkimo vertė, Lt	Pirkimas	BVPŽ kodas

Paslaugų kategorija	Pirkimo būdas	Pirkimo sutarties data	Pirkimo sutarties Nr.	Tiekėjo pavadinimas	Sutarties trukmė	Sutarties suma be PVM	Sutarties suma su PVM

Sąskaitos data	Sąskaitos Nr.	Sąskaitos suma be PVM	Pirkimas atliekamas pagal VPĮ 10 straipsnį	Pirkimas atliekamas naudojantis CPO katalogu	Pirkimas atliekamas elektroninėmis CVPIS priemonėmis	Pirkimas atliekamas pagal VPĮ 91 straipsnį	Pirkimai taikomi aplinkos apsaugos kriterijai

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis eksperto E6 rekomendacijomis.

Kaip pateikta 2.9. lentelėje apie kiekvieną įvykdytą pirkimą, o siekiant šiame žurnale kontroliuoti sutarčių vertes - ir apie kiekvieną sąskaitą, reikia žymėti pakankamai daug informacijos. Pirkimai registruojami eilės tvarka, suteikiant jiems numerius, nurodoma įvykdyto pirkimo data, pirkimą vykdančio asmens pavadinimas, pirkimo objekto pavadinimas, pirkimo rūšis (prekės, paslaugos ar darbai), pirkimui priskiriamas BVPŽ kodas (viešųjų pirkimų žodynas, sudarytas iš pagrindinio žodyno, kuriuo naudojantis apibūdinamas sutarties objektas, ir papildomo žodyno, kuriuo naudojantis pateikiama papildoma kokybinė informacija.³²). Plačiau aptariant BVPŽ kodo reikšmę reikėtų pažymėti tai, kad šis prekės, paslaugos ar darbų kodas naudojamas klasifikuojant pirkimus ir nustatant pirkimų vertes bei parenkant pirkimo būdus. Klasifikuojama (priskiriama tai pačiai grupei) vertinant 3 pirmus sutampančius kodo skaičius. Pvz. benzinas ir dyzelinas priskiriami tai pačiai prekių kategorijai ir jų metinė pirkimų vertė pirkimų plane turi būti vertinama kaip bendra. Pirkimų klasifikatoriai yra skelbiami internete³³.

³² Interneto svetainė "Simap – informacija apie Europos sąjungos viešuosius pirkimus". [žiūrėta 2013-08-28]. Prieiga per internetą: < http://simap.europa.eu/codes-and-nomenclatures/codes-cpv/codes-cpv_lt.htm>.

³³ Viešųjų pirkimų tarnybos interneto svetainė. > [žiūrėta 2013-09-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1093935249&lan=LT>>.

Gauta sąskaita turi būti fiksuojama žurnale ir susiejama su sutartimi, pagal kurią vykdytas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas. Jei pirkimas vykdomas pagal ilgalaikę preliminarią sutartį, sąskaita priskiriama tai sutarčiai, pagal kurią buvo įsigyjamoms prekėms, paslaugoms ar darbams. Sekančios žurnalo dalys pildomos nurodant kitus pirkimo požymius, tokius kaip elektroninis pirkimas, pirkimas iš socialinių įmonių, žaliojo pirkimas.

Kiekviena sąskaita fiksuojama įmonės apskaitos programoje, todėl apsvarstyta galimybė sutarčių vykdymo kontrolę vykdyti buhalterinės apskaitos programos pagalba, priskiriant gautas sąskaitas vykdomoms sutartims, taip sutaupant laiko, kuris būtų skirtas kiekvieną sąskaitą fiksuojant elektroniniame pirkimų žurnale. Ekspertai E4 ir E5 patikino, kad tokios galimybės nėra, nes turimoje buhalterinėje apskaitos programoje tokių funkcijų nėra, o programos koregavimas ir papildymas kainuotų įmonei nemažai lėšų, be to sulėtėtų programos darbas. Liekant prie pasiūlymo sąskaitas žymėti žurnale, kilo klausimas, kokia tvarka jas surinkti iš kitų buhalterijų arba kam iš kelių tarnybų pavesti šias funkcijas, nes tokia pirkimų apskaita užimtų daug laiko. Įvertinta galimybė pirkimų žurnalus pildyti kiekvienoje kelių tarnyboje, mėnesio pabaigoje juos susumuojant į bendrą žurnalą, tačiau šiuo atveju kelių tarnybose pirmiausia reikėtų paskirti už šią funkciją atsakingus darbuotojus bei juos apmokyti.

Išanalizavus viešai skelbiamas VĮ “Kauno regiono keliai”, VĮ “Klaipėdos regiono keliai”, VĮ “Vilniaus regiono keliai”, VĮ “Alytaus regiono keliai”, VĮ “Telšių regiono keliai”, VĮ “Tauragės regiono keliai”, VĮ “Automagistralė”, VĮ “Marijampolės regiono keliai”, VĮ “Panevėžio regiono keliai”, VĮ “Utenos regiono keliai” viešai skelbiamas supaprastintų viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, pastebėta, kad viešieji pirkimai šiose įmonėse organizuojami panašia tvarka. Dauguma taisyklių parengtos pagal viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijas, nurodytos planavimo, vykdymo procedūros. VĮ “Kauno regiono keliai” taisyklių priede pateikta ataskaitos apie per mėnesį įvykdytus viešuosius pirkimus forma, kurią teikia įmonės padaliniai (kelių tarnybos). Tikėtina, kad šis informacijos pateikimo būdas galėtų būti pritaikomas ir VĮ “Šiaulių regiono keliai”, pildant bendrą pirkimų registracijos žurnalą.

Atsakyme į klausimą apie viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančių teisės aktų pokyčių įtaką, E7 informavo, kad nuolatinė viešųjų pirkimų tvarkos kaita apsunkina pirkimų vykdymo procedūras bei priverčia nuolat atnaujinti įmonės vidaus dokumentus, susijusius su viešųjų pirkimų vykdymu (viešųjų pirkimų taisyklės, planai). Taip pat buvo pabrėžta, kad viešųjų pirkimų procedūros labai ilgos, o skubus prekių ar paslaugų įsigijimas viešojo pirkimo būdu yra sudėtingas, tuo patvirtindamas vidinio įmonės eksperto E1 nuomonę.

Atsakyme apie naujausius viešųjų pirkimų reikalavimus E7 informavo, kad įgyvendinant besikeičiančiuose teisės aktuose numatytus reikalavimus, pagal įmonės poreikius taikomos viešųjų pirkimų naujovės (socialiniai, žalieji, centralizuoti pirkimai), prieš tai įvertinus, ar toks pirkimo

būdas nepadidins pirkimo kainos bei neapsunkins pirkimo procedūrų. Šis klausimas aptartas ir su VĮ “Šiaulių regiono keliai” ekspertais, kur ekspertas E1 įvardijo, kad įsigyti prekes iš socialinių įmonių dėl nedidelio prekių kiekio būtų ekonomiškai nenaudinga.

E7 patvirtino, kad kelių priežiūros įmonė vykdo rangovinius darbus, o sunkiai numatoma medžiagų poreikį išsprendžia metų pradžioje pasirašydami preliminarias sutartis kuo platesniam prekių asortimentui. Darbų viešieji pirkimai neviršija mažos vertės pirkimo ribos, todėl procedūros nėra labai ilgos ir juos įsigyjant nesklaidumų nekyla. Darbų viešųjų pirkimų klausimas išsprendžiamas tokiu pat būdu, nes įmonėje subrangos darbai neviršija mažos vertės pirkimo ribos.

Informaciją apie naujausius viešųjų pirkimų sistemos pokyčius įmonė renka seminarų metu, taip pat seka viešųjų pirkimų tarnybos informacinius pranešimus, todėl galima teigti, kad naujovių rinkimo būdas toks pat kaip ir VĮ “Šiaulių regiono keliai”. E7 patikino, kad gaunama informacija prieinama visiems viešuosius pirkimus vykdančioms darbuotojoms, kai tuo tarpu tiriamoje įmonėje naujovėmis domisi tik viešųjų pirkimų komisijos nariai, iškilus klausimams pasidalindami informacija su viešųjų pirkimų organizatoriais.

E7 teigimu, kelių priežiūros įmonėje kaip ir VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešieji pirkimai vykdomi vadovaujantis įmonėje patvirtinta viešųjų pirkimų vykdymo tvarka. Verčių nustatymo, sutarčių įvykdymo, pirkimų vidaus kontrolei yra paskirti atsakingi asmenys.

Apibendrinant galima teigti, kad abiejose lygintose kelių priežiūros įmonėse viešųjų pirkimų organizavimas, naujausios informacijos rinkimas vykdomas panašia tvarka, išskyrus naujovių sklaidą, kurios tiriamoje organizacijoje yra mažiau. Panaši ir ekspertų (E1, E7) nuomonė apie pirkimo procedūrų sudėtingumą bei trukmę.

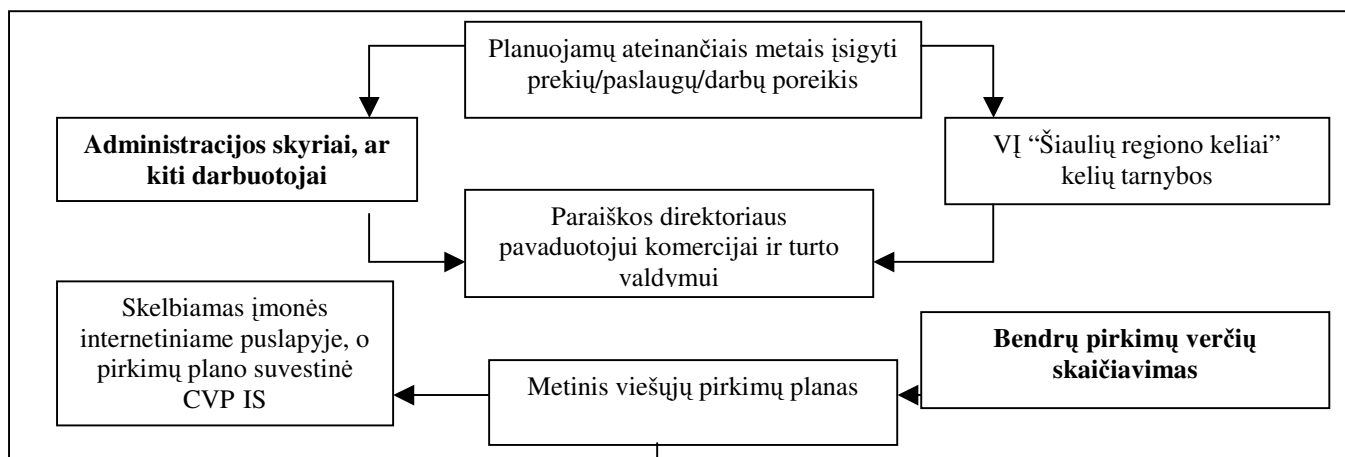
2.6. Viešųjų pirkimų tvarkos VĮ “Šiaulių regiono keliai” tobulinimo sistema

Apibendrinus viešųjų pirkimų ekspertų išsakytas problemas bei rekomendacijas ir išnagrinėjus viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančius dokumentus, patobulinta viešųjų pirkimų tvarkos VĮ “Šiaulių regiono keliai” sistema .

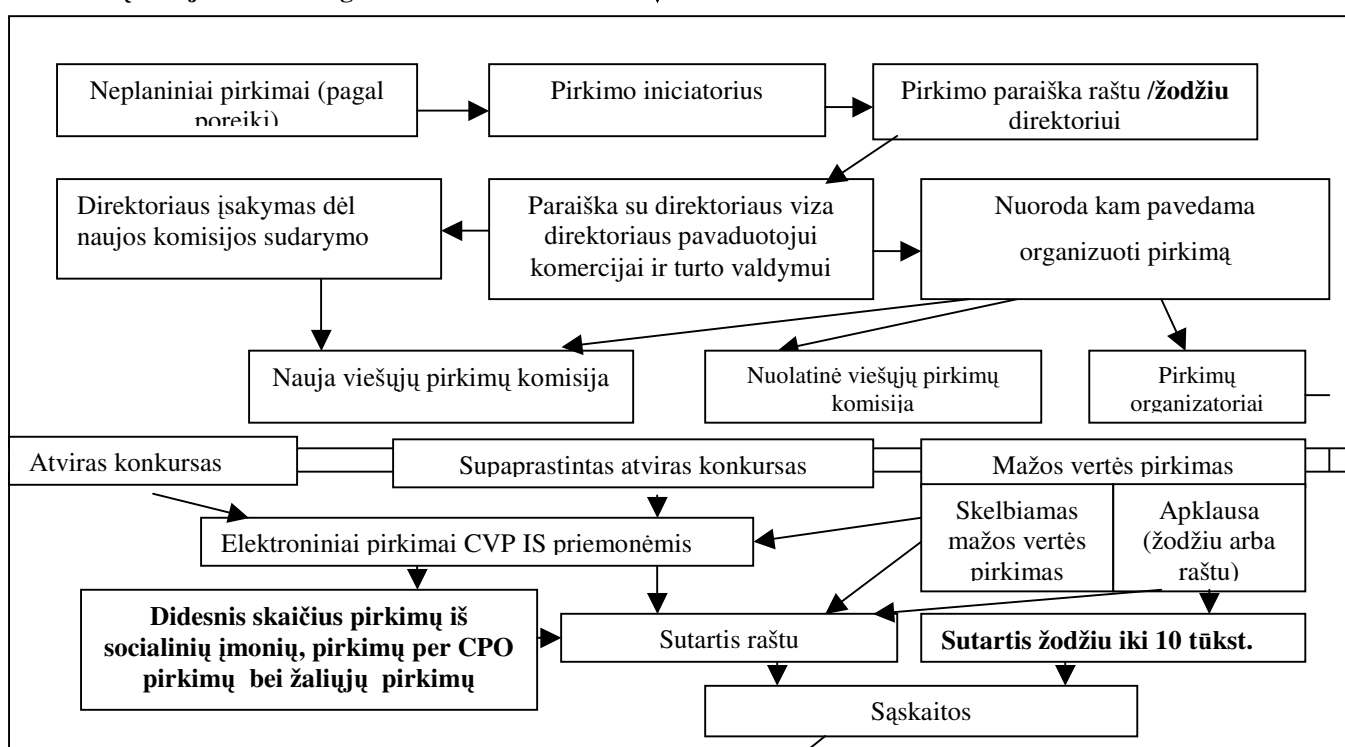
2.14 paveiksle pateikta įmonės viešųjų pirkimų organizavimo tvarka ir pažymėti viešojo pirkimo proceso tobulinimo sprendimai. Viešojo pirkimo vykdymas susideda iš pirkimų planavimo, pirkimų inicijavimo ir organizavimo, pirkimų kontrolės.

Kaip parodyta 2.14 paveiksle, tobulinti tvarką reikėtų visuose viešųjų pirkimų etapuose, tačiau tai ypač aktualu viešųjų pirkimų kontrolės procese, kur šiuo metu trūksta patvirtintos aiškios sistemos įvykdytų viešųjų pirkimų atskaitomybei, apskaitai bei atsakomybių pasiskirstymui kontroliuoti.

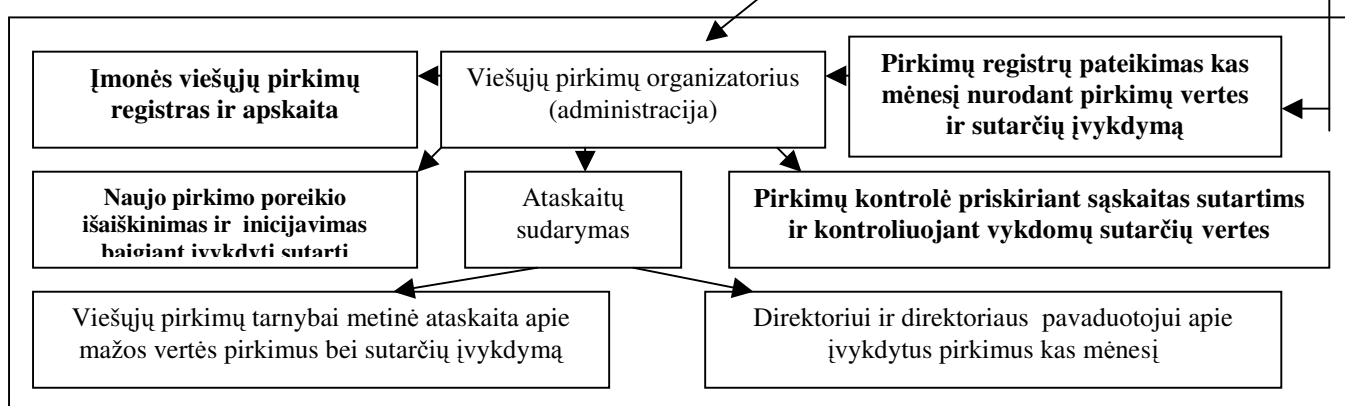
Pirkimų planavimas

Pirkimų inicijavimas ir organizavimas

Pirkimų kontrolė

2.14 pav. Viešųjų pirkimų tvarkos VĮ "Šiaulių regiono keliai" schema..

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė, remiantis VĮ "Šiaulių regiono keliai" Supaprastintų viešųjų pirkimų organizavimo taisyklėmis bei Pirkimų planavimo, iniciavimo ir organizavimo tvarkos aprašu, LR Viešųjų pirkimų įstatymu ir ekspertų rekomendacijomis.

Pirkimų planavimas. Šiame etape įmonės planuojamų įsigyti ateinančiais metais poreikis numatomas einamųjų metų pabaigoje. Kelių tarnybų vadovai pateikia pagrindinių planuojamų pirkimo objektų sąrašus, pagal praėjusių metų orientacinius kiekius numatomas medžiagų ir kitų prekių, paslaugų ar darbų sąrašas, iš kurių sudaromas metinis įmonės viešųjų pirkimų planas. Pirkimo vertė nustatoma ir pirkimo būdas parenkamas įvertinus bendrą objekto vertę. Viešųjų pirkimų plane nurodomas prekės/paslaugos/darbų BVPŽ kodas, pirkimo pavadinimas, orientacinė pirkimo vertė (litais) arba kiekis (vienetais), numatoma pirkimo pradžia. Viešųjų pirkimų suvestinės iki kiekvienų metų kovo 15 d. skelbiamos įmonės interneto svetainėje ir centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.

Tobulintina: Formuojant pirkimų poreikį surinkti informaciją ne tik iš kelių tarnybų, bet ir iš administracijos skyrių bei kitų darbuotojų kaip pažymėta 2.14 paveiksle. Sudarant metinį viešųjų pirkimų planą įvertinti visus pirkimo objektus atsižvelgiant į BVPŽ kodus ir nustatyti bendras pirkimų vertes panašioms objektams. Vadovaujantis prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos³⁴ 8.1. punktu, kuriame nurodyta kad “pirkimo vertė yra faktinė panašių pasikartojančių pirkimo sutarčių, sudarytų per pastaruosius finansinius metus arba per pastaruosius 12 mėnesių, vertė, pakoreguota (jeigu įmanoma) atsižvelgiant į pirkimo metu sudaromoje pirkimo sutartyje numatomus perkamų prekių ar paslaugų kiekio ir/ar vertės pokyčius per 12 mėnesių nuo šios pirkimo sutarties sudarymo”.

Pirkimų inicijavimas ir vykdymas. Pirkimai inicijuojami metinio pirkimų plano pagrindu, o neplaniniai pirkimai – teikiant paraiškas įmonės vadovui. Kaip nurodyta įmonės “Pirkimų planavimo, inicijavimo ir organizavimo tvarkos apraše³⁵, “Už konkretų pirkimų plane nurodyto pirkimo inicijavimą nustatytais terminais atsakingi direktoriaus pavaduotojas komercijai ir turto valdymui bei turto ir viešųjų pirkimų skyrius, o neplaninių pirkimų atveju – prekės įsigijimo poreikį numatę darbuotojai. Pirkimo inicijavimo pagrindas yra įmonės vadovo patvirtintas metinis pirkimų planas”. Aprašo 9. punkte teigiama, kad “neplaninis pirkimas inicijuojamas pateikiant pirkimo paraišką įmonės vadovui”, o tai reiškia, kad paraiška turi būti teikiama visais atvejais.

Kaip pateikta 2.14 paveiksle, įmonės vadovas vizuoja pateiktą paraišką ir pateikia ją direktoriaus pavaduotojui komercijai ir turto valdymui, kuris nurodo kam pavedamas organizuoti pirkimas. Remiantis VĮ “Šiaulių regiono keliai” supaprastintų viešųjų pirkimų organizavimo taisyklėmis³⁶, pirkimus gali vykdyti pirkimų organizatoriai (iki 50 000,00 Lt be PVM) arba komisija.

³⁴ Viešųjų pirkimų tarnyba. Prekių ir paslaugų viešojo pirkimo nustatymo metodika. Valstybės žinios 2003, Nr. 22-949, [žiūrėta 2013-09-26]. Prieiga per internetą: < http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=206032>.

³⁵ VĮ “Šiaulių regiono keliai”(2010) Viešųjų pirkimų planavimo ir inicijavimo tvarkos aprašas. Šiauliai: VĮ “Šiaulių regiono keliai”.

³⁶VĮ “Šiaulių regiono keliai”(2009) Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės. Šiauliai: VĮ “Šiaulių regiono keliai”.

Įvykdžius pirkimą sudaroma viešojo pirkimo sutartis. Kai pirkimo vertė iki 10 000,00 litų be PVM, sutartis gali būti sudaroma žodžiu. Visi pirkimai, išskyrus mažos vertės pirkimus atliekami elektroninėmis priemonėmis. Kai bendros įmonės įvykdytų pirkimų vertės neapskaičiuotos, vengiant padaryti pažeidimą, viršijus viešųjų pirkimų įstatyme nurodytą 10 tūkstančių litų ribą, iki kurios pirkimas gali būti sudaromas žodžiu, ši išimtis netaikoma, ir visiems pirkimams rengiamos apklausos raštu bei sudaromos pirkimo-pardavimo sutartys.

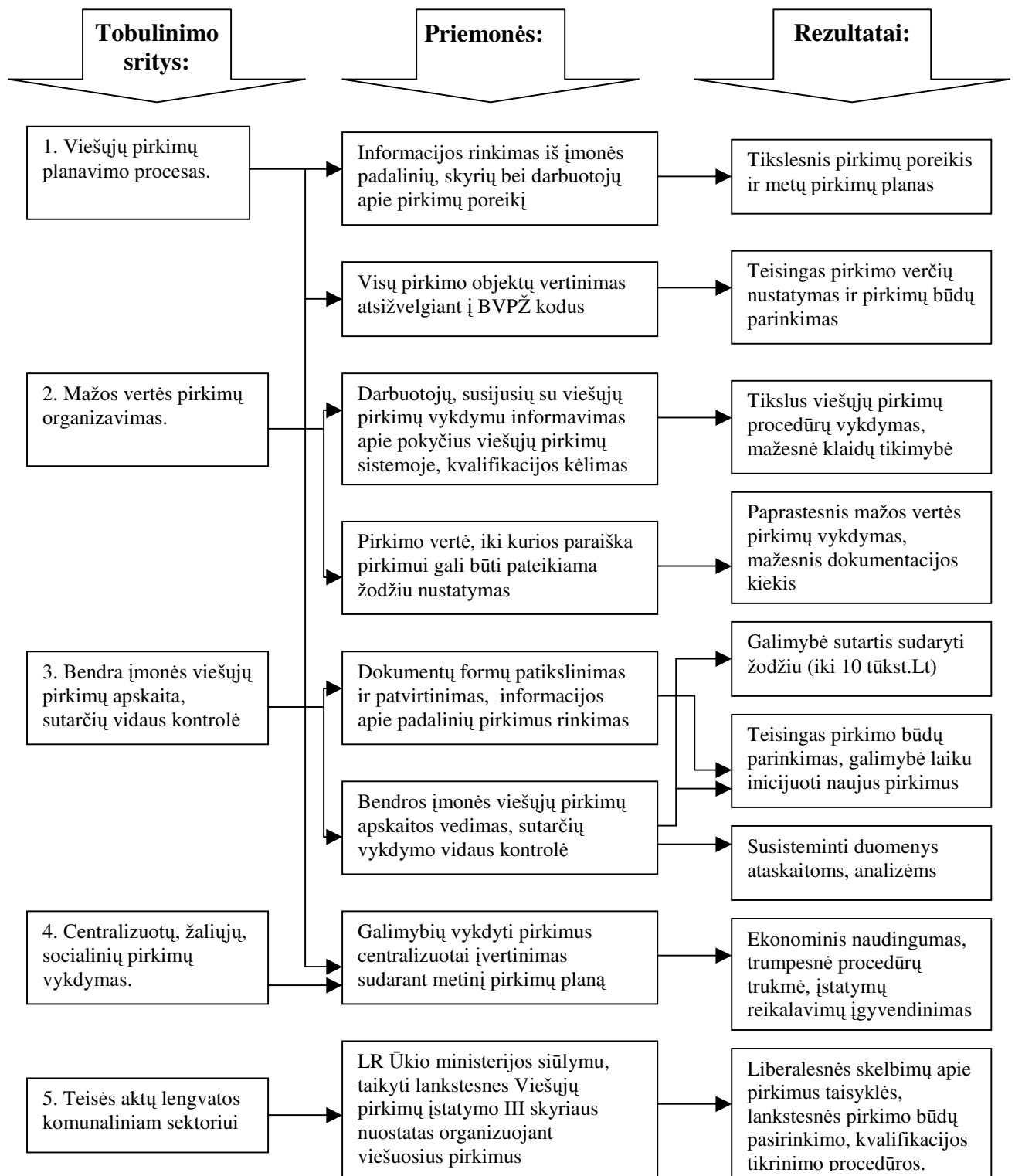
Tobulintina: Siekiant supaprastinti viešųjų pirkimų inicijavimo tvarką, reikėtų nustatyti pirkimo vertę, iki kurios paraiška pirkimui gali būti sudaroma žodžiu. Įgyvendinant Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus, didinti centralizuotų pirkimų per CPO, žaliųjų ir socialinių pirkimų skaičių. Vedant įvykdytų viešųjų pirkimų apskaitą ir kontroliuojant pirkimų sumas pagal BVPŽ kodus, vienos rūšies prekių ar paslaugų pirkimai, iki viešųjų pirkimų įstatyme numatytos 10 tūkstančių litų ribos, galėtų būti atliekami žodžiu, o sąskaitos pripažįstamos kaip sutartys, taip būtų supaprastintas mažos vertės pirkimų vykdymas, sumažėtų dokumentacijos kiekis.

Viešųjų pirkimų apskaita ir vidaus kontrolė. Pirkimų kontrolės procesas įmonėje vykdomas buhalterinės programos pagalba renkant informaciją apie visos įmonės sutarčių įvykdymą ir fiksuojant įvykdytas sumas bendrame sutarčių sąrašė. Metinei viešųjų pirkimų ataskaitai, kurioje reikalinga informacija apie visų per metus įvykdytų prekių, paslaugų darbų mažos vertės pirkimų vertes, duomenys renkami sumuojant įvykdytų sutarčių sąskaitų sumas už visus praėjusius metus. Informacija apie per mėnesį įvykdytus pirkimus registruojama ataskaitoje ir pateikiama įmonės vadovybei. Sutarčių įvykdymo procesą kontroliuoti sudėtinga, nes buhalterinė programa neturi galimybės priskirti sąskaitų turimoms sutartims, todėl iš viso sąskaitų sąrašo renkamos sąskaitos pagal vykdytas sutartis. Metų eigoje nepatikrinus įvykdytų sutarčių verčių, yra didelė tikimybė viršyti numatytas jų vertes.

Tobulintina: kas mėnesį surinkus informaciją iš įmonės padalinių apie jų įvykdytus pirkimus, vesti bendrą įmonės viešųjų pirkimų apskaitą, informaciją apie viešųjų pirkimų vykdymą fiksuojant nustatytos formos registre, kuriame ataskaitų forma būtų pateikiama vykdomų pirkimų vertė, sudarytų sutarčių įvykdymo suma ir tokiu būdu vykdoma kontrolė, siekiant neviršyti numatytų pirkimo verčių.

2.6.1. Tobulinimo modelis

Remiantis nacionaliniais Viešųjų pirkimų tvarką reglamentuojančiais teisės aktais, apibendrinus ekspertų rekomendacijas, sudarytas VI “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo modelis (2.15 pav.).

2.15 pav Viešųjų pirkimų tvarkos VĮ “Šiaulių regiono keliai” tobulinimo modelis.

Šaltinis: sudarė R. Šimalytė.

Tobulinimo modelį sudaro trys pagrindiniai blokai – tobulinimo sritys, priemonės ir rekomendacijos.

Tobulinimo sričių bloką sudaro 5 sritys: viešųjų pirkimų planavimo procesas, mažos vertės pirkimų organizavimas, bendra įmonės sutarčių apskaita ir viešųjų pirkimų vidaus kontrolė, centralizuotų, žaliųjų ir socialinių pirkimų vykdymas bei teisės aktų lengvatos komunaliniam sektoriui. Antrajame bloke “Priemonės” pateikti siūlymai, kaip minėtas sritis būtų galima patobulinti, o trečiajame nurodyti laukiami šių patobulinimų rezultatai.

Kaip pateikta 2.15 paveiksle, pirkimų planavimo etape reikėtų surinkti informaciją apie planuojamą poreikį iš įmonės padalinių bei skyrių, pirkimo objektus vertinti bendrai pagal BVPŽ kodus, be to siekiant įgyvendinti 4. tobulinimo srities “Centralizuotų, žaliųjų, socialinių pirkimų vykdymas” priemones, įvertinti galimybę į pirkimų planą įtraukti socialinius, žaliuosius, centralizuotus pirkimus. Įgyvendinus šias priemones būtų sudarytas tikslesnis metinis pirkimų planas, teisingai skaičiuojamos pirkimų objektų vertės, sulaukiama ekonomiškai naudingesnių pasiūlymų, pirkimo procedūros būtų trumpesnės, taip pat būtų įgyvendinti teisės aktų reikalavimai dėl minėtų pirkimų įgyvendinimo.

Siekiant pagerinti mažos vertės pirkimų organizavimą, reikėtų kelti juos atliekančių darbuotojų kvalifikaciją, informuoti apie pokyčius viešųjų pirkimų sistemoje, kas galimai sąlygotų mažesnę klaidų tikimybę. Antra priemonė, siūloma mažos vertės pirkimų tobulinimui, pirkimo vertės, iki kurios paraiška pirkimui gali būti pateikiama žodžiu, nustatymas. Laukiamas rezultatas įgyvendinus šią priemonę – paprastesnis mažos vertės pirkimų vykdymas, sumažėjęs dokumentacijos kiekis.

Kaip trečiosios srities “Bendra įmonės viešųjų pirkimų apskaita, sutarčių vidaus kontrolė” priemonės nurodytos pirkimo dokumentų formų patikslinimas, informacijos apie įmonės padalinių vykdomus pirkimus rinkimas bendros vykdomų ir įvykdytų pirkimų apskaitos vedimas. Šios priemonės padėtų įgyvendinti tokius laukiamus rezultatus: galimybė nedidelės vertės sutartis (iki 10 tūkst.Lt) sudaryti žodžiu, teisingai parinkti pirkimo būdus ir laiku inicijuoti naujus pirkimus (neviršijant turimų sutarčių verčių), susisteminti duomenys analizėms ir ataskaitoms.

Ketvirtoji tobulinimo sritis susijusi su pirkimų planavimo procesu, todėl jau aptarta aukščiau.

Siekiant įmonėje pritaikyti teisės aktų lengvatas komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms, kaip priemonė 2.16 paveiksle nurodytas Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos pasiūlymas taikyti lankstesnes Viešųjų pirkimų įstatymo III skyriaus nuostatas organizuojant viešuosius pirkimus. Šiame skyriuje nurodyti reikalavimai leidžia liberalesnes skelbimų apie viešuosius pirkimus taisykles (aukštesnės tarptautinių pirkimų vertės ribos, todėl iki didesnės vertės pirkimus galima atlikti supaprastintu būdu), paprastesnės pirkimo procedūros.

Tobulinimo sritys, priemonės bei rezultatai detaliau aptariami sekančiuose skyriuose.

2.6.2. Tobulinimo sritys

Remiantis atlikto tyrimo rezultatais ir vadovaujantis naujausiuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose viešųjų pirkimų vykdymą, skelbiama informacija, VI “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų tobulinimo modelyje numatytos tokios tobulinimo **sritys**:

1. Viešųjų pirkimų planavimo procesas. Viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 84-2000) 7 straipsnio 1 punkte nurodyta, kad “Perkančioji organizacija, išskyrus Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos užsienyje ir Lietuvos Respublikos atstovybės prie tarptautinių organizacijų, rengia ir tvirtina planuojamų atlikti einamaisiais biudžetiniais metais viešųjų pirkimų planus ir kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki kovo 15 dienos, o šiuos planus patikslinusi – nedelsdama, Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje ir savo tinklalapyje, jeigu toks yra, skelbia tais metais planuojamų atlikti viešųjų pirkimų suvestinę, kurioje nurodo perkančiosios organizacijos pavadinimą, adresą, kontaktinius duomenis, pirkimo objekto pavadinimą ir kodą, numatomą kiekį ar apimtį (jeigu įmanoma), numatomą pirkimo pradžią, pirkimo būdą, ketinamos sudaryti pirkimo sutarties trukmę, taip pat iš anksto skelbia pirkimų, išskyrus mažos vertės pirkimus, techninių specifikacijų projektus.” Eksperto E1 teigimu, sudėtinga numatyti visos įmonės planuojamus metinus prekių, paslaugų bei darbų kiekius, nes nėra žinoma, kokie rangoviniai darbai bus vykdomi, trūksta informacijos apie įmonės skyrių bei padalinių (kelių tarnybų) poreikį. Neatitikimų tarp realaus ir planuojamo įmonės poreikio atsiranda skaičiuojant planuojamų vykdyti objektų sąmatas. Už skaičiavimus atsakingas skyrius į sąmatas dažnai įtraukia medžiagas ir paslaugas, kurios nenumatytos įmonės metiniame viešųjų pirkimų plane. Kelių tarnybos, atsakingos už darbų vykdymą, tai pastebi tik pradėjus objekto statybą, todėl viešieji pirkimai organizuojami skubotai. Dėl didelio prekių ir paslaugų asortimento (pvz. mechanizmų ir technikos detalės, remonto paslaugos) sudėtinga numatyti planuojamų įsigyti prekių ar paslaugų poreikį. Dar vienas pirkimų organizavimą apsunkinantis dalykas yra kelių tarnybų teritorinis pasiskirstymas skirtinguose Šiaulių regiono rajonuose – toms pačioms prekėms ar paslaugoms įsigyti reikalingi atskiri tiekėjai skirtingose vietose.

2. Mažos vertės pirkimų organizavimas. Siekiant kad viešųjų pirkimų sistema būtų efektyvi, svarbūs tokie elementai kaip viešųjų pirkimų sistemos dalyvių gebėjimai, pakankami žmogiškieji ištekliai, gerosios praktikos sklaida, viešųjų pirkimų kontrolės procedūros, teisinė bazė.³⁷

Mažos vertės pirkimus (iki 50 tūkstančių litų be PVM) organizuoja direktoriaus įsakymu paskirti pirkimų organizatoriai, jei pirkimo vertė viršija 50 tūkstančių ribą, viešąjį pirkimą

³⁷ Lietuvos valstybės kontrolė (2011) Išankstinio tyrimo ataskaita Viešųjų pirkimų sistemos apšvalga. Vilnius: Valstybės kontrolė.

organizuoja komisija. Neplaninių pirkimų atveju pirkimų organizatoriai teikia paraiškas įmonės vadovui (net jei pirkimas už 100,00 Lt), siekiant sumažinti papildomų dokumentų kiekį ir laiko sąnaudas, reikėtų nustatyti sumą, iki kurios paraiška direktoriui gali būti teikiama žodžiu. Visi įmonės viešieji pirkimai vykdomi per centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą, išskyrus didžiąją dalį mažos vertės pirkimų. Įvertinus pirkimo apimtį dažniausiai pasirenkamas supaprastintas atviras konkursas arba apklausa. Neplaniniai pirkimai iki 5 tūkst. Lt (medžiagų, inventoriaus, atsarginių dalių pirkimai ir pan.) atliekami pirkimų organizatorių supaprastintos apklausos tvarka, t.y. įvertinus prekę, paslaugą ir jų kainą pardavimo vietoje. Dėl laiko stokos ir prekių ar paslaugų įvairovės bei mažos apimties, detali apklausa neatliekama ir papildomais dokumentais neįforminama.

Pagal VIĮ “Šiaulių regiono keliai” 2011-2012 metų pirkimų ataskaitas, mažos vertės pirkimai sudaro didelę dalį įmonėje vykdomų viešųjų pirkimų. 2011 metais mažos vertės pirkimai sudarė 42,15 % nuo bendros pirkimų vertės, o 2012 metais 55,7 %. Ekspertas E1 atkreipė dėmesį, kad pirkimų organizatoriai dėl informacijos trūkumo ir laiko stokos nelabai noriai organizuoja pirkimus savarankiškai (tiekėjų apklausas raštu), nors jiems pagal suteiktus įgaliojimus tai leidžiama.

Pasak eksperto E7, apklaustoje kelių priežiūros įmonėje informacija prieinama visiems viešuosius pirkimus vykdančioms darbuotojoms, kai tuo tarpu tiriamoje įmonėje naujovėmis domisi tik viešųjų pirkimų komisijos nariai, iškilus klausimams pasidalindami informacija su viešųjų pirkimų organizatoriais.

3. Bendrų įmonės viešųjų pirkimų verčių nustatymas, kontrolė, apskaita. Ekspertas E5 papildė, kad įmonės apskaita decentralizuota, kiekviena kelių tarnyba veikia kaip atskiras ūkio subjektas ir veda apskaitą atskirai, todėl prekių, paslaugų ir tiekėjų įvairovė apsunkina viešųjų pirkimų kontrolę. Remiantis eksperto E6 rekomendacijomis, būtina vykdyti viešųjų pirkimų apskaitą visos įmonės mastu, nes tik tokiu būdu įmanoma nustatyti tikslias pirkimų vertes bei sudarytų sutarčių vykdymą. Šiuo tikslu reikėtų nuolat kaupti bei sisteminti informaciją apie įmonėje ir jos padalinuose vykdomus viešuosius pirkimus.

Viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 84-2000) 9 straipsnio 1 punkte nurodyta, kad “Numatomo pirkimo vertė yra perkančiosios organizacijos numatomų sudaryti pirkimo sutarčių vertė, skaičiuojama imant visą mokėtiną sumą be pridėtinės vertės mokesčio, įskaitant visas sutarties pasirinkimo ir pratęsimo galimybes.” Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnyje nurodyta, kad sutarties sąlygos (tame tarpe ir sutarties vertė) visą sutarties galiojimo laikotarpį yra nekeičiamos. Bendras įmonės viešųjų pirkimų apskaitos žurnalas padėtų ne tik kontroliuoti pirkimų vertes, sutarčių vykdymą, bet ir įvykdytų sutarčių kontrolę (pažymėjus sąskaitą prie vykdomo pirkimo būtų aišku, kad prekė/paslauga/darbai pristatyta/suteikta/įvykdyti).

Informacija apie įvykdytas sutartis renkama iš vykdytojų žodžiu. Teikiant įvykdytų sutarčių ataskaitas viešųjų pirkimų tarnybai sutarčių vykdymą kontroliuojantis darbuotojas tiksliais duomenimis surinkti naudojasi iš buhalterinės apskaitos programos gauta informacija.

4. Centralizuotų pirkimų per CPO, pirkimų iš socialinių įmonių, žaliųjų pirkimų vykdymas. ES valstybių ministrų 2013 m. liepos 22-23 d. susitikime buvo aptartos viešojo administravimo modernizavimo galimybės. Pasak Lietuvos Respublikos Ūkio ministro E. Gusto (2013) „Viešųjų pirkimų skaitmeninimas gali padėti valstybėms narėms gauti maksimalią naudą. Mes akcentuojame perėjimo prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų svarbą – nuo pirkimo paskelbimo iki el. sąskaitų pateikimo ir apmokėjimo. Tai padės racionalizuoti viešąsias išlaidas, supaprastins pirkimus ir taps nauju ekonomikos augimo šaltiniu“. Viena iš tokių galimybių, kai pirkimas vykdomas elektroniniu būdu, nuo poreikio suformavimo iki sąskaitos pateikimo, yra prekių, paslaugų ar darbų įsigijimas per centrinę perkančiąją organizaciją (CPO).

Viešųjų pirkimų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 84-2000) 15 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad “Perkančioji organizacija taip pat gali įsigyti prekių, paslaugų ar darbų iš centrinės perkančiosios organizacijos arba per ją”. Remiantis šiame darbe pateikta centralizuotų viešųjų pirkimų statistika, viešųjų pirkimų vykdymas per centrinę perkančiąją organizaciją yra ekonomiškai naudingas, tačiau eksperto E4 nuomone, prekių bei paslaugų asortimentas yra ribotas. Nuo 2014 m. sausio 1 d. visos perkančiosios organizacijos bus įpareigosotos naudotis Centrine perkančiąja organizacija (CPO), jeigu jos kataloge siūlomos prekės, paslaugos ar darbai atitiks perkančiosios organizacijos poreikius³⁸, todėl nuo nurodyto termino prekių bei paslaugų pirkimas per centrinę perkančiąją organizaciją bus neišvengiamas.

2007 m. Lietuvoje priimta Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa³⁹, kurios pagrindiniai tikslai yra sukurti ir įtvirtinti žaliųjų viešųjų pirkimų organizavimo ir koordinavimo mechanizmą bei stiprinti perkančiųjų organizacijų gebėjimus šioje srityje. 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl viešųjų pirkimų modernizavimo⁴⁰ skatinama nuolat atnaujinti viešųjų pirkimų standartų (tokių kaip aplinkosaugos ar socialiniai kriterijai) sąrašą, kurie padėtų perkančiajai organizacijai skaidriai pasiekti savo tikslus. LR Aplinkos ministro įsakymu išskirtos 3 produktų grupės, kurioms viešojo pirkimo metu privaloma taikyti aplinkosaugos kriterijus.⁴¹

³⁸ Savaitraštis “Mokesčių žinios”. [žiūrėta 2012-11-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.mzinios.lt/lt/2013-02-12/straipsniai.html>>.

³⁹ Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa. Valstybės žinios, 2007, Nr. 90-35-73. [žiūrėta 2012-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=356433>.

³⁹ Viešųjų pirkimų tarnyba (2012). Viešųjų pirkimų tarnybos 2012-2014 metų strateginis veiklos planas. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

⁴⁰ Europos Sąjungos oficialusis leidinys “Informacija ir pranešimai”. 2011 m. spalio 25 Europos parlamento rezoliucija dėl viešųjų pirkimų modernizavimo (2011/2048(INI)) 2013 m. gegužės 8 d., 58 tomas, pranešimo Nr. 2013/C131 E/03

⁴¹ LR aplinkos ministro įsakymas “Dėl produktų, kuriems taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašų, aplinkos apsaugos kriterijų ir aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos turi taikyti, pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo”, Valstybės žinios. 2011, Nr. 84-4110. [žiūrėta 2013-09-24].

Pirmajai produktų grupei priklauso popierius, kanceliarinės prekės, valymo priemonės, todėl, vadovaujantis minėtu įsakymu, sudarant naujas viešųjų pirkimų sutartis prekėms privalo būti taikomi aplinkosaugos kriterijai.

Vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymo 91 straipsniu, įmonė vykdydama viešuosius pirkimus ne mažiau kaip 5 procentus nuo visų pirkimų vertės privalo įsigyti prekių, paslaugų arba darbų iš socialinių įmonių. Kaip minėjo ekspertas E1, sudėtinga įvykdyti reikalavimą dėl pirkimų iš socialinių įmonių, nes minėtos įmonės negali pasiūlyti įmonei reikalingų prekių dėl specifinės veiklos srities ir poreikių.

5. Teisės aktų lengvatos komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms. LR Valstybės kontrolės audito “Valstybės įmonių valdymas” ataskaitoje (2009) pabrėžiama, kad “Valstybės įmonių tikslas – teikti viešąsias paslaugas, gaminti produkciją ir vykdyti kitą veiklą, siekiant tenkinti viešuosius interesus. Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas reglamentuoja pelno paskirstymą, tai rodo kad valstybės įmonės ne tik turi siekti tikslo tenkinti viešuosius interesus, bet ir gauti pelną iš vykdomos veiklos”. Ataskaitoje taip pat nurodyta, kad valstybės įmonės dalyvauja rinkoje su privataus kapitalo įmonėmis ir, siekiant užtikrinti veiklos tęstinumą, privalo uždirbti pelno.⁴²

Viešųjų pirkimų *efektyvumas* galėtų būti vertinamas kaip pirkėjo poreikius tenkinančių prekių, darbų ir paslaugų įsigijimas už racionalią kainą jam reikiamu momentu, optimaliai panaudojant žmogiškuosius išteklius⁴³. Ilgi viešųjų pirkimų procedūrų terminai ne visada suteikia galimybę įsigyti prekę, paslaugą ar darbus reikiamu metu, tai ypač aktualu kai pirkimo objekto planuojama vertė viršija mažos vertės pirkimų ribą (100 000,00 Lt be PVM prekėms ir paslaugoms, 500000,00 Lt be PVM darbams).

Vadovaujantis Viešųjų pirkimų tarnybos 2013-02-12 informaciniu pranešimu, jeigu perkančioji organizacija pati dalyvauja kitos perkančiosios organizacijos vykdomame viešajame pirkime, ji subteikėjus, subteikėjus, subrangovus turi parinkti taikydama Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo I-III skyrių komentare, pateiktame LR Ūkio ministerijos interneto svetainėje, skyriuje dėl komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų paaiškinama, kad “jeigu subjektai veikia rinkoje, kurią tiesiogiai veikia konkurencija, ūkio subjektui sukuriamas pagrindas konkuruoti, kas savo ruožtu lemia kad jis lėšas naudos racionaliausiu būdu, todėl nėra pagrindo jas įpareigoti pirkimus vykdyti pagal viešojo pirkimo procedūras. Subjektai, veikiantys komunaliniame sektoriuje, iš esmės savo veiklą vykdo labiau konkurenciniais pagrindais. Tai lemia, kad nors komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijos ir privalo laikytis

Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403512&p_query=&p_tr2=>.

⁴² LR Valstybės kontrolė valstybinio audito ataskaita “Valstybės įmonių valdymas” 2009 m. gruodžio 23 d. Nr. VA-P2-20-13-24.

⁴³ Lietuvos Respublikos Finansų ministerija (2012). Viešųjų pirkimų poveikio Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumui vertinimas. Vilnius: Lietuvos Respublikos Finansų ministerija.

pagrindinių viešųjų pirkimų įstatymo principų, joms turi būti suteikiama daugiau lankstumo, kadangi teigtina, kad tam tikras rinkas gali veikti konkurencija”⁴⁴.

2.6.3. Tobulinimo priemonės

Remiantis viešųjų pirkimų vykdymą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir tyrime dalyvavusių ekspertų pasiūlymais, VI “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų tobulinimo modelyje nurodytiems tikslams įgyvendinti numatytos tokios **priemonės**:

1. Remiantis eksperto E1 išskeltomis problemomis dėl viešųjų pirkimų planavimo etape kylančių problemų, į planavimo procesą įtraukti ne tik įmonės padalinių (kelių tarnybų) vadovus, bet ir kitus skyrius, kurie iki nustatyto termino pateiktų ateinančių metų medžiagų, paslaugų ar darbų poreikį ir prisidėtų prie tikslesnio poreikio nustatymo bei numatyto pirkimo inicijavimo.

2. Remiantis eksperto E7 rekomendacijomis ir siekiant kelti visų už viešųjų pirkimų organizavimą atsakingų darbuotojų kvalifikaciją, tikslinga jiems pateikti svarbiausią informaciją apie viešųjų pirkimų teisės aktų ir įmonės dokumentų pokyčius, numatyti galimybę iki nustatytos pirkimo vertės teikti pirkimo paraiškas žodžiu bei sudaryti sąlygas atsakingiems darbuotojams susipažinti su viešųjų pirkimų sistemos pokyčiais, informuojant juos susirinkimų metu arba įmonės dokumentų valdymo sistemos pagalba.

3. Vadovaujantis Viešųjų pirkimų tarnybos viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės perkančiosioms organizacijoms 14. punkto rekomendacijomis⁴⁵, patvirtinti naudojamas su viešųjų pirkimų organizavimu susijusių dokumentų formas, pirkimų registracijos žurnale pateikiant detalesnę informaciją apie įvykdytus pirkimus, kuri reikalinga viešųjų pirkimų verčių ir sutarčių įvykdymo kontrolei bei nustatant pirkimo vertę, iki kurios paraiška pirkimui gali būti sudaroma žodžiu. Remiantis eksperto E6 rekomendacijomis, įmonėje būtina vykdyti bendrą įmonės viešųjų pirkimų apskaitą, informaciją apie viešųjų pirkimų vykdymą fiksuojant nustatytos formos registre, kuriame ataskaitų forma būtų pateikiama vykdomų pirkimų vertė, sudarytų sutarčių įvykdymo suma ir tokiu būdu vykdoma kontrolė, siekiant neviršyti numatytų pirkimo verčių. Šiuo tikslu nustatyti reikalavimą viešųjų pirkimų organizatoriams (kelių tarnybų viršininkams) iki kiekvieno mėnesio nustatytos dienos pateikti administracijai (viešųjų pirkimų organizatorei) įvykdytų pirkimų registracijos žurnalą pagal 2.9. lentelėje pateiktą pavyzdį, o pirkimų organizatorei (administracija) fiksuoti pirkimų žurnale VI “Šiaulių regiono keliai” administracijai pateikiamas sąskaitas ir iki

⁴⁴ Advokatų kontora “LAWIN Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai” (2012) Lietuvos Respublikos Viešojo pirkimo įstatymo I-III skyrių komentaras. Vilnius [žiūrėta 2013-09-10]. Prieiga per internetą: <http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_profile&Itemid=86>.

⁴⁵ Viešųjų pirkimų tarnyba. Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijos. Valstybės žinios 2011, Nr. 155-7382. [žiūrėta 2013-09-25]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415156&p_query=&p_tr2=2>.

kiekvieno mėnesio nustatytos dienos gavus informaciją iš kelių tarnybų užpildyti bendrą įvykdytų pirkimų registracijos žurnalą pagal 2.9. lentelėje pateiktą pavyzdį.

4. Atsižvelgiant į įstatymo reikalavimus ir planuojant pirkimo poreikį metų pradžioje, būtina įvertinti galimybę įsigyti prekių ar paslaugų iš socialinių įmonių bei apsvarstyti, kokias prekes bei paslaugas galima būtų įsigyti per centrinę perkančiąją organizaciją, kokioms prekėms, paslaugoms ar darbams bus taikomi aplinkosaugos kriterijai.

5. Viešųjų pirkimų tarnybai 2013 m. rugsėjo 3 d. išsiųstas raštas, prašant paaiškinimo apie viešųjų pirkimų įstatymo išimčių taikymo galimybes, įsigyjant prekes ar paslaugas rangoviniams darbams. 2013 m. rugsėjo 20 d. Viešųjų pirkimų tarnyba atsakydama į VI “Šiaulių regiono keliai” prašymą informavo, kad atvejus, kai Viešųjų pirkimo įstatymo reikalavimai netaikomi, nustato įstatymo 10 straipsnis, o jei į nurodytų išimčių sąrašą įmonės pirkimai nepatenka, jiems turi būti taikomos visos privalomos viešųjų pirkimų procedūros. Dėl įstatymo I-III skyrių komentaro⁴⁶ išaiškinimo, Viešųjų pirkimų tarnyba rekomendavo kreiptis į dokumento užsakovą Lietuvos Respublikos Ūkio ministeriją.⁴⁷ 2013 m. rugsėjo 25 d. išsiųstas prašymas Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos įmonių teisės ir viešųjų pirkimų politikos departamentui, prašant išaiškinti minėtą dokumentą. Kartu su dokumentu pateiktas 2013 m. rugsėjo 3 d. raštas Viešųjų pirkimų tarnybai ir 2013 m. rugsėjo 20 d. Viešųjų pirkimų tarnybos atsakymas “Dėl viešųjų pirkimų procedūrų taikymo”.

2.6.4. Tobulinimo rezultatai

Įgyvendinus VI “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų tobulinimo modelyje numatytas priemones, laukiami tokie įmonės viešųjų pirkimų tvarkos patobulinimo **rezultatai**:

1. Sudarius įmonės poreikius atitinkantį įmonės metinį viešųjų pirkimų planą sumažės privalomų jo patikslinimų metų eigoje, bus išvengta papildomos dokumentacijos, skuboto pirkimų organizavimo, rūšių bei kainų neatitikčių sąmatose ir sudarytose sutartyse bei naujų pirkimo verčių nustatymo bei pirkimo būdų parinkimo.

2. Vykiant bendrą įvykdytų pirkimų registraciją, duomenys bus sisteminami ir filtruojami pagal pasirinktus kriterijus, todėl duomenų analizė bei ataskaitų formavimų procesas bus daug paprastesnis. Pagal gautas ir pirkimų apskaitos žurnale registruojamas sąskaitas bus galima vykdyti sutarčių įvykdymo kontrolę, papildomai neapklausiant sutarčių vykdytojų žodžiu. Nustačius, kad sutarties įvykdymo riba artėja prie numatytos sutarties vertės, įvertinus tolimesnį poreikį reikėtų

⁴⁶ Advokatų kontora “LAWIN Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai” (2012) Lietuvos Respublikos Viešojo pirkimo įstatymo I-III skyrių komentaras. Vilnius [žiūrėta 2013-09-10]. Prieiga per internetą: <http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_profile&Itemid=86>.

⁴⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos raštas “Dėl viešųjų pirkimų procedūrų taikymo” 2013 m. rugsėjo 20 Nr. 4S-4002.

priimti sprendimą apie naujo pirkimo inicijavimą. Be to, sumažės mažos vertės pirkimo-pardavimo sutarčių kiekis, nes pasinaudojus galimybe pirkti taikant žodinės tiekėjų apklausos būdą, sąskaitos pripažįstamos kaip sutartys.

3. Paprastesnis ir tikslenis mažos vertės pirkimų vykdymas, mažesnė klaidų tikimybė, taupomos laiko sąnaudos bei išvengiama papildomos dokumentacijos (pirkimų paraiškų raštu iki nurodytos pirkimo vertės).

4. Kuklierienė (2010), Šerpytis (2011) išskiria pagrindines CPO naudas viešajam sektoriui ir verslui, tokias kaip laiko taupymas, skaidrumas, paprastesnis viešųjų pirkimų vykdymas bei dalyvavimas juose. Siūlant savo prekes, paslaugas ar darbus tiekėjai nurodo taikomas nuolaidas, kurios sudaro 0-55 %. Pasinaudojus galimybe pirkimus vykdyti centralizuotai, perkančiosios organizacijos turi galimybę sutaupyti dalį pirkimui skirtų lėšų. Kuklierienės teigimu, kaip pavyzdį galima paminėti sutaupymą kanceliariinių prekių kategorijoje, kur žiedinis segtuvas savarankiškai perkant organizacijai kainuoja 4,76 Lt, o per CPO 2,49 Lt (skirtumas net 47 %). Kaip dar vieną centralizuotų pirkimų privalumą galima būtų išskirti “žaliųjų” pirkimų vykdymo per CPO galimybę, nes perkančiajai organizacijai nebereikia svarstyti, kokius aplinkosaugos kriterijus įtraukti į pirkimo sąlygas. Įsigyjant produktą (prekes, paslaugas arba darbus), kuriam taikomi aplinkosaugos kriterijai, jo privalumai būtų tokie kaip tvirtumas, ilgaamžiškumas, tinkamumas ilgalaikiam naudojimui, neteršiantis aplinkos ir nepavojingas sveikatai, tinkamas perdirbimui ar antriniam vartojimui, mažiau teršiantis aplinką.⁴⁸

5. 2013 m. spalio 15 d. gautas LR Ūkio ministerijos atsakymas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Ūkio ministrės, kuriame teigiama, kad “perkančioji organizacija ar įgaliota valstybės institucija gali Europos Komisijai pateikti prašymą dėl įstatymo reikalavimų netaikymo nurodytai veiklai skirtiems pirkimams”⁴⁹. Rašte atkreipamas dėmesys į tai, kad tik Europos Komisija, įvertinusi perkančiosios organizacijos pateiktą informaciją, turi teisę priimti sprendimą dėl Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų netaikymo. Taip pat primenama, Viešųjų pirkimų įstatymo III skyriuje numatytas komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų teisinis reguliavimas, kuriame numatytos aukštesnės pirkimo vertės ribos, lankstesnės pirkimo būdo pasirinkimo ir kvalifikacijos tikrinimo procedūros.

⁴⁸ Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa. Valstybės žinios, 2007, Nr. 90-35-73. [žiūrėta 2012-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=356433>.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos raštas Dėl viešųjų pirkimų procedūrų taikymo. 2013 m. spalio 15 d. Nr. (14.4-32)-3-5890.

IŠVADOS

1. Lietuvos viešųjų pirkimų sistema, lyginant su kitų Europos Sąjungos šalių, labai griežtai reglamentuota – į nacionalinę teisę įtrauktos ne tik Europos Sąjungos direktyvose nustatytos procedūros, bet ir neprivalomi pagal Europos Sąjungos teisę reikalavimai. Didžiausią perkančiųjų organizacijų nepasitenkinimą keliantys veiksniai yra pernelyg ilga procedūrų trukmė ir jų sudėtingumas. Viešųjų pirkimų taisyklių bei procedūrų supaprastinimo ir lankstumo svarba jau svarstoma ne tik nacionaliniu, bet ir Europos Sąjungos mastu.

2. Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos labiau pritaikytos biudžetinėms įstaigoms, kurios gali tiksliau numatyti planuojamas įsigyti prekes, paslaugas bei darbus. Valstybės įmonėms, siekiančioms ne tik atlikti savo tiesiogines funkcijas, bet ir uždirbti pelno, sudėtinga įvykdyti šiuos reikalavimus, nes poreikis nuolat kinta.

3. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatyme komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms, veikiančioms konkurencinėmis sąlygomis, numatytos išimties, leidžiančios netaikyti viešojo pirkimo procedūrų veiklai, kuri yra veikama konkurencijos, tačiau dėl skirtingo šių nuostatų aiškinimo, pasinaudojus suteikta lengvata, yra tikimybė padaryti pažeidimą, jei pirkimai bus vykdomi nesilaikant teisės aktuose nurodytų procedūrų.

4. Nuo įsigytų medžiagų, paslaugų, darbų kainos priklauso veiklos sąnaudos bei įmonės pelnas, todėl VĮ “Šiaulių regiono keliai” suinteresuota kontroliuoti bei planuoti savo išlaidas ir pirkti kainos bei kokybės santykį atitinkančias prekes, paslaugas ar darbus. Šių tikslų įgyvendinimas atsispindi teigiamuose įmonės veiklos rezultatuose ir šiuo atveju galima būtų pritaikyti Kadziausko (2010) pasiūlymą, kuriame teigiama, kad “kaip alternatyva “gremėzdiškam” viešųjų pirkimų vykdymo ir kontrolės mechanizmui galėtų būti perkančiosios organizacijos rezultatų kontrolė, pelningumo įpareigojimas ir veikimo konkurencinėje aplinkoje vertinimas”.

5. Tiriamos įmonės vykdomi viešieji pirkimai iš esmės atitinka teisės aktuose, reguliuojančiuose viešųjų pirkimų vykdymą nustatytus reikalavimus. Viešieji pirkimai vykdomi standartiniais būdais (tiekėjų apklausa, supaprastintas atviras konkursas, atviras konkursas), visi pirkimai (išskyrus mažos vertės pirkimus) nuo 2010 metų atliekami elektroninėmis priemonėmis, direktoriaus įsakymais paskirti už viešųjų pirkimų vykdymą atsakingi asmenys, viešųjų pirkimų komisijos posėdžiai protokoluojami, apie pirkimų rezultatus tiekėjai informuojami raštu, teikiamos privalomos ataskaitos Viešųjų pirkimų tarnybai. Viešieji pirkimai pagal dalyvių skaičių vyksta sklandžiai: į apklausas kviečiami tiekėjai pateikia pasiūlymus, vertinant paskutinių kelių metų statistiką atviruose konkursuose dalyvių skaičius 88 % pirkimų yra daugiau nei vienas. Įvertinus šiuos rezultatus galima teigti, kad pirkimų dokumentuose nustatyti reikalavimai neriboja tiekėjų konkurencijos ir nėra per griežti.

6. Pagrindiniai sunkumai vykdant viešuosius pirkimus kyla kontrolės etape ir įgyvendinant naujausius teisės aktų reikalavimus. Nuolat atnaujinami teisės aktai sąlygoja klaidų viešuosiuose pirkimuose tikimybę, o griežtėjantys reikalavimai – ilgesnes procedūras ir sudėtingesnį dokumentavimą. Dėl sunkiai prognozuojamo poreikio (neįmanoma numatyti rangovinių darbų apimčių) sudėtinga suplanuoti viešuosius pirkimus. Vengiama vykdyti pirkimus per centrinę perkančiąją organizaciją bei pirkimus iš socialinių įmonių dėl siauro prekių/paslaugų asortimento. Įmonės padaliniais (kelių tarnyboms) veikiant kaip atskiriems ūkio subjektams skirtinguose rajonuose didėja tiekėjų bei prekių/paslaugų poreikio įvairovė, apsunkinanti viešųjų pirkimų kontrolę. Taip pat dažnai trūksta išankstinės informacijos apie įmonės padalinių poreikius, todėl viešieji pirkimai turi būti organizuojami paskubomis.

7. Apibendrinant galima teigti, kad aukščiau išanalizuotos tobulinimo sritys, priemonės bei prognozuojami rezultatai turės tokią įtaką tiriamos įmonės viešųjų pirkimų organizavimo sistemai:

7.1. Labiau realius įmonės poreikius atitinkantis pirkimų planavimas (sumažėtų privalomų jo patikslinimų metų eigoje, būtų išvengta papildomos dokumentacijos) bei teisingas pirkimo verčių nustatymo ir pirkimų būdų parinkimas.

7.2. Supaprastintas mažos vertės pirkimų vykdymas, mažesnis dokumentacijos kiekis (pirkimų paraiškų raštu iki nurodytos pirkimo vertės) bei aukštesnė pirkimų organizatorių kvalifikacija, lemianti mažesnę klaidų pirkimo organizavime tikimybę.

7.3. Kontroliuojant pirkimus pagal bendras vertes ir jų įvykdymą, bus susisteminti viešųjų pirkimų duomenys, formuojamos ataskaitos, laiku bus galima inicijuoti naujus viešuosius pirkimus, teisingai parenkami pirkimų būdai ir apskaičiuojamos jų vertės, bus galima pasinaudoti įstatymo išimtimi, kai iki 10 tūkst. Lt sutartis gali būti sudaroma žodžiu. Pagal gautas ir pirkimų apskaitos žurnale registruojamas sąskaitas bus vykdoma sutarčių kontrolė, neapklausias vykdytojų žodžiu.

7.4. Įgyvendinus Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus dėl centralizuotų, socialinių, žaliųjų pirkimų vykdymo, galima tikėtis ekonomiškai naudingesnių pasiūlymų, trumpesnių procedūrų terminų, ilgaamžiškesnių ir aplinkai neigiamo poveikio nedarančių prekių ar paslaugų.

7.5. Viešųjų pirkimų tvarkos tobulinimo modelyje numatyta bendra viešųjų pirkimų apskaitos bei pirkimų verčių skaičiavimo sistema palengvins viešųjų pirkimų planavimo bei atskaitomybės procesus, leis įmonei tiksliau įvertinti išlaidas pagal prekių, paslaugų, darbų rūšis bei vykdyti efektyvesnę viešųjų pirkimų sutarčių kontrolę.

8. VI “Šiaulių regiono keliai” yra ne tik perkančioji organizacija, viešuosiuose pirkimuose ši įmonė dalyvauja kaip rangovas, todėl pristatant tyrimo rezultatus atskleista smulkių ir vidutinių įmonių dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose skatinimo tendencija leis įmonei planuoti daugiau būsimų projektų ir aktyviau ginti savo interesus, ginčijant per aukštus tiekėjams keliamus kvalifikacijos reikalavimus, dalyvaujant kitų perkančiųjų organizacijų viešuosiuose pirkimuose.

REKOMENDACIJOS

1. Remiantis atlikta dokumentų analize, tiriamajai organizacijai reikėtų įvertinti galimybes didesnę dalį mažos vertės pirkimų perkelti į elektroninę erdvę, aktyviau vykdyti žaliuosius, centralizuotus pirkimus bei pirkimus iš socialinių įmonių, nes tai daryti įpareigoja nacionaliniai teisės aktai, be to, šių pirkimų skatinimas keliamas kaip vienas svarbiausių viešųjų pirkimų modernizavimo tikslų Europos Sąjungoje.

2. LR Finansų ministerijos ataskaitoje (2012) pabrėžiama, kad siekiant viešųjų pirkimų efektyvumo, svarbūs veiksniai yra viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas, teisinio reglamentavimo taikymo praktika (ar yra išnaudojamos reglamentuojančiuose dokumentuose suteiktos galimybės, lankstumas), perkančiųjų organizacijų gebėjimai bei viešųjų pirkimų kontrolės sistema bei viešųjų pirkimų kontrolės procedūros. Rekomenduojama pasinaudoti viešųjų pirkimų įstatymo III skyriuje numatyto komunalinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų teisinio reguliavimo nuostatomis, kuriame numatytos aukštesnės pirkimo vertės ribos, lankstesnės pirkimo būdo pasirinkimo ir kvalifikacijos tikrinimo procedūros.

3. Vadovaujantis LR Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimais (Žin., 2013, Nr.112-5575), rengiant pirkimo dokumentus nenustatyti per aukštų reikalavimų tiekėjams (reikalaujamos veiklos pajamos negali būti du kartus didesnės nei planuojama pirkimo vertė), skatinant tiekėjų konkurenciją ir sudarant sąlygas pirkime dalyvauti mažoms ir vidutinėms įmonėms, apie visus mažos vertės pirkimus skelbti įmonės interneto tinklalapyje, atnaujinti VI “Šiaulių regiono keliai” supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles ir atlikti tokius pakeitimus/patikslinimus:

3.1. Nustatyti pirkimo vertę, iki kurios viešojo pirkimo paraiška nepildoma raštu.

3.2. Patvirtinti papildytas viešųjų pirkimų registracijos žurnalo, metinio viešųjų pirkimų plano formas. Pirkimų registracijos žurnale pateikti detalesnę informaciją apie įvykdytus pirkimus, kuri reikalinga viešųjų pirkimų verčių ir sutarčių įvykdymo kontrolei. Metiniame plane nurodyti pirkimų iniciatorius, atsakingus už jiems priskirtų pirkimų inicijavimą ir sutarčių įvykdymo kontrolę.

3.3. Nustatyti reikalavimą kelių tarnybų viešųjų pirkimų organizatoriams iki kiekvieno mėnesio nustatytos dienos pateikti administracijai įvykdytų pirkimų registracijos žurnalą.

3.4. Nustatyti reikalavimą viešųjų pirkimų organizatorei fiksuoti pirkimų žurnale įmonės administracijai pateikiamas sąskaitas ir iki kiekvieno mėnesio pabaigos, gavus informaciją iš kelių tarnybų, užpildyti bendrą įvykdytų pirkimų registracijos žurnalą.

4. VI “Šiaulių regiono keliai” rekomenduojama apsvarstyti galimybę ateityje įdiegti organizacijoje bendrą dokumentų, buhalterinės apskaitos, viešųjų pirkimų valdymo programą, kurios pagalba informacija tarp skyrių bei kelių tarnybų būtų perduodama automatiškai ir tokiu būdu būtų supaprastintas ne tik viešųjų pirkimų vykdymas, bet ir jų apskaita bei kontrolė.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAI

MOKSLINĖ LITERATŪRA:

1. Aleknienė, A., Diskienė, D., Marčinskas, A. (2006). Viešojo administravimo institucijų organizacinės kultūros plėtra. *Viešasis administravimas*, 2 (10).
2. Ambrazevičienė, R. (2003). Teisėtumo užtikrinimo priemonės vykdant viešuosius pirkimus. *Jurisprudencija*, t. 46(38), 107-115. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
3. Ambrazevičienė, R. (2004). Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje. *Jurisprudencija*, t. 59(51), 105-113. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas.
4. Arimavičiūtė, M. (2005). Viešojo sektoriaus institucijų strateginis valdymas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas.
5. Astrauskas, A., Česonis, G. (2008). Strateginio valdymo principų diegimo Lietuvos vietos savivaldybėse etapai. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 26.
6. Baum, J., Lampel, J. (2010). *The globalization of strategy*. Bingley: Emerald
7. Beresnevičiūtė, V., Kadziauskas, G., Diržys, R. (2006). Strateginio planavimo principai ir žingsniai: mokomoji medžiaga švietimo centrų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programoms. Vilnius: Mokytojų kompetencijos centras.
8. Bivainis, J., Tunčikienė, Ž. (2006). Viešojo sektoriaus institucijų strateginio planavimo metodai: teorinis potencialas ir perspektyvos. *Verslas: teorija ir praktika*, 2.
9. Bosas, A. (2004). *Strateginis valdymas: nuo korporacijos iki valstybės*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
10. Butkevičienė, E. (2011). Apklausų duomenų analizė. Mokymo seminaro medžiaga. [žiūrėta 2012-08-24]. Prieiga per internetą: <http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/seminaras_20110129/sem0129.html&course_file=sem0129_4.html>.
11. Castells, M. (2005). *Tinklaveikos visuomenės raida (1)*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
12. Darnusis vystymasis. *Laisvoji enciklopedija Vikipedija*. [žiūrėta 2013-04-25]. Prieiga per internetą: <http://lt.wikipedia.org/wiki/Darnusis_vystymasis>.
13. Darnusis vystymasis. [žiūrėta: 2012-04-04]. Prieiga per Internetą: <<http://www.am.lt/VI/files/0.470543001302700915.pdf>>.
14. David, F. R. (2011). *Strategic management: concepts and cases*. Florence, South Carolina: Francis Marion University.
15. Dobler, D., Burt D. (1996). *Purchasing and supply management*. – Mc Graw-Hill.
16. Eurostat (2012). *Government finance statistics*. [žiūrėta 2012-04-04]. Prieiga per internetą <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Government_finance_statistics/lt>.
17. Fidler, B. (2006). *Strateginis mokyklų valdymas*. Vilnius: Žara.
18. Gudauskas, R. (2000). Informacijos visuomenės kūrimo strategija. [Žiūrėta 2012 12 27]. Prieiga per internetą: <<http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-mok/14/str2.html>>.
19. Guogis, A., Gudelis, D. (2009). Viešojo administravimo ir verslo integracijos perspektyvos: viešojo ir privataus sektoriaus sąveikos modelis. *Viešoji politika ir administravimas*, 28.
20. Jančiauskas, E. (2002). Strateginio planavimo ypatumai viešajame sektoriuje. *Viešojo sektoriaus institucijų administravimas*, 3 (134).
21. Jucevičius, R., Jucevičienė, P., Janiūnaitė, B., Cibulskas, G. (2003). *Mokyklos strategija: strateginio vystymo vadovas*. Kaunas: Žinių visuomenės institutas, 183 p.
22. Junevičius, A., Ereminaitė, S. (2010). Viešųjų pirkimų tvarkos optimizavimo ir efektyvumo didinimo galimybės. *Organizacijų vadyba: Sisteminiai tyrimai*, 54, p.69.
23. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. II-asis leidimas. Šiauliai*. [Žiūrėta 2013 08 15]. Prieiga per internetą: <<http://verslas09.files.wordpress.com/2010/01/mtp.pdf>>.
24. Kuliešytė, G., Navickas, K. (2007). *Žaliųjų pirkimų gairės*. Vilnius: VšĮ "Europos namai".
25. Kundrotienė, N., Rekerta, K. (2002). Strateginio planavimo diegimas Lietuvos viešojo administravimo institucijose. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr.3, p. 57-63.
26. Melnikas, B., Smaliukienė, R. (2007). *Strateginis valdymas. Mokomoji knyga*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
27. Nakrošis, V., Martinaitis, D. (2010). Lietuvos valdžios institucijų struktūros ir veiklos kaitos tendencijos: problemos, rezultatai, pamokos ir rekomendacijos. Konferencija "Politinių idėjų revizija

Lietuvoje, Europoje ir pasaulyje: politinės tikrovės ir jos analizės tendencijos”. Vilnius: Vilniaus universitetas.

28. Newton, N. (2010). The use of semi-structured interviews. [žiūrėta 2013-08-14]. Prieiga per internetą:

<http://www.academia.edu/1561689/The_use_of_semi_structured_interviews_in_qualitative_research_strengths_and_weaknesses>.

29. Parsons, W. (2001). Viešoji politika. Vilnius: Eugrimas.

30. Pedagogų profesinės raidos centras (2008). Darnus vystymasis vardan geresnio gyvenimo dabar ir ateityje. [žiūrėta 2013-04-25]. Prieiga per internetą: <http://www.pprc.lt/dv/?page_id=2>.

31. Pelucha, M., Slavik, J., Louda, J., Kveton, V. (2011). Sustainable development in practice: experience gained with LA21 in the Czech Republic. *Regions*, 283, 4-7. [žiūrėta: 2013-05-20]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=1c4d286d-1153-4fbb-8fd0-b51c94786487%40sessionmgr14&vid=2&hid=12>>.

32. Raipa, A. (2008). Socialiniai pokyčiai ir naujos viešojo valdymo sistemos. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 1(10), 127-131. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.

33. Raipa, A. (2009). Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos. *Viešoji politika ir administravimas*, 30, p. 22-32. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.

34. Regional Policy Info regio – Info regio (2008). Darnus vystymasis. [žiūrėta 2013-04-25]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/regional_policy/glossary/sustainable_development_lt.html>.

35. Rumelt, R. P. (1979). *Evaluation of Strategy: Theory and Models*. University of California at Los Angeles. Publisher: Little, Brown, p. 196–212. [žiūrėta 2013-05-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.anderson.ucla.edu/faculty/dick.rumelt/Docs/Papers/theory%2526models.pdf>>.

36. Rickard, Séan. (2006). *The economics of organizations and strategy*. London: McGraw-Hill, p. 251.

37. Smilga, E., Laurėnas, V. (2005). Strateginio efekto problemos Lietuvoje. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.

38. Staponkienė, J. (2004). Strateginis valdymas privataus ir viešojo sektoriaus organizacijose: panašumai ir skirtumai. *Socialiniai tyrimai*, 1(4).

39. Starkevičiūtė, M. (2007). Lietuvos ekonominės integracijos gairės. *Intelektinė ekonomika*, 1, p. 82-86. [žiūrėta 2013-04-05]. Prieiga per internetą: <http://www3.mruni.eu/~int.economics/1nr/Rita%20STARKEVICIUTE.pdf>.

40. Šerpytis, K. (2011). Viešųjų pirkimų centralizavimo finansinės naudos valstybei vertinimas (Lietuvos atvejo tyrimas). (Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas).

41. Tureikytė, L. (2004). *Socialinių tyrimų metodai*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

42. Tvaronavičienė, A. (2012). Viešųjų pirkimų kaip vieno iš darniojo vystymosi koncepcijos įgyvendinimo instrumento naudojimo Lietuvos Respublikoje galimybės. *Verslas: teorija ir praktika*, 13(3), p. 197-207.

43. Vaitkevičius, S., Jucevičius R., Kriaučionienė M. (2005). Inovatyvumo siekis organizacijose kaip pokyčių ir juos remiančių socialinių tyrimų metodologijų kūrimo prielaida. *Strateginės analizės instrumentų taksonomijos modelis*. *Socialiniai mokslai*, 3 (49). [žiūrėta 2012-12-27]. Prieiga per internetą: <[http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/lt/2005-3_\(49\)/santrauka.html](http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/lt/2005-3_(49)/santrauka.html)>.

44. Valentinavičius, S. (2009). Verslo strategijos formavimo įmonėje teoriniai aspektai. *Verslas: teorija ir praktika*, 10(2), p.130-141.

45. Vasiliauskas, A. (2006). *Strateginis valdymas*. Kaunas: Technologija.

46. Vasiliauskas, A. (2004). Nacionalinės ekonomikos plėtros strateginis valdymas. *Ekonomikos teorija ir praktika*, 3.

47. Volberda, H. W. et al (2011). *Strategic management : competitiveness and globalization: concepts and mases*. Andover: South-Western Cengage Learning, p. 7.

48. Vilpišauskas, R. (2000). Integracijos į Europos Sąjungą įtaka Lietuvos įmonių veiklai. *Lietuva Europos Sąjungoje*. [žiūrėta 2012-12-27]. Prieiga per internetą: <<http://www.euro.lt/old/showitems.php?TopMenuID=3&MenuItemID=16&ItemID=247&LangID=1>>.

49. Thai K. V. (2001). Public Procurement re-examined. *Journal of public procurement*, 1.

50. Baum, A. C., Lampel, J. (2010). *The globalization of strategy research*. Bingley: Emerald.

DOKUMENTAI:

1. Advokatų kontora “LAWIN Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai” (2012). Lietuvos Respublikos Viešojo pirkimo įstatymo I-III skyrių komentaras. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija. [žiūrėta 2013-09-02]. Prieiga per internetą: <http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_profile&Itemid=86>.
2. Centrinis Viešųjų pirkimų portalas. [žiūrėta 2012-06-19]. Prieiga per internetą: <http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_profile&Itemid=86>.
3. Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema CVP IS. [žiūrėta 2012-06-19]. Prieiga per internetą: <<https://pirkimai.eviesiejiipirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout=>>>.
4. Centrinės perkančiosios organizacijos elektroninis katalogas. [žiūrėta 2013-09-09]. Prieiga per internetą: <<https://2007.cpo.lt/>>
5. Commission of the European communities (2007). 10 elements of good practice. Brussels: Commission of the European communities.
6. DG MARKT of European Commission (2013). E-procurement Golden Book of Good Practice Final Report. [žiūrėta 2013-09-18]. Prieiga internetu: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/e-procurement/golden-book/docs/e-procurement_golden_book_of_good_practice.pdf>.
7. Europos komisija (2011). Europos parlamento ir tarybos direktyva dėl viešųjų pirkimų. Briuselis: Europos komisija.
8. Europos komisija (2010). Komisijos komunikatas 2020 m. Europa pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija. Briuselis: Europos komisija.
9. Europos komisija (2012). Elektroninių viešųjų pirkimų strategija. [žiūrėta 2013-04-22]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52012DC0179:LT:NOT>>.
10. Europos Parlamentas (2011). 2011 m. spalio 25 Europos parlamento rezoliucija dėl viešųjų pirkimų modernizavimo (2011/2048(INI)). Europos Sąjungos oficialusis leidinys “Informacija ir pranešimai”, 2013 m. gegužės 8 d., 58 tomas, pranešimo Nr. 2013/C131 E/03.
11. Įmonių katalogas “Lietuvos įmonės”. [žiūrėta 2013-08-14]. Prieiga internetu: <http://rekvizitai.vz.lt/imone/siauliu_regiono_keliai/darbuotoju-skaicius/>.
12. Kadziauskas, G. (2010). Viešųjų pirkimų skaidrinimo galimybės ir ribos. Pranešimas konferencijoje „Viešieji pirkimai: ar sistema veikia efektyviai?“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.
13. Kuklierienė, J. (2010). Centrinės perkančiosios organizacijos nauda viešajam sektoriui ir verslui. Pranešimas konferencijoje „Viešieji pirkimai: ar sistema veikia efektyviai?“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.
14. Lietuvos integracija į Europos Sąjungą. [žiūrėta 2013-04-22]. Prieiga per internetą: <http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/lietuvos_integracija_i_europos_sajunga/2422>.
15. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro įsakymas “Dėl produktų, kuriems taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašų, aplikos apsaugos kriterijų ir aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos turi taikyti, pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo”, Valstybės žinios. 2011, Nr. 84-4110. [žiūrėta 2013-09-24]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=403512&p_query=&p_tr2=>>.
16. Lietuvos Respublikos Finansų ministerija (2012). Viešųjų pirkimų poveikio Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumui vertinimas. Vilnius: Lietuvos Respublikos Finansų ministerija.
17. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2013). Raštas “Dėl viešųjų pirkimų procedūrų taikymo”. 2013 m. spalio 15 d., Nr. (14.4-32)-3-5890.
25. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija. Viešųjų pirkimų politika. [žiūrėta 2012-06-19]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/web/lt/viesuju_pirkimu_politika>.
18. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2013). ES verslo konkurencingumą skatins viešojo administravimo modernizavimas. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija. [žiūrėta 2013-09-13]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/web/lt/naujienos/naujienos/es_verslo_konkurencinguma_skatins_viesojo_administravimo_modernizavimas>.
19. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2013). Lietuvos valstybės valdomų įmonių veiklos 2012 metais ataskaita. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.
20. Lietuvos Respublikos Ūkio Ministerija (2011). Perkančiųjų organizacijų, turinčių pareigą pirkti per CPO, apklausos rezultatų pristatymas. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio Ministerija.

21. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2012). Tarpinė ataskaita (sausis-gruodis) Lietuvos valstybės valdomų įmonių veikla 2011 metais. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.
22. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija (2011). Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys. Vilnius: Lietuvos Respublikos Ūkio ministerijos Įmonių teisės ir viešųjų pirkimų politikos departamento Viešųjų pirkimų politikos skyrius.
23. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas. Valstybės žinios. 2004, Nr. 4-24.
24. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2003). Nacionalinė darnaus vystymosi strategija. Vilnius: Lietuvos Respublikos Vyriausybė.
25. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2009). Lietuvos viešųjų pirkimų tobulinimo ir plėtros 2009-2013 metų strategija. Vilnius: Lietuvos Respublikos Vyriausybė.
26. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymas. Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000. [žiūrėta 2012-08-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/ta/40606>>.
27. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo 16, 18, 19, 85, 86, 90, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. Valstybės žinios. 2012, Nr. 82-4264. [žiūrėta 2013-09-27]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=429291&p_query=&p_tr2=2>.
28. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 18, 19, 22, 24, 28, 33, 35, 39, 40, 85, 86, 87, 90, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. Valstybės žinios. 2013, Nr. 11-5575. [žiūrėta 2013-11-08]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=458234&p_tr2=2>.
29. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo redakcijos. Informacinis portalas, "Infolex". [žiūrėta 2012-10-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/ta/Default.aspx?Id=7&item=doc&SubMenu=3&aktoid=40606>>.
30. Lietuvos valstybės kontrolė (2011). Išankstinio tyrimo ataskaita "Viešųjų pirkimų sistemos apšvalga". Vilnius: Valstybės kontrolė.
31. Lietuvos valstybės kontrolė (2012). Valstybinio audito ataskaita "Supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymas".
32. Lietuvos Valstybės kontrolė (2009). Valstybės įmonių valdymas. Valstybinio audito ataskaita, 2009 m. gruodžio 23 d. Nr. VA-P2-20-13-24. Vilnius: Valstybės kontrolė.
33. Maniokas, K. (2012). Tik atkaklus darbas gali padėti išlaikyti gerus rezultatus ES teisės perkėlimo ir įgyvendinimo srityje. (2012, vasario 13). Interneto svetainė "ES rinka.lt". [žiūrėta 2013-09-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.esrinka.lt/lt/straipsniai.html>>.
34. Maskaliovienė, L. (2012). Nacionalinės pažangos programa – ilgalaikės valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys, ES finansinės paramos panaudojimas šioms prioritetams įgyvendinti 2014 – 2020 m. laikotarpiu. Pranešimas konferencijoje „Lietuvos vystymo strateginio planavimo pažanga“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.
35. Morton, B. (2010). Green Public Procurement in UK, Green procurement (GPP) – Lead the change national Conference. Pranešimas seminare "Žalieji pirkimai – nuo idėjos iki įgyvendinimo". Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba. [žiūrėta 2013-09-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtpm8/dtd/index.php?pid=12118921075&cid=12118921330&sid=1&lan=LT>>.
36. Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa. Valstybės žinios. 2007, Nr. 90-35-73. [žiūrėta 2012-11-12]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=356433>.
37. Ruseckas, G. (2010). Viešųjų pirkimų organizavimo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Programos Leader ir žemdirbių mokymo metodikos centras.
38. Savaitraštis "Mokesčių žinios". Kitamet viešieji pirkimai bus centralizuoti. [žiūrėta 2013-09-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.mzinios.lt/lt/2013-02-12/straipsniai.html>>.
39. Simap – informacija apie Europos sąjungos viešuosius pirkimus. Prieiga per internetą: <http://simap.europa.eu/codes-and-nomenclatures/codes-cpv/codes-cpv_lt.htm>, [žiūrėta 2013-08-28].
40. Specialiųjų tyrimų tarnyba (2013). STT įvertino siūlomus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimus, (2013, gegužės 29). Informacinis portalas "Infolex". [žiūrėta 2013-09-27]. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/portal/start.asp?act=news&Tema=1&Str=52768>>.
41. Surantas, A. (2002). Viešųjų pirkimų teisinės bazės raida. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis, 1(2), p. 1.
42. Vaškėlis, V. (2012). Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas. Pranešimas konferencijoje „Lietuvos vystymo strateginio planavimo pažanga“. Vilnius: Valstybės Kontrolė. [žiūrėta 2013-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=15>>.

43. Transparency International (2006). Handbook: Curbing Corruption in Public Procurement. Berlin, Germany: TI. [Žiūrėta 2011-05-12]. Prieiga per internetą: <http://www.transparency.org/publications/publications/other/procurement_handbook>.
44. Migonytė, S. Žalieji pirkimai - iššūkis Lietuvos gamintojams. (2012, birželio 1) Verslo žinios. [žiūrėta 2013-09-27]. Prieiga per internetą: <<http://vz.lt/article/2012/6/1/zalieji-pirkimai-issukis-lietuvos-gamintojams>>.
45. Gudavičius, S. Dėl viešųjų pirkimų taisyklių apsispręs rudenį. (2013, liepos 2). Verslo žinios. [žiūrėta 2013-09-27]. Prieiga per internetą: <<http://vz.lt/article/2013/7/2/del-viesuju-pirkimu-taisykliu-pakeitimo-apsispres-rudeni>>.
46. Viešųjų pirkimų tarnyba. Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijos. Valstybės žinios. 2011, Nr. 155-7382. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415156&p_query=&p_tr2=2>.
47. Viešųjų pirkimų tarnyba. Prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodika. Valstybės žinios. 2003, Nr. 22-949. [žiūrėta 2013-09-26]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=206032>.
48. Viešųjų pirkimų tarnyba (2010). 2009 m. įvykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
49. Viešųjų pirkimų tarnyba (2011). 2010 m. įvykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
50. Viešųjų pirkimų tarnyba (2012). 2011 m. įvykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
51. Viešųjų pirkimų tarnyba (2013). 2012 m. įvykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
52. Viešųjų pirkimų tarnyba (2013). Viešųjų pirkimų tarnybos ataskaita apie viešuosius inovatyvius pirkimus 2011-2013 I-II ketv. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
53. Viešųjų pirkimų tarnyba (2009). Viešųjų pirkimų tarnybos 2009-2011 metų strateginis veiklos planas. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
54. Viešųjų pirkimų tarnyba (2012). Viešųjų pirkimų tarnybos 2012-2014 metų strateginis veiklos planas. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
55. Viešųjų pirkimų tarnyba (2011). 2010 m. veiklos ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
56. Viešųjų pirkimų tarnyba (2012). 2011 m. veiklos ataskaita. Vilnius: Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
57. Viešųjų pirkimų tarnyba (2013). 2013-2015 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas 2013 m. vasario 13 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-41.
58. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas "Dėl perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijų patvirtinimo". Valstybės žinios. 2011, Nr. 120-6167.
59. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymas "Dėl smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų skatinimo dalyvauti viešuosiuose pirkimuose rekomendacijų patvirtinimo", Valstybės žinios. 2010, Nr. 2-36.
60. Vilniaus universitetas (2007). Viešųjų pirkimų centralizavimo galimybių Lietuvoje studija. Vilnius: Vilniaus universitetas.
61. VĮ "Šiaulių regiono keliai" (2010). Direktoriaus įsakymas "Dėl Viešųjų pirkimų komisijos paskyrimo". 2010 m. gegužės 4 d., Nr. V-169. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".
62. VĮ "Šiaulių regiono keliai"(2010). ISO Kokybės vadovas. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".
63. VĮ "Šiaulių regiono keliai" (2013). 2012 metų veiklos ataskaita. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".
64. VĮ "Šiaulių regiono keliai" (2011). Viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentas. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".
65. VĮ "Šiaulių regiono keliai"(2010). Viešųjų pirkimų planavimo ir inicijavimo tvarkos aprašas. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".
66. VĮ "Šiaulių regiono keliai"(2009). Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės. Šiauliai: VĮ "Šiaulių regiono keliai".

PRIEDAI

EKSPERTŲ APKLAUSOS FORMA

Gerb. Viešųjų pirkimų specialiste,

Esu VI "Šiaulių regiono keliai" viešųjų pirkimų organizatorė, studijuojanti Šiaulių universiteto vadybos magistro studijų programoje ir rašanti baigiamąjį darbą tema "Viešųjų pirkimų organizavimo kaitos tendencijos. VI "Šiaulių regiono keliai" atvejis". Tyrimas vykdomas siekiant pasidalinti viešųjų pirkimų organizavimo patirtimi su kitomis Lietuvos kelių priežiūros įmonėmis bei patobulinti esamą tvarką VI "Šiaulių regiono keliai".

Prašyčiau Jūsų būti mano magistro darbo ekspertu ir elektroniniu paštu atsakyti į žemiau pateiktus 5 klausimus. Garantuojau Jūsų anonimiškumą ir atsakymų konfidencialumą, nes magistro darbe bus pateikti tik apibendrinti duomenys, neminint konkrečių įmonių ar pareigų. Be to, išipareigoju pateikti tyrimo rezultatus, kurie ir Jums galbūt bus naudingi.

Klausimai

1. Kokį poveikį viešųjų pirkimų planavimui, organizavimui, vykdymui, kontrolei Jūsų įmonėje daro viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų kaita? Su kokiais sunkumais susiduriama juos įgyvendinant?

2. Ar viešųjų pirkimų organizavimo naujovės (aplinkosaugos kriterijų įtraukimas į kvalifikacinius reikalavimus, centralizuotų pirkimų vykdymas, socialiniai pirkimai, inovatyvūs pirkimai) taikomos Jūsų įmonėje? Jei ne, kokios priežastys tai lemia?

3. Ar Jūsų įmonė vykdo rangovinius darbus? Jei taip, kokią įtaką pirkimų planavimui, sutarčių vertėms turi papildomas prekių, paslaugų, darbų poreikis ir kaip jį kontroliuojate?

4. Kokiu būdu renkama informacija apie pokyčius viešųjų pirkimų sistemoje? Ar ši informacija prieinama visiems viešuosius pirkimus įmonėje vykdančioms darbuotojoms?

5. Kaip Jūsų įmonėje vykdoma viešųjų pirkimų verčių nustatymo, sutarčių įvykdymo bei pirkimų vidaus kontrolė?

Atsakymus prašyčiau siųsti **elektroniniu paštu vp@siauliurk.lt**. Lauksiu Jūsų atsakymo iki š.m. rugsėjo 10 d.

KONFIDENCIALUMO PASIŽADĖJIMO FORMA

(perkančiosios organizacijos pavadinimas)

(asmens vardas ir pavardė, pareigos)

KONFIDENCIALUMO PASIŽADĖJIMAS

20__ m. _____ d.

(vietovės pavadinimas)

Būdamas _____,
(pareigų pavadinimas)

1. Pasižadau:

1.1. saugoti ir tik įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytais tikslais ir tvarka naudoti visą su pirkimu susijusią informaciją, kuri man taps žinoma, dirbant Viešųjų pirkimų komisijos pirmininku, nariu ar ekspertu;

1.2. man patikėtus dokumentus saugoti tokiu būdu, kad tretieji asmenys neturėtų galimybės su jais susipažinti ar pasinaudoti;

1.3. nepasilikti jokių man pateiktų dokumentų kopijų.

2. Man žinoma, kad su pirkimu susijusią informaciją, kurią Viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos numato teikti pirkimo procedūrose dalyvaujančioms arba nedalyvaujančioms šalims, galėsiu teikti tik įpareigotas pirkimo komisijos ar perkančiosios organizacijos vadovo ar jo įgalioto asmens. Konfidencialią informaciją galėsiu atskleisti tik Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais.

3. Man išaiškinta, kad konfidencialią informaciją sudaro:

3.1. informacija, kurios konfidencialumą nurodė tiekėjas ir jos atskleidimas nėra privalomas pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus;

3.2. visa su pirkimu susijusi informacija ir dokumentai, kuriuos Viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos nenumato teikti pirkimo procedūrose dalyvaujančioms arba nedalyvaujančioms šalims;

3.3. informacija, jeigu jos atskleidimas prieštarauja įstatymams, daro nuostolių teisėtiems šalių komerciniams interesams arba trukdo užtikrinti sąžiningą konkurenciją.

4. Esu įspėtas, kad, pažeidęs šį pasižadėjimą, turėsiu atlyginti perkančiajai organizacijai ir tiekėjams padarytus nuostolius.

(parašas)

(vardas, pavardė)

NEŠALIŠKUMO DEKLARACIJOS FORMA

(perkančiosios organizacijos pavadinimas)

(asmens vardas ir pavardė, pareigos)

NEŠALIŠKUMO DEKLARACIJA

20__ m. _____ d. Nr. _____

(Vietovės pavadinimas)

Būdamas _____, **pasižadu:**

(pareigų pavadinimas)

1. Objektiviai, dalykiškai, be išankstinio nusistatymo, vadovaudamasis visų tiekėjų lygiateisiškumo, nediskriminavimo, proporcingumo, abipusio pripažinimo ir skaidrumo principais, atlikti _____ pareigas.

(pareigų pavadinimas)

2. Paaiškėjus bent vienai iš šių aplinkybių:

2.1. pirkimo procedūrose kaip tiekėjas dalyvauja asmuo, susijęs su manimi santuokos, artimos giminystės ar svainystės ryšiais, arba juridinis asmuo, kuriam vadovauja toks asmuo;

2.2. aš arba asmuo, susijęs su manimi santuokos, artimos giminystės ar svainystės ryšiais:

2.2.1. esu (yra) pirkimo procedūrose dalyvaujančio juridinio asmens valdymo organų narys,

2.2.2. turiu(-i) pirkimo procedūrose dalyvaujančio juridinio asmens įstatinio kapitalo dalį arba turtinį įnašą jame,

2.2.3. gaunu(-a) iš pirkimo procedūrose dalyvaujančio juridinio asmens bet kokios rūšies pajamų;

2.3. dėl bet kokių kitų aplinkybių negaliu laikytis 1 punkte nustatytų principų, nedelsdamas raštu pranešti apie tai mane _____ paskyrusios

(pareigų pavadinimas)

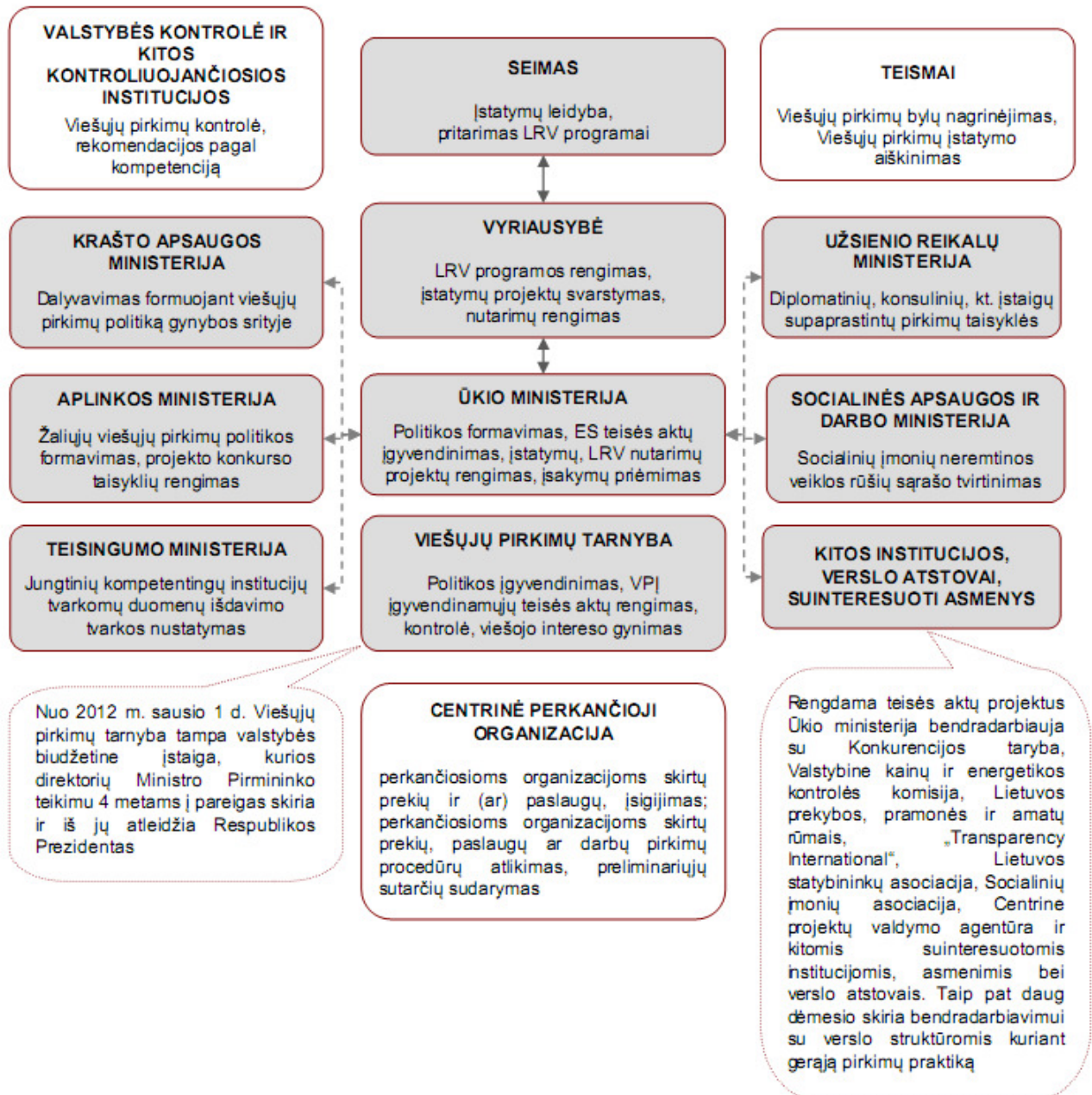
perkančiosios organizacijos vadovui ir nusišalinti.

Man išaiškinta, kad asmenys, susiję su manimi santuokos, artimos giminystės ar svainystės ryšiais, yra: sutuoktinis, seneliai, tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), jų sutuoktiniai, vaikaičiai, broliai, seserys ir jų vaikai, taip pat sutuoktinio tėvai, broliai, seserys ir jų vaikai.

(parašas)

(vardas, pavardė)

LIETUVOS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ POLITIKOS FORMAVIME IR ĮGYVENDINIME DALYVAUJANČIOS INSTITUCIJOS

**2010-2012 METŲ LIETUVOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ STATISTIKA (REMIANTIS LR
VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ TARNYBOS 2011-2013 METŲ ATASKAITOMIS)**

2010 m. tarptautiniai ir supaprastinti viešieji pirkimai

Pagal pirkimo objekto rūšis

Pirkimo objekto rūšis		Bendra pirkimų vertė		Bendras pirkimų skaičius		Centralizuoti pirkimai ²				Žaliejai pirkimai ³			
Eil. Nr.	Pavadinimas	mln. Lt.	proc.	skaičius	proc.	vertė, mln. Lt	proc.	skaičius	proc.	vertė, mln. Lt	proc.	skaičius	proc.
1	PREKĖS	2.432,1	27,2%	5.224	41,8%	366,7	15,1%	171	3,3%	140,7	5,8%	191	3,7%
2	PASLAUGOS	1.898,7	21,3%	5.420	43,3%	89,6	4,7%	114	2,1%	152,0	8,0%	207	3,8%
3	DARBAI	4.594,7	51,5%	1.867	14,9%	45,9	1,0%	28	1,5%	1.348,4	29,3%	331	17,7%
Iš viso:		8.925,5	100,0%	12.511	100,0%	502,2	5,6%	313	2,5%	1.641,1	18,4%	729	5,8%

Pagal pirkimo būdus

Eil. Nr.	Pirkimo būdas	Bendra pirkimų vertė		Bendras pirkimų skaičius		Centralizuoti pirkimai ²				Žaliejai pirkimai ³			
		mln. Lt.	proc.	skaičius	proc.	vertė, mln. Lt	proc.	Skaičius	proc.	vertė, mln. Lt	proc.	Skaičius	proc.
1.	TARPTAUTINIAI VIEŠIEJI PIRKIMAI	4.780.751,4	53,6%	1.920	15,3%	413,0	8,6%	144	7,5%	899,2	18,8%	144	7,5%
1.1.	Atviras konkursas	3.476,9	39,0%	1.311	10,5%	361,5	10,4%	108	8,2%	674,3	19,4%	124	9,5%
1.2.	Ribotas konkursas	109,4	1,2%	5	0,0%	4,3	0,0%	1	0,0%	101,0	0,0%	3	0,0%
1.3.	Skelbiamos derybos	288,0	3,2%	46	0,4%	23,2	8,0%	2	4,3%	82,1	28,5%	3	6,5%
1.4.	Neskelbiamos derybos	904,9	10,1%	557	4,5%	22,6	2,5%	32	5,7%	41,8	4,6%	14	2,5%
1.5.	Pirkimas taikant dinaminę pirkimų sistemą	1,5	0,0%	1	0,0%	1,5	0,0%	1	0,0%	0,0	0,0%	0	0,0%
2.	SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI	4.144,8	46,4%	10.591	84,7%	89,2	2,2%	169	1,6%	741,9	17,9%	585	5,5%
2.1.	Paskelbus apie pirkimą	3.759,5	42,1%	6.438	51,5%	80,2	2,1%	133	2,1%	708,2	18,8%	529	8,2%
2.2.	Nepaskelbus apie pirkimą	385,2	4,3%	4.153	33,2%	9,0	2,3%	36	0,9%	33,7	8,7%	56	1,3%
Iš viso:		8.925,5	100,0%	12.511	100,0%	502,2	5,6%	313	2,5%	1.641,1	18,4%	729	5,8%

2010 m. mažos vertės pirkimai

Pagal pirkimo objektą

Pirkimo objekto rūšis		Mažos vertės pirkimų vertė		Bendra sutarčių, sudarytų vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 91 straipsniu, vertė	
Eil. Nr.	Pavadinimas	mln. Lt.	proc.	vertė, mln. Lt	proc.
1	PREKĖS	668,7	34,0%	17,2	28,0%
2	PASLAUGOS	647,8	32,9%	28,3	46,3%
3	DARBAI	652,6	33,1%	15,8	25,7%
Iš viso:		1.969,1	100,0%	61,3	100,0%

Bendra viešųjų pirkimų apimtis 2011 m.

Eil. Nr.	Pirkimo apibūdinimas	Bendra pirkimų vertė		Bendras pirkimų skaičius	
		mln. Lt	proc.	skaičius	proc.
1.	TARPTAUTINIAI VIEŠIEJI PIRKIMAI	6.565,9	51,2%	2.629	0,4%
2.	SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI	4.278,4	33,4%	10.435	1,6%
3.	MAŽOS VERTĖS PIRKIMAI	1.973,1	15,4%	642.866	97,8%
4.	Supaprastinti viešieji pirkimai, vykdyti vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 85 str. 5 dalies nuostatomis	4,6	0,0%	1.620	0,2%
Iš viso:		12.822,0	100,0%	657.550	100,0%

Pagal pirkimo būdus

Eil. Nr.	Pirkimo būdas	Bendra pirkimų vertė		Bendras pirkimų skaičius		Centralizuoti pirkimai ^a				Žalieji pirkimai ^a			
		mln. Lt.	proc.	skaičius	proc.	vertė, mln. Lt	proc.	Skaičius	proc.	vertė, mln. Lt	proc.	Skaičius	proc.
1.	TARPTAUTINIAI VIEŠIEJI PIRKIMAI	6.565,9	60,5%	2.629	20,1%	1.211,6	18,5%	195	7,4%	1.680,6	25,6%	285	10,8%
1.1.	Atviras konkursas	5.219,0	48,1%	1.965	15,0%	933,4	17,9%	166	8,4%	1.501,1	28,8%	208	10,6%
1.2.	Ribotas konkursas	78,2	0,7%	2	0,0%	0,0	0,0%	0	0,0%	0,0	0,0%	0	0,0%
1.3.	Skelbiamos derybos	622,5	5,7%	49	0,4%	10,6	1,7%	2	4,1%	112,7	18,1%	4	8,2%
1.4.	Neskelbiamos derybos	543,5	5,0%	606	4,6%	166,3	30,6%	22	3,6%	48,8	9,0%	68	11,2%
1.5.	Pirkimas taikant dinaminę pirkimų sistemą	102,7	0,9%	7	0,1%	101,4	98,7%	5	71,4%	18,0	17,5%	5	71,4%
2.	SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI	4.278,4	39,5%	10.435	79,9%	148,1	3,5%	208	2,0%	867,2	20,3%	684	6,6%
2.1.	Paskelbus apie pirkimą	3.874,5	35,7%	7.730	59,2%	136,8	3,5%	180	2,3%	822,9	21,2%	621	8,0%
2.2.	Nepaskelbus apie pirkimą	403,8	3,7%	2.705	20,7%	11,4	2,8%	28	1,0%	44,4	11,0%	63	2,3%
Iš viso:		10.844,2	100,0%	13.064	100,0%	1.359,8	12,5%	403	3,1%	2.547,9	23,5%	969	7,4%

Pagal pirkimo objekto rūšis

Pirkimo objekto rūšis		Mažos vertės pirkimų vertė		Bendras pirkimų skaičius	
Eil. Nr.	Pavadinimas	mln. Lt.	proc.	skaičius	proc.
1	PREKĖS	655,4	33,2%	377.467	58,7%
2	PASLAUGOS	609,1	30,9%	248.008	38,6%
3	DARBAI	708,6	35,9%	17.391	2,7%
Iš viso:		1.973,1	100,0%	642.866	100,0%

Bendra viešųjų pirkimų apimtis 2012 m.

Eil. Nr.	Pirkimo apibūdinimas	Bendra pirkimų vertė (mln. Lt)	Bendra pirkimų vertė (proc.)	Bendras pirkimų skaičius	Bendras pirkimų skaičius (proc.)
1.	TARPTAUTINIAI VIEŠIEJI PIRKIMAI	8.344,5	56,9	2.364	0,3
2.	SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI	4.296,5	29,3	9.195	1,2
3.	MAŽOS VERTĖS PIRKIMAI	2.009,3	13,7	723.883	98,4
4.	Supaprastinti viešieji pirkimai, vykdomi vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 85 str. 5 d. nuostatomis	5,1	0,0	512	0,1
	Iš viso:	14.655,4	100	735,954	100

Mažos vertės pirkimai 2012 m.

Eil. Nr.	Pirkimo objekto rūšis	Bendra pirkimų vertė (mln. Lt)	Bendra pirkimų vertė (proc.)	Bendras pirkimų skaičius	Bendras pirkimų skaičius (proc.)
1.	PREKĖS	684.4	34,1	439.170	60,7
2.	PASLAUGOS	631.4	31,4	273.858	37,8
3.	DARBAI	693.5	34,5	10.855	1,5
	Iš viso:	2.009,3	100	723.883	100

**Viešųjų pirkimų įstatymo 2009-2012 metų redakcijų sąrašas (remiantis teisės portalo
www.infolex.lt duomenimis)**

Eil. Nr.	Red. Nr.	Pakeitimo data	Įsigaliojimo data	Pakeitimo informacija
1.	37	2012-06-29	2012-10-01	XI-2177 2012-06-29 Žin., 2012, Nr. 82-4264 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 16, 18, 19, 85, 86, 90, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas
2.	36	2012-03-29	2012-03-31	XI-1955 2012-03-29 Žin., 2012, Nr. 39-1921 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio pakeitimo įstatymas
3.	35	2011-09-29	2012-01-01	XI-1605 2011-09-29 Žin., 2011, Nr. 123-5813 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 7, 8, 10, 22, 24, 25, 56, 74 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 8-1, 8-2 straipsniais įstatymas
4.	34	2010-12-23	2012-01-01	XI-1255 2010-12-23 Žin., 2011, Nr. 2-36 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 6, 8, 9, 10, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 33, 37, 38, 40, 41, 56, 57, 71, 73, 81, 82, 83, 85, 86, 91, 92, 94, 95-1, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo, 1, 2, 4 priedėlių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas
5.	33	2010-02-11	2012-01-01	XI-678 2010-02-11 Žin., 2010, Nr. 25-1174 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 39, 41, 54, 58, 78, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 21-1, 94-1, 95-1, 95-2 straipsniais ir 98, 99, 100 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas
6.	32	2009-07-22	2012-01-01	XI-395 2009-07-22 Žin., 2009, Nr. 93-3986 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymas
7.	31	2011-11-17	2011-11-18	XI-1708 2011-11-17 Žin., 2011, Nr. 139-6548 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio papildymo įstatymas
8.	30	2011-06-21	2011-10-01	XI-1487 2011-06-21 Žin., 2011, Nr. 85-4133 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 93, 94, 95, 95-1 ir 95-2 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas
9.	29	2011-06-21	2011-08-21	XI-1494 2011-06-21 Žin., 2011, Nr. 85-4137 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10, 33, 85, 92 ir 93 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas
10.	28	2011-06-21	2011-08-01	XI-1494 2011-06-21 Žin., 2011, Nr. 85-4137 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10, 33, 85, 92 ir 93 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas

11.	27	2010-12-23	2011-01-06	XI-1255 <u>2010-12-23 Žin., 2011, Nr. 2-36 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 6, 8, 9, 10, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 33, 37, 38, 40, 41, 56, 57, 71, 73, 81, 82, 83, 85, 86, 91, 92, 94, 95-1, 97 straipsniu, V skyriaus pavadinimo, 1, 2, 4 priedėlių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas</u>
12.	26	2009-07-22	2010-12-31	-
13.	25	2010-11-12	2010-11-27	XI-1125 <u>2010-11-12 Žin., 2010, Nr. 139-7109 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 1 priedėlio pakeitimo įstatymas</u>
14.	24	2010-02-11	2010-03-02	XI-678 <u>2010-02-11 Žin., 2010, Nr. 25-1174 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 39, 41, 54, 58, 78, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 21-1, 94-1, 95-1, 95-2 straipsniais ir 98, 99, 100 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas</u>
15.	23	2009-07-22	2010-01-01	XI-395 <u>2009-07-22 Žin., 2009, Nr. 93-3986 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymas</u>
16.	22	2009-07-22	2009-09-01	XI-395 <u>2009-07-22 Žin., 2009, Nr. 93-3986 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymas</u>

VI "ŠIAULIŲ REGIONO KELIAI" 2013 M. PLANUOJAMŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SUVESTINĖ

Planuojamų pirkimų suvestinė
 Perkančioji organizacija: VĮ "Šiaulių regiono keliai"
 Įmonės kodas: 144082929
 Pirkimo procedūros tipas: Visi
 Pirkimo objekto rūšis: Visi

Data nuo 2013-01-01 iki 2013-12-31

Pirkimo objektas	BVPŽ	Kiekis	Data	Trukmė	Pirkimo būdas
Aktyvinti mineraliniai milteliai asfaltbetonio gamybai (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Kalkių milteliai 44921210-7	1.000,00 tonų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Darbo rūbų valymo ir kilimėlių keitimo paslaugos (Paslaugos (27)) Paskelbtas: 2013-03-15	Skalbimo ir sauso valymo paslaugos 98310000-9	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Gripo ir erkinio encefalito vakcina (Paslaugos (25)) Paskelbtas: 2013-03-15	Vakcinos 33651600-4	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Įvairių frakcijų dolomitinė skalda (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Žvyras, smėlis, skaldyti akmenys ir užpildai 14210000-6	39.000,00 tonų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Įvairių tipų bituminė emulsija (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Bitumas 44113610-4	400,00 tonų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Karštas ir šaltas asfaltbetonis (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Asfaltas 44113620-7	7.400,00 tonų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Kelių bitumas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Bitumas 44113610-4	1.000,00 tonų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Kiti spaudiniai (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Atvirukai, sveikinimo atvirukai ir kiti spaudiniai 22300000-3	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Kompiuteriniai priedai, atsarginės dalys ir reikmenys (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Kompiuterių ekranai ir pultai 30231000-7	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas pirkimas**
Kompiuterinių programų priežiūros paslaugos (Paslaugos (1)) Paskelbtas: 2013-03-15	Programinės įrangos priežiūros ir tvarkymo paslaugos 72267000-4	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Krašto ir magistralinių kelių signaliniai stulpeliai (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Plastikiniai gaminiai 19520000-7	8.000,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Metalinės atramos kelio ženklams (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Kelio ženklų stulpai 34928472-7	2.650,00 metrų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Pjautinė mediena (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Mediena 03410000-7	10,00 kub.metrų	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Plastikinių remontinių kelio ženklų pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Kelio ženklai 34992200-9	164,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Plastmasiniai gofruoti vamzdžiai ir movos jiems (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Vamzdžiai ir jungiamosios detalės 44163000-0	2.180,00 metrų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Plauta granitinė skaldelė (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Žvyras, smėlis, skaldyti akmenys ir užpildai 14210000-6	2.000,00 tonų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Polimerais modifikuota bituminė mastika, skirta asfaltbetonio dangoje esamų plyšių iki 50 mm pločio	Mastika 44831100	10,00 tonų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas

užtaisymui (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14					pirkimas**
Programinė įranga (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Programinės įrangos paketai ir informacinės sistemos 4800000-8	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Projektavimo darbai (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Architektūros, inžinerijos ir planavimo paslaugos 71240000-2	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas pirkimas**
Raštinės reikmenys (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Raštinės reikmenys 30192700-8	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Sijinių metalinių kelio atitvarų komplektai ir jų elementai (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Saugos barjerai 34928100-9	5.000,00 metrų	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Standartiniai ir individualaus projektavimo kelio ženklai (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Kelio ženklai 34992200-9	1.400,00 kv.m	2013-01-01 Ketvirtis: I	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Subrangos darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Kelių remonto darbai 45233142-6	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Tualetinis popierius, nosinės, popieriniai rankšluosčiai ir servetėlės (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Tualetinis popierius, nosinės, popieriniai rankšluosčiai ir servetėlės 33760000-5	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Vaistų pramonės ir medicininiai chemijos gaminiai, pirmosios pagalbos priemonės (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Farmacijos produktai 33600000-6	1,00 vnt.	2013-01-01 Ketvirtis: I;II;III;IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Apsaugos priemonių (rengimo darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Apsaugos įrangos kūrimas 73421000-9	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Apšvietimo (rengimai ir elektros šviestuvai ir kt. elektros prekės (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Apšvietimo (renginiai ir elektros šviestuvai 31500000-1	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Asfalto gamybos bazės remonto darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Įrangos modernizavimo darbai 45259900-6	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Balninio vilkiko pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Priekabos ir puspriekabės 34223000-6	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Barstytuvų renovacijos darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Smėlio ir druskos barstytuvai 34144440-4	2,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Bendrosios paskirties mašinų, spec. paskirties mechanizmų, žemės ir miškų ūkio mašinų priežiūra ir remontas (Paslaugos (T)) Paskelbtas: 2013-03-14	Remonto, priežiūros ir kitos paslaugos, susijusios su orlaiviais, geležinkeliais, keliais ir jūros (renginiai) 50200000-7	100.000,00 Lt	2013-04-01 Ketvirtis: II;III	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Bitumo rišlumą gerinantis priedas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Kelių statybinės medžiagos 44113000-5	6,00 tonos	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas pirkimas**

Draudimo paslaugos: kilnojamojo ir nekilnojamojo turto draudimas, transporto priemonių draudimas, transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinė atsakomybė už autoavarijos metu padarytą žalą draudimas (Paslaugos (27)) Paskelbtas: 2013-03-14	Draudimo paslaugos 66510000-8	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Garažo stogo remonto darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Stogų remontas 45261910-6	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
[monės vykdomų švietėjiškų saugaus eismo priemonių įgyvendinimo paslaugos (klipų kūrimas ir transliacija per regioninę televiziją, šviesą atspindintys atšvaitai ir liemenės, lankstinukai, skrajutės, plakatai ir pan.) (Paslaugos (27)) Paskelbtas: 2013-03-15	Spausdinimo paslaugos 79810000-5	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas pirkimas**
Inertinės dujos, azotas, deguonis propanas, argonas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Chemijos produktai 24000000	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
[vairios statybinės medžiagos ir gaminiai (vairūs dažai, cementas betoniniai ir gelžbetoniniai aplinkotvarkos elementai) (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Statybinės medžiagos 44111000-1	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas pirkimas**
Kelių statybinė medžiagų laboratorinių tyrimų paslaugos (Paslaugos (27)) Paskelbtas: 2013-03-14	Mokslinių tyrimų laboratorinės paslaugos 73111000-3	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Kelių tarnybų automobilių pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Kiti lengvieji keleiviniai automobiliai 34115000-6	2,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Kelių, kelių statinių ir jų užimamos žemės inventonizacija (Paslaugos (27)) Paskelbtas: 2013-03-14	Architektūros, statybų, inžinerijos ir inspektavimo paslaugos 71000000-8	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Kuro apskaitos kontrolės sistema (Paslaugos (27)) Paskelbtas: 2013-03-14	Apskaitos sistema 48444000-2	10,00 komplektų	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Metalo dirbiniai (juostos, strypai kampuočiai, fasoniniai ir profiliniai gaminiai iš plieno, lakštinis plienas, vamzdžiai ir pan.) (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Metalo dirbiniai 44316400-2	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas pirkimas**
Mobilusis sieta pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Stogų remontas 45261910-6	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų mokymo, kvalifikacijos kėlimo paslaugos (seminarai, konferencijos, parodos, kursai) (Paslaugos (24)) Paskelbtas: 2013-03-15	Darbuotojų mokymo paslaugos 80511000-9	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Priekabų ženklų pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Priekabos ir puspriekabės 34223000-6	4,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Rašymui, spausdinimui, kopijavimui skirtas popierius (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Apdorotas popierius ir kartonas 30197600-2	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės skelbiamas pirkimas**
Remontiniai mišiniai, skirti tiltų ir viadukų betoninių konstrukcijų renovacijai (Prekės)	Skiedinys 44831400	4,00 tonos	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas

Paskelbtas: 2013-03-14					pirkimas
Sargų bokšteio remonto darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Kapitalinio remonto ir atnaujinimo darbai 45453000-7	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Savivarčių automobilių iki 5 tonų kėlimosios galios pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Savivarčiai sunkvežimiai 34134200-7	3,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Savivarčių automobilių su sniego valymo įranga pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Savivarčiai sunkvežimiai 34134200-7	2,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Smėlio-druskos stoginių remonto darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Stogų remontas 45261910-6	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Spausdintuvų eksploatacinės medžiagos (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Spausdintuvų kasetės 30237310-5	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Statybos darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-14	Statybos darbai 45000000-7	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Svarstyklių pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Svėrimo mašinos ir svarstyklės 42923000-2	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Sveikatos tikrinimo paslaugos (Paslaugos (25)) Paskelbtas: 2013-03-14	Sveikatos priežiūros paslaugos 85100000-0	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Telemetrinė judančių objektų stebėjimo sistema (Paslaugos (1)) Paskelbtas: 2013-03-14	Telemetrinė stebėjimo sistema 32441100-7	10,00 komplektų	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Tepalinės alyvos ir tepimo priemonės (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Tepalinės alyvos ir tepimo priemonės 09211000-1	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Ugnies gesintuvai, jų papildymas ir patikra (Paslaugos (1)) Paskelbtas: 2013-03-14	Ugnies gesintuvai 35111300-8	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Valikliai ir poliravimo priemonės (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-14	Valikliai ir poliravimo priemonės 39800000-0	1,00 vnt.	2013-04-01 Ketvirtis: II,III,IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Karjerų eksploatacinių projektų parengimas. (Paslaugos (27)) Paskelbtas: 2013-03-14	Architektūros, inžinerijos ir tyrinėjimo paslaugos 71250000-5	1,00 vnt.	2013-07-01 Ketvirtis: III,IV	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Rezervinio druskos sandėlio projektavimo ir statybos darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Sandėlių statybos darbai 45213220-1	1,00 vnt.	2013-07-01 Ketvirtis: III	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Šildymo matavimo prietaisų pirkimas (Prekės) Paskelbtas: 2013-03-15	Matavimo prietaisai 38410000-2	4,00 vnt.	2013-07-01 Ketvirtis: III	12 mėn.	Supaprastintas atviras konkursas
Šildymo sistemos remonto darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Centrinio šildymo įrengimo darbai 45331100-7	1,00 vnt.	2013-07-01 Ketvirtis: III	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
Techninio aptarnavimo posto remonto darbų pirkimas (Darbai) Paskelbtas: 2013-03-15	Kapitalinio remonto ir atnaujinimo darbai 45453000-7	1,00 vnt.	2013-07-01 Ketvirtis: III	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas pirkimas**
KOSIS matavimo stočių priežiūra ir remontas (Paslaugos (1))	Duomenų tinklo įrangos priežiūra	13,00 stočių	2013-10-01	12 mėn.	Mažos vertės neskelbiamas

**PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS VĮ "ŠIAULIŲ REGIONO KELIAI" PROFILIS
(CVP IS INTERNETO SVETAINĖJE, PAGAL 2010-2013 METŲ DUOMENIS)**

Bendra sutarčių vertė	47.200.514,42 Lt
Sudarytų sutarčių skaičius	68
Pirkimų, pasibaigusių sutartimi, skaičius	49
Vidutinis dalyvių skaičius pirkime (intervalas su mažiausia ir didžiausia reikšme)	3.00 [1..10]
Vidutinis priimtų pasiūlymų skaičius pirkimui	5,33
Vidutinis atmestų pasiūlymų skaičius pirkimui (intervalas su mažiausia ir didžiausia reikšme)	0.63 [0..6]
Vidutinis priimtų pasiūlymų skaičius sutarčiai	3,84
Vidutinis atmestų pasiūlymų skaičius sutarčiai	0,46

TOP10 Bendra sutarčių vertė, sudarytų su kiekvienu tiekėju

14.077.083,30 Lt

Uždaroji akcinė bendrovė "LUKOIL BALTIJA", sutarčių kiekis: 5

3.499.831,83 Lt

Uždaroji akcinė bendrovė "Adampolis", sutarčių kiekis: 2

3.331.225,63 Lt

Uždaroji akcinė bendrovė "KELUVA", sutarčių kiekis: 7

3.001.764,00 Lt

Uždaroji akcinė bendrovė "Milda", sutarčių kiekis: 1

2.516.800,00 Lt

Uždaroji akcinė bendrovė "BALTKALIS", sutarčių kiekis: 2

2.368.301,08 Lt

Akcinė bendrovė "PANEVĖŽIO KELIAI", sutarčių kiekis: 6

2.181.763,00 Lt

Uždaroji akcinė bendrovė "Šiaulių plentas", sutarčių kiekis: 3

1.870.855,20 Lt

Uždaroji akcinė bendrovė "Saurida", sutarčių kiekis: 1

1.854.930,00 Lt

IĮ "STIKSAS", sutarčių kiekis: 1

1.213.267,00 Lt

AS Baltem Vilniaus filialas, sutarčių kiekis: 2

TOP10 Didžiausios sudarytos sutartys

Suskleisti...

Degalų pirkimas iš Šiaulių, Kuršėnų, Radviliškio rajonuose esančių degalinių (3.455.635,50 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "LUKOIL BALTIJA"

Uždaroji akcinė bendrovė "LUKOIL BALTIJA"

Uždaroji akcinė bendrovė "LUKOIL BALTIJA"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2011-07-13)

Degalų pirkimas iš Kelmės rajone esančių degalinių (3.001.764,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Milda"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2011-07-13)

Degalų pirkimas iš Joniškio, Akmenės ir Pakruojo rajonuose esančių degalinių (2.083.529,25 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "LUKOIL BALTIJA"

Specialios paskirties savivarčių automobilių pirkimas (2.083.529,25 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Adampolis"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2011-03-07)

Degalų pirkimas iš Joniškio, Akmenės ir Pakruojo rajonuose esančių degalinių (1.854.930,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Saurida"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2011-07-15)

Kelių bitumo pirkimas (1.854.930,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "STIKSAS"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2011-04-15)

Karšto ir šalto asfaltbetonio mišinių pirkimas (1.650.000,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Šiaulių plentas"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2011-04-12)

Techninės druskos kelių priežiūrai ir druskos tirpalo gamybai pirkimas (1.558.480,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "BALTKALIS"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2011-12-14)

Specialių savivarčių automobilių pirkimas (1.416.302,58 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Adampolis"

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2010-06-16)

Ratinių frontalinių krautuvų pirkimas (1.150.710,00 Lt)

UAB Konekesko Lietuva

[Skelbimas] [Ataskaita] , (2010-07-12)

TOP10 Tiekėjai, su kuriais dažniausiai sudaromos sutartys
Suskleisti...

Uždaroji akcinė bendrovė "KELUVA"

sutarčių kiekis: 7, (3.331.225,63 Lt)

Akinė bendrovė "PANEVĖŽIO KELIAI"

sutarčių kiekis: 6, (2.368.301,08 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "LUKOIL BALTIJA"

sutarčių kiekis: 5, (14.077.083,30 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Žemaitijos keliai"

sutarčių kiekis: 5, (693.100,44 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Šiaulių plentas"

sutarčių kiekis: 3, (2.181.763,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Kelių mašinos"

sutarčių kiekis: 3, (820.017,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "Adampolis"

sutarčių kiekis: 2, (3.499.831,83 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "BALTKALIS"

sutarčių kiekis: 2, (2.516.800,00 Lt)

AS Baltem Vilniaus filialas

sutarčių kiekis: 2, (1.213.267,00 Lt)

Uždaroji akcinė bendrovė "SKUBA"

sutarčių kiekis: 2, (1.085.975,00 Lt)

**VALSTYBĖS ĮMONĖ
ŠIAULIŲ REGIONO KELIAI**

Tilžės g. 86, LT-78114 Šiauliai, tel. (8 41) 52 35 75, faks. (8 41) 52 35 73, el. p. srk@siauliurk.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 144082929

Šiaulių universitetui

**PAŽYMA
DĖL TYRIMO REZULTATŲ PRISTATYMO**

2013-12-06
Šiauliai

Pažymima, kad Reda Šimalytė, vykdydama magistro darbo tyrimą, atliko VĮ “Šiaulių regiono keliai” viešųjų pirkimų sistemos analizę ir pateikė rekomendacijas.

Svarstoma galimybė įgyvendinti pateiktus pasiūlymus dėl įmonės viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos tobulinimo.

Direktoriaus pavaduotojas komercijai ir turto vadybai

Vidas Strioga

MAGISTRO DARBO LOGINĖ SCHEMA

